

KUTATÁSI ZÁRÓJELENTÉS

CSALÁD, MUNKA ÉS VÁLLALKOZÁS A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN
EFOP-5.2.2-17-2017-00110.

TRIBUNUS JOGSEGÉLYSZOLGÁLAT EGYESÜLET

SZERKESZTETTE: NAGY FERENC JÓZSEFNÉ

SZEGED, 2020.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

Bevezetés	3
I. A szervezetek bemutatása	3
I.1. Tribunus Jogsegélyszolgálat Közhasznú Egyesület	4
I.2. Megyünk Előre Egyesület	7
I.3. Házi Tanítói Szolgálat	8
I.4. Szlovákiai Magyar Fiatal Vállalkozók Szövetsége	8
I.5. Bástya Egyesület	10
II. A kutatás előzményei	12
III. A család fogalma, életciklusai és funkciói	15
III.1. Elméletek	16
III.2. A család funkciói	17
III.3. A gyermekek, idősek helyzete a családban	18
III.4. Nemzetközi tendenciák	19
III.5. Magyarországi helyzet	19
IV. Munkaerőpiaci fogalmak	21
V. A nők munkaerő-piaci helyzete	22
VI. A kutatás eredményei	24
VI.1. A családok működése - tulajdonságok	24
VI.2. A családok működése - összetartozás	26
VI.3. Értékek helyszínei	34
VI.4. Értékek hatása a családi életre	46
VI.5. Családi mindennapok, családi funkciók	54
VI.6. Környezeti megítélés	55
VI.7. Munka, vállalkozás	65
VI.8. A sikeres vállalkozás összetevői	75
VI.9. Akadályozó és ösztönző tényezők	76
VII. Összefoglalás	81

Bevezetés

A magyar társadalomban a család tradicionálisan fontos helyet foglal el. Az elmúlt évtizedek szociológiai és demográfiai vizsgálatai bizonyították, hogy az emberek számára a család fontosabb, mint az élet egyéb területei (munka, szabadidő, egyéb társas kapcsolatok stb.). Ez nem csak azok esetében volt így, akik éppen házasságban, családban éltek, hanem azok esetében is, akiknek családi állapota egyedülálló volt. A család fogalmához általában pozitív jelentés tapadt, a házasokat általában másoknál boldogabbnak tartották az emberek. A szűkebb család fogalma szorosan összekapcsolódott a házassággal, és a gyermekneveléssel. Úgy tűnik, az emberek számára az ideál szintjén a család házasságban élő és egy-két gyermeket nevelő párban testesült meg.

A gyerekek között ideális korkülönbség és a család anyagi teherbíró képessége mellett egyre jobban szerepet játszik egy harmadik tényező is a testvér vállalásakor: vajon hogyan hatna a család gyarapodása az édesanya karrierjére?

A gyermekvállalás minden nő életében olyan esemény, mely független attól, hogy beosztottként vagy felsővezetőként, vidéken vagy a fővárosban dolgozik, a munkájára, a karrierjére óriási hatással lesz. Rövidebb-hosszabb időre mindenképpen kiesik a munkából és feladatait, munkakörét valaki más fogja átvenni.

Sok esetben kérdéses, hogy a távollét után a munkáltatója visszavárja-e még? Milyenek az anyukák esélyei, ha ezt a munkától való igazolt távollétet többször is eljuttassa a karrierje során, mert több gyermeket szül?

Ilyen, és ezekhez hasonló kérdésekre kerestük a választ a jelen nemzetközi kutatásunkban, melyet négy országban, Magyarországon, Szlovákiában, Romániában és Szerbiában végeztünk el, 100-100 (Románia 200) lekérdezéssel, mely során különböző képzettségekkel rendelkező szakembereket értünk el partnerszervezeteinken keresztül.

I. A szervezetek bemutatása

I.1. Tribunus Jogsegélyszolgálat Közhasznú Egyesület

A Tribunus Jogsegélyszolgálat Közhasznú Egyesület fiatal jogászokból álló érdekvédelmi szervezet. Jogi segítséget nyújt elsősorban munkajogi, fogyasztóvédelmi és környezetjogi kérdésekben.

A Tribunus Jogsegélyszolgálat alapszabályában lefektetett céljai:

- A Jogsegélyszolgálat célja a hátrányos, kiszolgáltatott helyzetben lévő magyar és európai állampolgárok jogi védelme, érdekképviselete, valamint a társadalmi jogtudat növelése.
- A Jogsegélyszolgálat célja a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének az elősegítése, valamint az állampolgári és emberi jogok védelme.
- A Jogsegélyszolgálat külön figyelmet fordít a modern tőkés és globális gazdaság újfajta munkahelyein dolgozó alkalmazottak jogvédelmére, a munkavállalók jogainak tiszteletben tartására.

A Jogsegélyszolgálat célja a környezettudatos és környezetkímélő termelési formák jogi úton történő kikényszerítése, fellépés a környezetet és a környezetvédelmi jogszabályokat sértő esetekben.

- A Jogsegélyszolgálat törekszik a fogyasztóvédelem területén a mindenkori vásárlók és felhasználók érdekében eljárni, jogaikról felvilágosítást adni, egyedi vagy tömeges jogsérelem esetén eljárást kezdeményezni.
- A Jogsegélyszolgálat törekszik a parkolási díjak kapcsán felmerült viták rendezésének elősegítésére, képviseli a sérelmet szenvedettek érdekeit, közvetíti az elfogadható parkolási rendszer kialakítása érdekében.
- A Jogsegélyszolgálat segítséget nyújt a társasházakban élők számára a társasházi viták rendezése és érdekeik érvényesítése érdekében.
- A Jogsegélyszolgálat törekszik az állampolgárok – különösen a szociálisan hátrányos helyzetűekre és elesettekre – a mindennapi élete során felmerülő viták rendezésének elősegítésére, képviseli a sérelmet szenvedettek érdekeit, közvetíti az elfogadható megoldás meghozatala érdekében.
- A Jogsegélyszolgálat céljai elérése érdekében fiatal jogászokat fog össze és szervez, tudományos tevékenységeket végez, továbbképzéseket tart, valamint kiadványokat szerkeszt.

A Tribunus Jogsegélyszolgálat tanácsadást nyújt telefonon, e-mailben és személyesen munkajogi, fogyasztóvédelmi, környezetjogi és egyéb kérdésekben. Az elmúlt évek számos NEA által támogatott projektet megvalósítottunk, ezek keretében képzéseket, tréningeket szerveztünk, jó gyakorlatokat azonosítottunk és vettünk át vagy épp felmérést végeztünk. A projektek megvalósításához nagy segítséget nyújtottak egyesületünk tagjai és önkéntesei, de külsős szakértőket is bevontunk.

Jelen projekt maradéktalan és sikeres végrehajtásához az önkénteseink mellett új munkavállalókat is bevontunk, hiszen egy projekt sikere az emberi erőforráson múlik, ezért a projekt menetét támogató munkatársak felvétele a pályázat megvalósítása során elengedhetetlen volt. Az egyesület segítői a működés és a szervezet fenntartása érdekében rendszeresen tréningeket vettek és vesznek részt. Történetünk során az önkéntességben jártas szakemberek, illetve a közösségi oldalak és az informatika területén gyakorlott vezetők is tartottak és tartanak képzéseket segítőink számára.

Célunk, hogy a hozzánk csatlakozó jogászoknak és joghallgatóknak minőségi tudást tudjunk átadni, gyakorlatot szerezzenek egyetemi éveik alatt, illetve az egyetemről kikerülve, a hozzánk kérdésekkel fordulóknak pedig hasznos segítséget tudjunk nyújtani. A Jogsegélyszolgálat működtetése alatt rengeteg kérdés érkezik hozzánk munkajoggal kapcsolatban. Főleg fiatal anyák keresnek meg bennünket abban a témában, hogy kisgyermek mellett hogyan tudnak visszakerülni a munkaerőpiacra vagy hogyan tudnának saját vállalkozást indítani. Ezek a beérkezett kérdések adtak számunkra egy új területet, amelyet a jelen projekt keretében is lekutattunk és elemeztünk ebben a kiadványban, hiszen a területen nagyon nagy szükség van a jó gyakorlatok feltérképezésére és azok gyakorlatba való sikeres átültetésére.

A Tribunus Jogsegélyszolgálat Egyesület alapítása során az alábbi küldetés került meghatározásra:

- A hátrányos, kiszolgáltatott helyzetben lévő magyar és európai állampolgárok védelme, érdekképviselése, valamint a társadalmi jogtudat növelése.
- A hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése, az emberi és állampolgári jogok védelme.
- Külön figyelmet fordítunk a munkavállalók jogvédelmére, valamint a munkavállalók jogainak tiszteletben tartására.

Munkánk során ezt szem előtt tartva végezzük napi tevékenységünket. A jogi segítségnyújtással megkönnyítjük a családok mindennapi életét, hiszen segítjük őket eligazodni a jogi útvesztőkben, tanácsokkal látjuk el a hozzájuk fordulókat munkajogi és fogyasztóvédelmi témákban. Célunk, hogy a meglévő erőforrásainkat, kapcsolatainkat felhasználva segítsük az otthonteremtést, a munkavállalást és a vállalkozások alapítását. Szaktudásunk és innovatív módszereink révén megvalósuló programjainkon túl az eredményes és hatékony pénzügyi gazdálkodás megvalósítására törekszünk. Az erőforrások leghatékonyabb felhasználása érdekében tevékenységünket igyekszünk összehangolni a magyar jogrend intézményeivel illetve más civil szervezetekkel. Célunk elérése érdekében széleskörű tevékenységet végzünk, ezért sokrétű partneri és beszállítói kapcsolatokkal rendelkezünk. Szolgáltatásaink nagy részét saját szervezésű rendezvényeken és képzéseken nyújtjuk, de befogadjuk a partneri kapcsolatainkon keresztül más szervezetek programjait is

Eddigi pályázataink lehetőséget teremtettek a kisgyermekes családok és nagycsaládosok kistelepüléseken élők társadalmi helyzetének javítására a jogvédelemnek köszönhetően, a velük foglalkozó szakemberek kompetenciáinak fejlesztésére, a fiatalok és az idősek segítésére, egymásra épülő programok kidolgozására és végrehajtására számos városban és környező falvakban, de az országhatárokon átívelően is, továbbá esélyt adtak a szakembereink kreatív szakmai megújulására, továbbképzésére, eszközök vásárlására és különböző módszertani útmutatók megjelentetésére is.

Az elmúlt időszakban programjaink mindinkább a határon túli kapcsolatok ápolására, illetve a munkajogi problémák megoldására (itt leginkább a kisgyermekes anyukák munkaerő-piacra történő visszatérésére) fókuszálnak. A fentiekhez kapcsolódóan határon átnyúló programok szervezésében szervezetünk az elmúlt években is aktív volt. Segítettük és segítjük a célcsoport hatékony oktatási és képzési tájékoztatását, intézményi kapcsolatfelvételt, mindennapi életvitelét.

A szervezetben öntevékeny munkát vállalók száma évről-évre növekszik. Jelenleg az egyesület aktív tagjain túl 21 fiatal jogász, joghallgató és szociális munkás vesz részt önkéntes alapon a szervezet tevékenységének az ellátásában és segítésében. Középtávú stratégiával rendelkezünk, amit a szervezet vezetői évről-évre megtárgyalnak, újragondolnak és ez alapján alakítjuk ki a rövidtávú stratégiát, amit az interneten és hírlevélben is megosztunk a szervezet önkénteseivel és segítőivel. 2017-ben telephelyet létesítettünk Szegeden, melynek célja az volt, hogy ne csak telefonon és e-mailben tudjunk kommunikálni a hozzánk segítségért fordulókkal, hanem a vidéki nagyvárosokban – köztük elsőként Szegeden – személyes keretek között is megadjuk

ennek a lehetőségét. A Tribunus Jogsegélyszolgálat Közhasznú Egyesület biztos forrásokkal rendelkezik a szakemberek foglalkoztatásához, a mindennapi működéshez szükséges humán erőforrások rendelkezésre állnak. Az alkalmazottaink jól képzett szakemberek, akik munkájuk során keresik az innovatív megoldásokat és a lehetőségeket annak érdekében, hogy a családi értékek fontosságát kifejezésre juttassák a jogvédelem keretein belül.

I.2. Megyünk Előre Egyesület

Az egyesület célja az ember jogok és szabadságok védelme, népszerűsítése és érvényesülésének támogatása; a diszkrimináció bármely formája elleni fellépés, küzdelem a korrupció és a visszaélések ellen; a véleménynyilvánítási szabadság védelme; azon személyek támogatása, amelyeknek támogatásra, jogi védelem ellátására van szükség; az állampolgárok tájékoztatása az emberi jogok tartalmával és gyakorlásával összefüggésben; a jogállamiság elveinek betartása.

Az Egyesület folyamatosan pályázatokat nyújt be jogi tanácsadást és képviseletet biztosító szerződések megkötése céljából a prioritási területeivel összefüggésben, illetve magánszemélyek hazai és nemzetközi bírói fórumokon való jogi támogatása érdekében. Azon természetes személyek, amelyek részesülnek a jogi támogatásból és képviseletből, olyan személyek legyenek, akik hosszú idő óta a helyi és megyei közösség érdekében jelentős munkát, tevékenységet fejtenek ki. Az Egyesület monitorizálja a helyi, megyei közösség szempontjából fontos pereket, tematikus tanulmányokat és jelentéseket készít, az emberi jogok területére vonatkozó törvénytervezeteket és egyéb jogszabálytervezeteket készít. A különféle célcsoportok számára az emberi jogokkal összefüggő képzési tevékenységeket folytat, az emberei jogokkal kapcsolatos felvilágosító, tájékoztató kampányokkal folytat, tevékenységi területén belül az Egyesület egyéb hazai és külföldi természetes és jogi személyekkel létesít jogviszonyt, e területen tevékenykedő szervezetek létrehozásának lehetőségével.

Az Egyesület egy jogi tanácsadói szolgálatot működtet, amelynek munkatársai lakóhelyükön felkeresik a székelyföldi magyar önkormányzati képviselőket, polgármestereket, hogy kiscsoportokban, vagy egyénileg képezzék őket, tanácsokat adjanak a munkájuk során felmerülő, büntetőjogi, összeférhetlenségi aspektusok által veszélyeztetett munkafolyamatokkal összefüggésben. A program célja elsődlegesen az, hogy a nyújtott képzés, tanácsadás által csökkentsék annak lehetőségét, hogy székelyföldi magyar önkormányzati képviselők szabadságvesztéssel, hivatalvesztéssel fenyegető eljárások alanyaivá váljanak ártatlanul. E célkitűzés leghatékonyabban helyszíni tanácsadásokkal érhető el, hiszen az amúgy is elfoglalt önkormányzati képviselőknek számára az a leginkább megfelelő mód, hogy helyben

kapjanak tanácsot munkájukhoz. Az Egyesület úgy gondolja, hogy hatékonyabb egy ügyvéd jelenléte közöttük, akitől kérdezhetnek és akitől azonnal választ kapnak és tájékoztatást arra vonatkozóan, hogy mire kell pontosan odafigyeljenek a munkavégzésük során.

I.3. Házi Tanítói Szolgálat

A 2010-ben alakult Házi Tanítói Szolgálat céljai:

- A gyerekeknek segítséget nyújtani az iskolai feladatok elvégzésében úgy, hogy a megszerzett tudást hatékonyan tudják hasznosítani.
- Megtanítani a gyerekeket az önállóságra, az önálló gondolkodásra.
- Továbbá pedig nem elhanyagolható cél a nevelés, amit a leghatékonyabban a példamutatással valósíthat meg a szervezet.

Mindezek mellett hosszútávú céljuk az, hogy tevékenységük által úgy kapcsolják be a családokat – szülőket, gyerekeket és nagyszülőket egyaránt – az oktatásba, hogy lecsökkenjen a távolság a családok és az iskolák között. Nem a formális oktatás, hanem az informális tudásszerzés ingoványos talaján tevékenykednek. Az élethosszig tartó tanulást tűzték ki lobogójukra. Új készségek, képességek kialakítása csakis nevelésen keresztül valósul meg.

Mit nyújt a Házi Tanítói Szolgálat?

- az iskolai oktatásra épít
- megtanít tanulni
- gondolkodásra készítet
- a megszerzett tudást aktivizálja
- önállóságra nevel

Mindezt nem csak a hagyományos módszerek alkalmazásával végzik, hanem játékosan, versenyszerűen, gyakorlatiasan kombinálva az ismert módszereket. De a legfontosabb, amire csak a Házi Tanítói Szolgálat ad lehetőséget az az, hogy nevel. Azzal, hogy leülnek az egyén mellé, együtt indulnak el a tudásszerzés útján és útközben mindenki a neki megfelelő információval gyarapítja tudását. Kiemelt rendezvényük a Nyári Iskola a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar tanítóival.

I.4. Szlovákiai Magyar Fiatal Vállalkozók Szövetsége

A kedvezőtlen és mostoha dél-szlovákiaigazdasági körülmények ellenére térségük és a magyar közösség az idők során bebizonyította, hogy igenis van létjogosultsága. A sok akadály és

nehézség ellenére régiójukban mégis beindult a gazdasági élet, sokszor befektetések és infrastruktúra híján is. Ez a siker legnagyobb részben vállalkozóiknak köszönhető, hiszen azt a vállalkozót, aki álmait szeretné megvalósítani, nem lehet eltántorítani csupán számokkal és kételyekkel. Ezek a vállalkozók sokszor példát mutatnak nekik, mind kitartás, mind hazaszeret terén, hiszen sokszor megtehették volna, hogy az egyszerűbb utat választják és kivándorolnak valamelyik nyugati országba, hogy ott érvényesüljenek, ám ők mindenképp ott maradtak és ott álltak helyt. A vállalkozóknak nem csak egy dologhoz kell értenie. Mindent át kell látnia, ami a cégével kapcsolatos. Egyesek ezt humán erőforrás segítségével meg tudják oldani, ám nem mindenki tudja megteremteni az ehhez szükséges feltételeket.

A Szlovákiai Magyar Fiatal Vállalkozók Szövetsége ebben a témakörben hivatott segíteni a vállalkozóknak. Különböző tanácsadások (jogi, könyvelési pályázati, marketing, arculattervezés), szakmai képzések, kapcsolati tőketeremtés, vállalkozói körök kialakítása, termékbemutatók és östermelői piacok útján szeretnék a vállalkozókat minél jobban segíteni munkájukban és hozzájárulni sikereikhez. A vállalkozók tevékenysége példaértékű, a sokszor nekik is szükség van a segítségre. A szövetség feladata és célja az, hogy őket mindenben támogassák, hiszen nélkülük vidékük és közösségük is hanyatlana.

Fő tevékenységeik:

Tanácsadás

- Információs szolgáltatás a vállalkozók részére a várható pályázati lehetőségekről mind az Európai Unió, mind a szlovákiai, mind a szlovák-magyar közös pályázatok terén.
- Információs szolgáltatás a vállalkozók részére az őket érintő új törvényekről és törvénymódosításokról.
- Könyvelői, pályázati, jogi, marketing és arculattervezési tanácsadás a vállalkozóknak.

A vállalkozók a tanácsadási programoknak köszönhetően informáltabbak lesznek a vállalkozásukat befolyásoló külső és belső tényezőket illetően, új pályázati lehetőségekről értesülnek, ennek köszönhetően az előbb említett területeken vállalkozásuk fejlődőképesebb lesz, mind anyagilag, mind szakmailag, továbbá az adott vállalkozó saját magára vonatkozó problémája, kérdése esetén is bármikor igénybe veheti bármelyik tanácsadási programot.

Szakmai képzés

- Közös fórum létrehozása és a vállalkozók egymás közötti kapcsolatainak erősítése
- Szakmai továbbképzés

- Vállalkozói körök kialakítása a szlovákiai vállalkozók között és a magyarországi vállalkozókkal egyaránt.

A szakmai képzéseknek köszönhetően a vállalkozóknak lehetőségük nyílik kapcsolati tőkéjük szélesítésére és szakmai továbbképzésükre is.

I.5. Bástya Egyesület

A Bástya Egyesület megalapításának ötlete 2006-ban született meg a vicei Dsida Jenő Általános Iskola pedagógusainak körében, amikor is a statisztikák előrejelzéseit tanulmányozva világossá vált, hogy rövid időn belül akkora csökkenés várható az iskola tanulóinak létszámában, amely akár az intézmény bezárásához is vezethetett volna. Ennek súlyos következményei lettek volna, hiszen egyedül a szóban forgó intézmény látta el a magyar oktatás feladatát a Melles völgyében fekvő települések számára, így Vicén kívül még négy település számára (Kékes, Mezőverese gyháza, Delőapáti, Magyarborzás) szűnt volna meg az anyanyelven való tanulás lehetősége. A zárójelben felsorolt települések magyar közösségei egytől-egyig református felekezetűek.

A Bástya Egyesület egyik legfontosabb célja tehát a vicei Dsida Jenő Általános Iskola és a magyardécsei Általános Iskola fenntartása két kollégium működtetése által a következők szerint: Vicében 16 csángó és 17 mezőségi gyermek, Magyarecsében 3 csángó és 6 mezőségi gyermek ingyenes, teljes ellátása, felügyelete és tanítása a kollégiumban való tartózkodásuk ideje alatt, valamint ingyenes szállítása Moldva – Vice / Marardécse útvonalon (450 km) vakációk alkalmával. Egyesületük a Melles völgyi, valamint a kis mezőségi falvak gyerekeinek magyar nyelven való tanulását biztosítja, emellett lehetőséget kínál a moldvai csángó magyar gyerekek anyanyelvű oktatására is. Mindezt főként magyarországi pályázatokból sikerült eddig megvalósítaniuk. 2010 óta Nemzeti Jelentőségű Intézményként működnek, melynek a legfőbb támogatója a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. A gyenesdiási székhelyű Mezőségi Őrzőkör Közhasznú Alapítvány megalakulása óta (2007) támogatja a Bástya Egyesület működését.

Elsődleges céljuk az iskolamentés, de ugyanakkor nagy hangsúlyt fektetnek a hagyományápolásra is, nem hiába része a mezőségi és moldvai népdaloktatás a délutáni oktatási programuknak. Emellett főszervezői a Beszterce-Naszód megye legnagyobb hagyományőrző rendezvényének, a Hagyaték névre keresztelt mezőségi népzene és néptáncfalalkozónak. Legfőbb eredményük azonban a náluk megfordult gyermekek fejlődését tartják, illetve azt, hogy mindezt milyen arányban érték el az érintettek az anyanyelvi oktatási rendszerben. Az elmúlt nyolc és fél évben, a jelenlegi kollégistákat és továbbtanulókat is beleszámítva összesen 81 gyermekről gondoskodott az egyesület. A természetes lemorzsolódás következtében,

különböző okokból kifolyólag (eltanácsoltak, tanulmányaikat nem folytatók, a továbbtanuláshoz támogatást nem igénylők), 20-an kikerültek a rendszerükből, ami majd 25 százalékos lemorzsolódást jelentett, viszont ezek körül is csak négyen nem folytatták tanulmányaikat, a fennmaradó 16-ból pedig 7-e (a rendszerből kikerült, de továbbtanulók 44%-a) a magyar oktatást választották. A továbbtanulás támogatásának egyik feltétele a magyar oktatási rendszerben való maradás, így természetesen minden továbbtanulójuk magyarul folytatta/folytatja tanulmányait. Az igazán nagy eredményük azonban az, hogy a valaha náluk megfordult gyermekek 95%-a (77 gyermek) élt a továbbtanulás lehetőségével és ezek 88%-a (68 gyermek) a magyar oktatási rendszerben tette/teszi ezt. Csak összehasonlításképpen: megyékben a magyarul tanuló gyermekek aránya ciklusváltásnál megközelíthetőleg 25%-al csökken, vagyis amire az óvodából eljutnak a középiskoláig, minden 100 gyermekből alig 25-en választják a magyar középiskolát. Ez 75%-os veszteség, miközben a bátyás gyermekeknél ez csupán 12%. Az iskolamentés mellett talán ennek is köszönhetően kaptak meghívást Budapestre 2015. november 15-én a Magyar Szórvány Napján az erdélyi szórványt képviselni a Magyarság Házában megrendezett egynapos program keretén belül.

II. A kutatás előzményei

A Tribunus Jogsegélyszolgálat Közhasznú Egyesület elsődleges célja, hogy a jogvédelem megteremtésével segítse a családok körében az esélyegyenlőség megteremtését, a nők munkaerőpiacra való visszatérését, valamint az érték- és közösségteremtő munka kifejtése, a családok társadalmi szerepének az erősítése is kiemelt feladatunk.

A kormányzat családügyi politikája az elmúlt évtizedben jelentős változásokon esett át. Addig, míg 2006-ban nem szerepelt a családügy nevesítve a kormány programjában, most a fókuszba került. Az aggasztó demográfiai folyamatok megfordítására a kormány számos „családbarát” intézkedést vezetett be, mint például a GYED Extra vagy a Családok Otthonteremtési Kedvezménye, mely a fiatal felnőtteket, a házasságra, családalapításra ösztönzi. De ilyen intézkedés a családi adókedvezmény bevezetése is, amely a családi pótlék mellett jelentős anyagi segítséget jelent a magyar családoknak. A terület tehát nem elhanyagolt, de van még mit tenni annak érdekében, hogy az egyre inkább kitolódó házasságkötéseket és így az egyre későbbi gyermekvállalást előbbre hozzuk az egyének életében.

A gyermekgondozási ellátás a 60-as évek vége óta számos változáson ment keresztül, míg a gyet 1993-as bevezetésével, - ha a későbbi kisebb, illetve átmenetinek bizonyuló módosításoktól eltekintünk – elnyerte jelenlegi formáját. Jelenleg hazánkban a kisgyermekes nők jelentős része a teljes gyermekgondozási időszakot otthon, gyermekével tölti. A döntést a gyermekeik igényeinek szem előtt tartása mellett az is befolyásolhatja, hogy a munkaerőpiaci visszatérés esetükben távollóról sem zökkenőmentes. A hosszú távollát alatt, - ha az igénybe vevő egyáltalán rendelkezett korábbi munkatapasztalattal – az ismeretek kopnak, elavulnak, a munkavállalói készségek romlanak, lazul, vagy meg is szűnik a kapcsolat a korábbi munkáltatóval. A visszatérni szándékozó kisgyermekes anya esetében a munkáltató óhatatlanul is mérlegeli azt, hogy újbóli alkalmazásukkor az átlagosnál több munkaidő-kieséssel (gyakoribb hiányzással) számolhatnak, illetve, hogy családi kööttségeik miatt a munkavolumen hullámvázához kevésbé lesznek képesek alkalmazkodni.

A magyar társadalomban a család tradicionálisan fontos helyet foglal el. Az elmúlt évtizedekben szociológiai és demográfiai vizsgálatai bizonyítják, hogy az emberek számára a család fontosabb, mint az élet egyéb területei (munka, szabadidő, egyéb társas kapcsolatok stb.). Ez nemcsak azok esetében volt így, akik éppen házasságban, családban éltek, hanem azok esetében is, akiknek a családi állapota egyedülálló volt. A család fogalmához éltlában pozitív jelentés tapadt, a házasokat általában másoknál boldogabbnak tartották az emberek. A szűkebb család fogalma szorosan össze kapcsolódott a házassággal és a gyermekneveléssel. Úgy tűnik,

az emberek számára az ideál szintjén a család házasságban élő és egy-két gyereket nevelő párban testesül meg.

A gyerekek közötti ideális korkülönbség és a család anyagi teherbíró képessége mellett egyre jobban szerepet játszik egy harmadik tényező is a testvér vállalásakor: vajon hogyan hatna a család gyarapodása az édesanya karrierjére? A gyermekvállalás minden nő életében olyan esemény, amely független attól, hogy beosztottként vagy felsővezetőként, vidéken vagy a fővárosban dolgozik, a munkájára, a karrierjére óriási hatással lesz. Rövidebb-hosszabb időre mindenképpen kiesik a munkából és feladatait, munkakörét valaki más fogja átvenni. Sok esetben kérdéses, hogy a távollét után a munkáltatója visszavárja-e még? És milyenek az esélyei egy anyukának, ha ezt a „munkától való igazolt távollétet” többször is eljuttassa a karrierje során, mert több gyermeket szül?

Nagyjából egyértelmű a hazai képlet, hogy minél tovább távol marad egy anyuka a munka világtól – azaz minél több gyermeket vállal és azok gondozása miatt egyre tovább marad otthon – annál nehezebben fog visszatérni. Az egy-két évig távol lévő édesanyára még emlékeznek a vállalatnál és ezalatt a szervezet életében sem történnek akkora változások, hogy ne lehessen visszailleszteni a csapatba a régi kollégát. Ám öt-hét éves kihagyás alatt jelentős változások történhetnek: tulajdonosváltás, leépítések, új vezetők, akik már nem is ismeri a visszatérni szándékozó anyukát, így nincs is, aki egy jó szót szóljon az érdekében, illetve sokszor a teljes csapat is lecserélődött már.

A családok társadalmi és anyagi helyzetét nagyban befolyásolja, hogy az anya meddig marad otthon a gyermekével, hogyan tud visszaintegrálódni a munkaerő-piacra. Sajnos a kisgyermekes szülőket és itt leginkább a nőkre gondolunk, nem fogadják túl jól. Sok esetben nem tudnak visszatérni a korábbi munkáltatóhoz, mert nem megfelelő a gyermek mellett a munkaidő beosztás, vagy időközben messzebbre költöztek, vagy a munkáltató nem akarja visszaverni, mert a gyermek betegsége esetén meg kell oldani a helyettesítés, illetve egyéb többletköltséget is jelent.

Annak érdekében, hogy változás történjen a kisgyermekes nők kedvezőtlen munkaerő-piaci pozíciójában, az utóbbi években több kormányzati intézkedés született. Az egyik intézkedéscsomag a képzésben, továbbképzésben történő aktivitás növelését célozta, annak térítésmentessé tételével a gyermekgondozási díj ideje alatt. A másik, a munkavégzési hajlandóság növelését kívánta elősegíteni úgy, hogy oldotta a gyermekgondozás ideje alatti foglalkoztatási korlátozásokat. E sorban a legutóbbi lépés a gyermekgondozási segély melletti teljes munkaidős munkavállalás megengedése volt. Ezen intézkedések közös jellemzője, hogy a kínálati oldalt befolyásolják, a gyermekgondozási ellátást igénybe vevő nők képzésre,

álláskeresési aktivitásának növelésére irányulnak, miközben szinte semmilyen lényegi lépés nem történik annak érdekében, hogy a speciális családi teendőkkel könnyebben összeegyeztethető álláshelyek száma növekedjen. Így az intézkedések e csoport munkaerő-piaci jelenlétét, helyzetét eddig még nem igazán befolyásolhatták. A gyermekgondozási ellátás bevezetése óta fontos szerepet tölt be a foglalkoztatási gondok enyhítésében, a munkaerő-kínálat szabályozásában, átmenetileg kivonva a munkaerő-piacról a kisgyermekes nőket. Míg azonban az ellátási időszak letelte után a visszatérés a teljes foglalkoztatottság időszakában zökkenőmentes volt, a 90-es években részben objektív okból – a munkahelyek tömeges megszűnése – részben pedig az e réteget sújtó – jóllehet munkáltatói szempontból magyarázható – diszkrimináció miatt ez mára gyökeresen megváltozott. Az érintettek döntő hányada a teljes ellátási időt igénybe veszi, s a hosszú távollét alatt még a törvény által korábban is engedélyezett részidős foglalkoztatás is ritka. A jelenlegi kormányzati intézkedések ugyan már lehetővé teszik, hogy az anyuk a gyermek féléves korától az ellátás igénybevétele mellett teljes állásban munkát vállaljon, ugyanakkor ennek nemcsak jogi akadályai lehetnek, hisz meg kell oldani a gyermek napközbeni elhelyezését is.

III. A család fogalma, életciklusai és funkciói

A család a társadalmi kiscsoportok egyike. Csoportnak nevezzük az egyéneknek olyan együtteseit, amelyeket bizonyos közös ismérvek jellemeznek, kötnék össze. Kiscsoportnak nevezzük azokat a csoportokat, amelyeknek tagjai olyan kis létszámúak, hogy egymást személyesen ismerik és egymással többé-kevésbé szoros kapcsolatban vannak. Ilyenek tehát a munkahelyi és lakóhelyi közösségek, iskolai osztályok, kis egyesületek, körök, klubok, baráti közösségek, a rokonság és a család.

Meg szokás különböztetni formális és informális csoportokat. Formális csoportnak nevezzük azokat a csoportokat, amelyeket a szervezeti szabályok definiálnak. Informális csoportnak nevezzük azokat a csoportokat, amelyeket nem formális szabályok definiálnak, hanem személyes kapcsolatok, szimpátiák, közös érdekek és azok képviselője tart össze.

Családnak nevezzük a szociológiában az olyan együtt élő kiscsoportot, amelynek tagjait vagy házassági kapcsolat, vagy leszármazás, más szóval vérségi (kivételes esetben örökbefogadási) kapcsolat köti össze. A statisztika családdefiníciója ennél valamivel szűkebb: csak a szülőket (vagy egyedülálló szülőt) és velük együtt élő nem házas gyermekeiket számítja a családhoz. Ennek alapján 3 családtípust különböztet meg: a házaspárt, a házaspárt gyermekkel, továbbá egy szülőt gyermekkel.

Ezt szokás családmagnak, vagy nukleáris családnak is nevezni. A családtól meg kell különböztetni a háztartás fogalmát. Ez az együtt lakó és a megélhetési költségeket megosztó, együtt fogyasztó (étkező, tartós javakat közösen használó) emberek csoportja, akik általában, de nem szükségképpen rokonok.

Különbéle háztartástípusokat különböztethetünk meg:

- nukleáris családi háztartások
- kiterjesztett családi háztartások
- több családmagból álló háztartások
- olyan háztartások, amelyeknek tagjai közül senki sem tartozik ugyanazon családmaghoz
- egyszemélyes háztartás

Házasságtípusok:

Házasságkötésnek mondjuk a szociológiában azt a cselekményt, amellyel felnőttek házastársi-családi kapcsolatot létesítenek egymás között. A magyar és más fejlett országok társadalomstatisztikájában házasságnak nevezik azt a jogi eseményt, amelynek során egy férfi és egy nő a jogszabályoknak megfelelően házastársi kapcsolatot létesít.

A házasságnak igen sok fajtáját lehet az emberiség történelme folyamán és a mai társadalmakban megkülönböztetni:

- poligám házasság: amikor egy férfinak, vagy egy nőnek több házastársa van
- azonos nemű felnőttek házasságszerű együttélése
- endogámia: a csoporton (törzsön, klánon, falun) belüli házasságkötés
- exogámia: csoporton kívüli házasságkötés
- homogámia: az adott társadalmi osztályon, rétegen, felekezeten, etnikumon belüli házasságkötés
- heterogámia: amikor a vőlegény és a menyasszony más-más osztály tagja
- válás: a házasság felbontása

A statisztikában négyféle családi állapotot különböztetnek meg:

- nőtlen, hajadon
- házas
- elvált
- özvegy

A családszociológia a szociológia tudományának egyik legfejlettebb ága. Kutatási területe is a legtagabbak közé tartozik, a történeti családkutatásoktól a házastársi konfliktusok kutatásáig terjed. A házasságkötések és válások adatait évente gyűjti és közli a népmozgalmi statisztika. A családi állapotra, a családok és a háztartások összetételére vonatkozó másik fontos adatforrás a népszámlálás.

III.1. Elméletek

A családszociológiában sokféle és sokszor egymásnak ellentmondó elméleteket találhatunk:

- a családfejlődés evolucionista elmélete: Bachofen (1861) és Morgan (1871) nevéhez fűződik. Szerintük az emberiség történetének kezdetén, a fejlődés első szakaszaiban a szexualitás a törzsön belül teljesen szabályozatlan volt, tehát csoportházasság létezett.

Később fokozatosan korlátokat vezettek be a lehetséges nemi partnereket illetően. Ezt követően a többnejűség vált általánossá, majd a monogámia. Az azóta végzett kulturális antropológia vizsgálatok az evolucionista elméletet megcáfolták.

- G. Murdock (1957) összegyűjtötte különböző társadalomra vonatkozó vizsgálatok eredményeit, ennek alapján azt állapította meg, hogy a monogámia a leggyakoribb házasságtípus az emberiség történetében.

Azt lehet tehát mondani, hogy a család valamilyen formája minden emberi társadalomban létezett, de ezek a formák nagyon változatosak voltak.

A házasságok történeti változásainak elméletei:

- Le Play (1871): a háztartás a többcsaládos és törzscsaládos típus uralma felől a nukleáris háztartástípus túlsúlya irányába változik a fejlett társadalmakban.
- Parsons (1955): a modern gazdaság és társadalom követelményeinek a családmag tagjaira korlátozódó háztartás felel meg, mert ennek a háztartásnak tagjai mozgékonyabbak, könnyebben változtatnak lakóhelyet, munkahelyet. Ennek az elméletnek egy újabb változata szerint görbe vonalú fejlődés érvényesült: a gyűjtögető és vadásztársadalmakban a nukleáris családtípus volt az uralkodó, mert nagy mozgékonyagra volt szükség, az agrártársadalmakban a többcsaládos együttélés, a modern ipari társadalmakban újra a nuklearizálódási tendencia érvényesült.
- P. Lastett (1972): XVII. Századtól a nukleáris családi háztartás volt számszerűen túlsúlyban.

III.2. A család funkciói

A családnak öt fontos funkciója van: termelési funkció, fogyasztás funkció, reprodukciós funkció, felnőttek pszichés védelme, a gyermekek szocializációja.

A családok termelési és fogyasztási funkcióinak csökkenése azzal jár, hogy megerősödött a családtagok egymás közötti érzelmeinek a fontossága. A korábbi évszázadokban a házasságkötésnél döntő szerepet játszottak a gazdasági szempontok, ma viszont a házastársak egymás iránti érzelmei játszanak szerepet a párválasztásnál. Viszont az érzelmeik könnyebben változnak, így gyakrabban gyengülhet meg a házasságot összetartó leglényegesebb tényező.

Shorter (1975): A hagyományos társadalomban az érzelmeik teljesen alárendelt szerepet játszottak a párkapcsolatban, az 1700-as évek második felében indult meg Nyugat- Európában az első „szexuális forradalom”. Ennek során az érzelmeik egyre nagyobb szerephez jutottak a

párválasztásban. Az 1960-as években újabb „szexuális forradalom” ment végbe, ennek során a fiatalok már teljesen függetlenítték magukat a szexuális kapcsolatokat korlátozó korábbi társadalmi előírásoktól.

A családszociológiai tudományos szakirodalom mellett az elmúlt évtizedekben kialakult egy heves vita a családról és annak jövőjéről. Három tábor különböztethető meg a vitában:

1. A kritikus tábor szerint: a család a nők elnyomásának és a gyermekek személyiségfejlődése eltorzításának intézménye. A nemek közötti kapcsolatok lényege a harc, a heteroszexuális kapcsolat egyértelmű az erőszakkal, az anyaság egyértelmű a rabszolgasággal. A lelki betegségek, pszichiátriai problémák legfőbb okai a családban találhatók meg. Ezért kívánatos lenne a család teljes eltűnése az emberi társadalomból.

2. A neotradicionalista tábor: ellenzi a szülők felbomlását, a két szülő és gyermek típusú családtípustól eltérő formák elterjedését, a homoszexualitás tolerálását. Mindezen elveiknél sokkal közismertebb a művi abortusz engedélyezése elleni igen harcosszerű fellépésük.

3. A szakmai tábor: olyan szakemberekből áll, akik munkája a problematikus helyzetű családok segítségéből áll. A családok segítségét, a problémák megoldását tartják fontosnak.

III.3. A gyermekek, idősek helyzete a családban

Egészen a reneszánsz korszakig a szülők nem sok szeretetet éreztek gyermekeik, különösen a csecsemők és egészen fiatal gyermekeik iránt. Ezt azért sem tehették, mert a csecsemők, kisgyermekek közel fele meghalt. A XIV. században láthatóak az első jelei annak, hogy a kisgyermek a család számára értékke válik. A gyermekek értékének, az irántuk érzett szeretetnek megnövekedésével párhuzamosan kialakult a gyermekkor fogalma. A modern korban egyrészt a gyermek igen nagy értékke vált a családban, másrészt a gyermekkor fokozatosan meghosszabbodott. Mindez paradox módon azzal járt, hogy a családok kevesebb gyermeket vállalnak, mert egyrészt a gyermekeknek minél kedvezőbb anyagi feltételeket akarnak teremteni, másrészt a kedvező anyagi feltételek biztosítása egyre költségesebbé vált.

A családszociológia figyelme újabban fordult a felnőttek és az idős szülei közötti kapcsolatokra. A felnőtt gyermekek és a külön háztartásban, tehát külön nukleáris családban élő szülei közötti kapcsolatok meggyengülnek. Hasonlóképpen elhalványulni látták a testvérekkel és távolabbi rokonokkal fenntartott kapcsolatokat is.

III.4. Nemzetközi tendenciák

A következőket tudjuk biztosan elmondani a fejlett országokban megfigyelhető tendenciákról:

1. Az első házasságkötés átlagos életkora Északnyugat- Európában a XIX. Században lényegesen magasabb (a nőknél 25 év körül) volt, mint Kelet- Európában (20 év körül vagy alatt). A nyugat- európai részeken magasabb volt az életük végéig hajadon, illetve nőtlen ember.
2. Az átlagos első házasságkötési életkor: a II. vh utáni időszakban a nyugat-európai és észak-amerikai országokban fiatalodott, az 1960-as évek közepe táján azonban megfordult ez a fiatalodási tendencia.
3. Megnőtt a házasságon kívül együttélők aránya.
4. Az 1960-as évek közepének fordulatával megnőtt a házasságon kívül születések aránya. Két típusát lehet megkülönböztetni: fiatal, egyedülálló nők szülnék gyereket, mert nem törődnek vele, hogy a megtermékenyülést elkerüljék, továbbá a házasságszerűen együttélő párok tudatosan tervezett gyermekei.
5. Egyidejűleg emelkedett a válási arányszám.
6. Megnőtt az egy szülő, aki gyermekével él. Az ilyen háztartások körében gyakoribb a szegénység.
7. Megnőtt az egyszemélyes háztartásban élők aránya. Ennek egyik oka, hogy az idős házaspárok özvegyé válnak, másik oka, hogy az elváltak nem házasodnak újra, illetve a fiatal felnőttek még nem házasodnak meg, de megengedhetik maguknak, hogy önálló háztartásban éljenek.
8. Csökken a családok gyermekszáma.

III.5. Magyarországi helyzet

A nyers házasságkötési arányszám (az összes népességszámmal osztják ezeknek a számát, és ezer főre adják meg a házasságok számát) a II. vh. utáni első tíz évben általában 10 fölött volt, azóta lassan csökkent, 1995-ben már csak 5,2 volt. Elsősorban az elvált nők házasságkötésének gyakorisága csökkent. A nők első házasságkötésének átlagos életkora ma is meglehetősen alacsony (1995-ben 22,2 év). Az első házasságot kötő férfiak átlagos életkora 25 év, a férjek és feleségek közötti átlagos korkülönbség 2,8 év. A nyugat-európai tendenciáktól eltérően Magyarországon elsősorban elvált és özvegy nők élnek élettárssal.

A nyers válási arányszám, vagyis az ezer lakosra jutó válások száma 1945-ben emelkedett fel, 1950-től újra emelkedett, az utóbbi években csökkent. A válások száma azonban nem mutatja pontosan a ténylegesen felbomló házasságok számát, hiszen feltehetően elég nagy számban vannak az olyan házaspárok, amelyek ténylegesen külön élnek, de jogilag nem váltak el.

A házasságon kívüli születések aránya az összes élveszülések között 1945 után először lecsökkent a két vh. közötti időszakhoz képest, majd lassan növekedni kezdett. Az utóbbi években erősen nő, de még mindig sokkal alacsonyabb, mint egyes észak-európai országokban. A magyar társadalomban elsősorban az alacsony iskolai végzettségű nők körében fordul elő a házasságon kívüli szülés.

Alapvető változások történtek a családok életében. Ezek közül legkézenfekvőbb a családi életciklus változása a demográfiai változások következtében. Meghosszabbodott ugyanis a várható élettartam. Ma egy házasság 40-50 évig eltarthat, régen csak 20-30 évig tartott.

Ma a gazdasági szerepek és általában az anyagi-vagyoni szempontok kisebb szerepet játszanak a házastárs kiválasztásánál, mint 1945 előtt. Ebben lényeges szerepet játszik az a tény, hogy régebben a családok jelentős része különálló gazdasági egységek voltak. Mivel az érzelmek a gazdasági adottságoknál lényegesen változékonnyabbak, a 40-50 évig tartó házasság folyamán a korábbinál gyakrabban állhat elő olyan helyzet, amikor az érzelmek már nem képesek a házastársakat együtt tartani, ezért különélésre vagy válásra kerül sor.

Az 1990-es években két adatfelvétel volt Magyarországon, amely a családdal kapcsolatos értékeket kutatta. 1993-ban a szülőképes korú női népesség és hasonló korú férfiak mintájától kérdezték meg, hogy nyolc állítás közül melyikkel ért egyet. A két állítás közül az egyik a XX. Század elején elterjedt normákat fejezte ki, a másik az utolsó évtizedekben a fejlett országokban elterjedő („posztmodern”) normát. Többnyire a hagyományos értéket és normát tükröző állítást helyeslők voltak többségben. A gyermekvállalással kapcsolatban: a legpozitívabb értékelést kapta a házastárssal és gyermekkel élni családforma.

A magyar társadalomban az utolsó évtizedekben számos olyan változás ment végbe, amely megnehezíti a családok számára azt, hogy a családi funkciókat megfelelően ellássák. A fiatal házaspárok számára a lakáshoz jutás igen nehéz feladat, a családok életszínvonalát erősen differenciálja az eltartott gyermekek száma. Éppen ezért fontos olyan intézmények létrehozása, amelyek a családoknak mindenféle problémahelyzetben segítséget tudnak nyújtani.

IV. Munkaerőpiaci fogalmak

Munkaerőforrás: A munkavállalási korú népesség, valamint a munkavállalási koron kívüli gazdaságilag aktív népesség.

Munkavállalási korú népesség: 15-58 éves népesség

Gazdaságilag aktív népesség: A foglalkoztatottak és a regisztrált munkanélküliek összessége

Foglalkoztatott: az aktív kereső és a nyugdíj mellet munkát vállaló személy

Aktív kereső: a keresőtevékenységet folytató, keresettel, jövedelemmel rendelkező társas vagy egyéni vállalkozásoknál, költségvetési és társadalombiztosítási szervezeteknél, non-profit intézményeknél egy adott időpontban főállású munkaviszony keretében alkalmazásban álló személy, beleértve a nyugdíja szüneteltetésével foglalkoztatottat, valamint a munkaviszonyban álló sorkatonát is. Ide tartozik továbbá a társas vállalkozás dolgozó tagja, az egyéni vállalkozó és segítő családtagja, a mezőgazdasági segítő családtag, az alkalmi munkás és a napszámos.

Regisztrált munkanélküli: A Foglalkoztatási Hivatal által nyilvántartott álláskeresők közül az, aki munkaviszonnyal nem rendelkezik, nem nyugdíja, nem tanuló, foglalkoztatást elősegítő támogatásban nem részesül, munkát állást, vagy önálló foglalkozást keres, és egy adódó állás elfogadására rendelkezésre áll.

Gazdaságilag nem aktív népesség: a népességnek a gazdaságilag aktív népességen kívüli része
Ide tartoznak: gyed, gyes, gyet részesülők, nyugdíjasok, tőkejövedelmükből élők, 15 éven aluliak, 15 évnél idősebb tanulók, háztartásbeliek, közületi eltartottak, szociális gondozottak.

Foglalkoztatási arány: a foglalkoztatottaknak a megfelelő korcsoportba tartozó népességhez viszonyított aránya

Munkanélküliségi ráta: A munkanélkülieknek a megfelelő korcsoportba tartozó gazdaságilag aktív népességen belüli aránya

Aktivitási arány: a gazdaságilag aktívak aránya a megfelelő korcsoportba tartozó népességen belül

V. A nők munkaerő-piaci helyzete

Magyarországon a nők foglalkoztatási rátája (2015-ben 57,8%) jelentősen elmarad a férfiakétól (2015-ben 70,3%) Ennek az eltérésnek az egyik legfontosabb oka abban keresendő, hogy a magyarországi nők szülés után az európai átlagnál lényegesen később térnek vissza a munkaerőpiacra, ugyanakkor a különbséget az is meghatározza, hogy a családok többségében a nők gondozzák a fogyatékos, idős hozzátartozókat. A női foglalkoztatási helyzetet negatívan befolyásolja az is, hogy - ugyan 2010 óta Magyarország kormánya több olyan rendszerszintű átalakítást hajtott végre, amely a kisgyermekes anyák szülés utáni munkaerőpiacra való visszatérését kívánja segíteni mind a keresleti, mind a kínálati oldalon - a magyar munkaerőpiac nem elég rugalmas. A Munkahelyvédelmi Akció 2+1 évig járulégmentességet és járulékkedvezményt biztosít minden GYEDről, GYES-ről, GYET-ről visszatérő kisgyermekes munkavállalót foglalkoztató munkáltatónak a munkabér első 100 ezer Ft-ja után (többgyermekesek esetében 3+2 éven keresztül). A Munkahelyvédelmi Akciónak köszönhetően a gyedről, gyesről visszatérő anyák körében 40 ezer fő után érvényesítettek kedvezményt a munkáltatók.

A keresleti oldalon többek között a GYED Extra teszi lehetővé, hogy az anya hamarabb, és fokozatosan megkezdje a munkaerőpiacra történő visszalépést, ráadásul a GYED teljes munkaidő mellett is igényelhető.

A nők munkaerő-piaci helyzetének kezelésében fontos eszköz lehet a részmunkaidős állások, távmunka biztosítása vagy egyéb atipikus munkalehetőségek kínálata. A munkajogi szakértők egybehangzóan állítják, hogy a jogi keretek megvannak erre, a modellek viszont hiányoznak. Az atipikus munkaformák alkalmazása terén a helyzet a versenyszférában jobb, de tudnunk kell, hogy a versenyszféra alkalmazottjai 73%-ának a KKV-k adnak munkát, számukra nem elég a kifinomult jogi környezet, hanem egyszerű, jól használható modellek kellenek.

A munkában maradáshoz a munkahelyi családbarát intézkedések is hozzájárulnak, hisz mérsékelik a dolgozói munka-család konfliktusokat és ezen keresztül növelik a munkatársak elégedettségét, érzelmi elkötelezettségét a munkahelyhez, valamint az adott munkahelyen maradás szándékát is. A nők munkába állását és munkában maradását a gyermekek napközbeni ellátását, a család és munka összeegyeztetését segítő szolgáltatások is befolyásolják. Sokak szerint a munkavállalással kapcsolatos egyik jelentős akadály a kisgyermekes napközbeni ellátására vonatkozó, igényeknek nem megfelelő férőhelyszám. A KSH 2013. évi adatai alapján a gyermekek napközbeni ellátása tekintetében (bölcsőde, családi napközi) a 3 éven aluli gyermekek számára mintegy 42.000 férőhely állt rendelkezésre. 2016-ban 47.000 férőhely áll

rendelkezésre, ami a korcsoport 17%-a számára biztosít ellátást. 2020-ig a férőhelyek számában további bővülés várható, melyre mintegy 75 milliárd Ft-ot fordít a kormányzat TOP és VEKOP forrásokon keresztül. A klasszikus bölcsőde mellett 2017-től bevezetésre kerül három új ellátási forma a 3 éven aluli gyermekek ellátására: a mini bölcsőde, a munkahelyi bölcsőde és a családi bölcsőde.

Fenti szolgáltatások mellett hiányoznak a női foglalkoztatást támogató, olyan országosan elérhető innovatív szolgáltatások, melyek a közösség erejét, az önkéntes munka lehetőségeit kihasználva személyre szabott szolgáltatási csomagokkal segítik a munka és család harmonizálását. Szükséges az ilyen jellegű kezdeményezések megismerése, a kialakult jó gyakorlatok elterjesztése, az egyes szolgáltatások egységesítése, sztenderdizálása.

Fontos kérdés, hogy a kisgyermekes anyák munkába állása kapcsán mi a közvélekedés. A GYES bevezetése óta társadalmi normává vált, hogy a gyermek születése után a nők több évre elhagyják a munkaerőpiacot, gyermekgondozás céljából. Az a vélemény, mely szerint a gyermeknek 3 éves koráig az anyja mellett a helye, és eddig az időpontig káros, ha az édesanya visszamegy dolgozni, nagyon erősen beleégett a magyar közgondolkodásba. Az utóbbi években a kormányzat különféle eszközökkel igyekezett elősegíteni a döntés lehetőségeit, így a dolgozni szándékozó kisgyermekes anyáknál ösztönözni a kisgyermekes állást, valamint támogatni a szülők számára a munka-család összeegyeztetését.

A nemzetközi tapasztalatok szerint ráadásul mindez a termékenységre is hatással lehet: jellemzően azokban a fejlett országokban vállalnak a családok több gyermeket, ahol magas szintű a női foglalkoztatottság, valamint a szülők jelentős segítséget kapnak családi és munkahelyi kötelezettségeik összehangolásában.

A fenti tény Magyarország tekintetében különös jelentőséggel bír, ugyanis hazánk mintegy harmad évszázada küzd a népességcsökkenés problémájával, és dacára az elmúlt évek pozitív fejleményeinek (a 2015-ös teljes termékenységi arányszám értéke 20 éves csúccsal 1,44 volt), negatív adottság, hogy a szülőképes korú nők száma várhatóan a jövőben is jelentősen csökkenni fog, ami további népességcsökkenéshez fog vezetni akár magasabb termékenységi szint mellett is.

A kettő vagy legalább másfél keresős családmódel sokkal nagyobb megélhetési biztonságot jelent egy család számára, mint az egykeresős, ami önmagában pozitív hatással lehet a gyermekvállalásra, hiszen a szülői felelősségvállalás így minden szempontból jobban megoszlik az anya és az apa között.

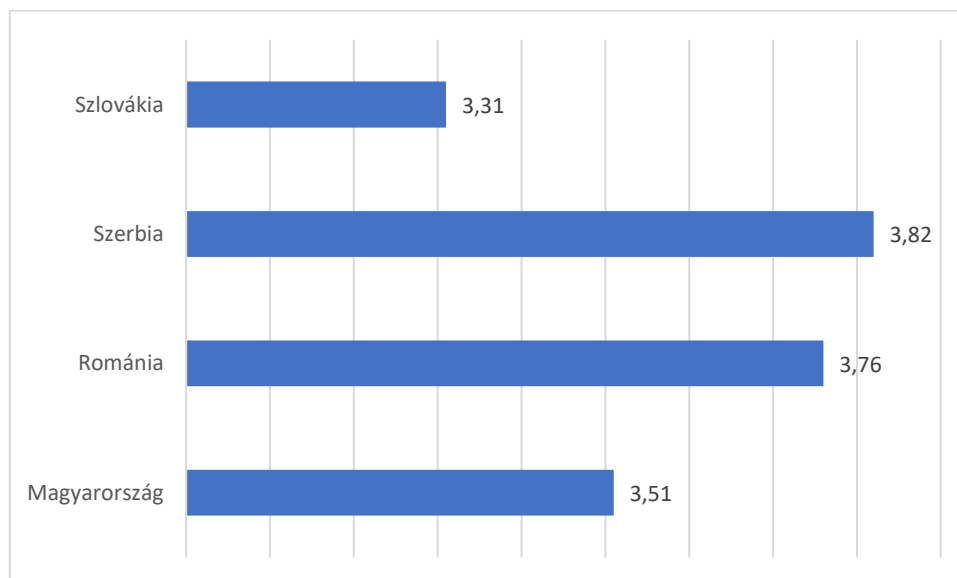
VI. A kutatás eredményei

A vizsgálatba a nemzetközi együttműködésbe bevont országok szakembereit vontuk be, országonként 100-100 fő (Romániában 200 fő) megkérdezésével. A kérdőíves felmérésbe bevont szakembereket a partner-szervezeteken keresztül értük el. A kutatás során arra törekedtünk, hogy a családdal, mint társadalmi egységgel foglalkozó szakemberek a foglalkozási ágakat tekintve egyenlő arányban vegyenek részt: mentálhigiénés szakemberek, szociális munkások, egyházi személyek, pedagógusok, közművelődési szakemberek stb.

VI.1. A családok működése - tulajdonságok

A kutatás első részében arra kértük a kérdőív kitöltőit, hogy egy 1-5-ig terjedő skálán értékeljék az alábbi állításokat aszerint, hogy azok mennyire jellemzik a családokat. Az 1- egyáltalán nem jellemző, az 5 – teljes mértékben jellemző értéket jelenti. A kapott válaszok értékeit átlagolva a következő eredmények születtek országonként:

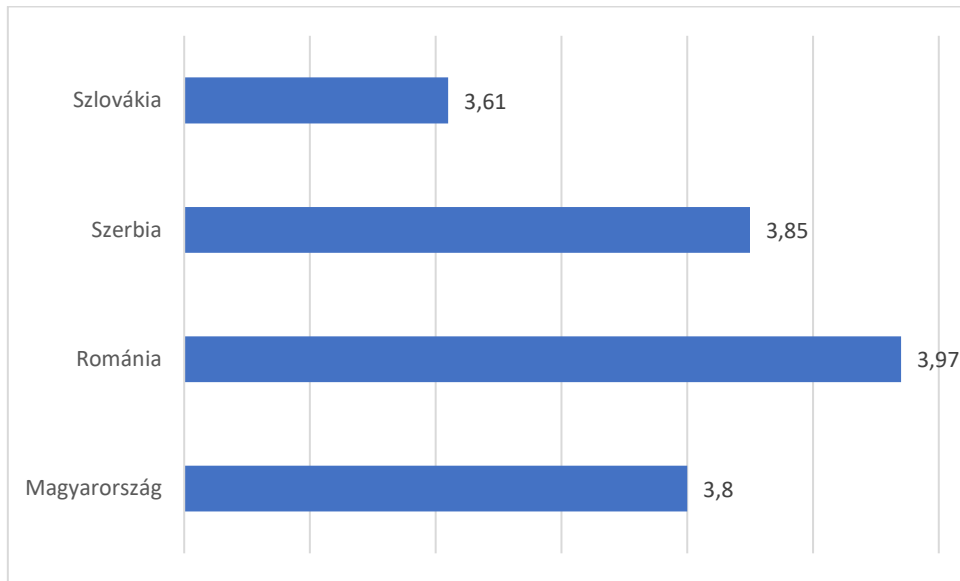
A családokban fontos, hogy ki milyen teljesítményt nyújt
(akár iskolában, akár munkahelyen)

1. ábra

Szerbiában tartják a legfontosabbnak a családokban a teljesítményt (3,82), melyet szorosan követ Románia (3,76), majd Magyarország (3,51) míg a legkevésbé tartják fontosnak a teljesítményt Szlovákiában (3,31).

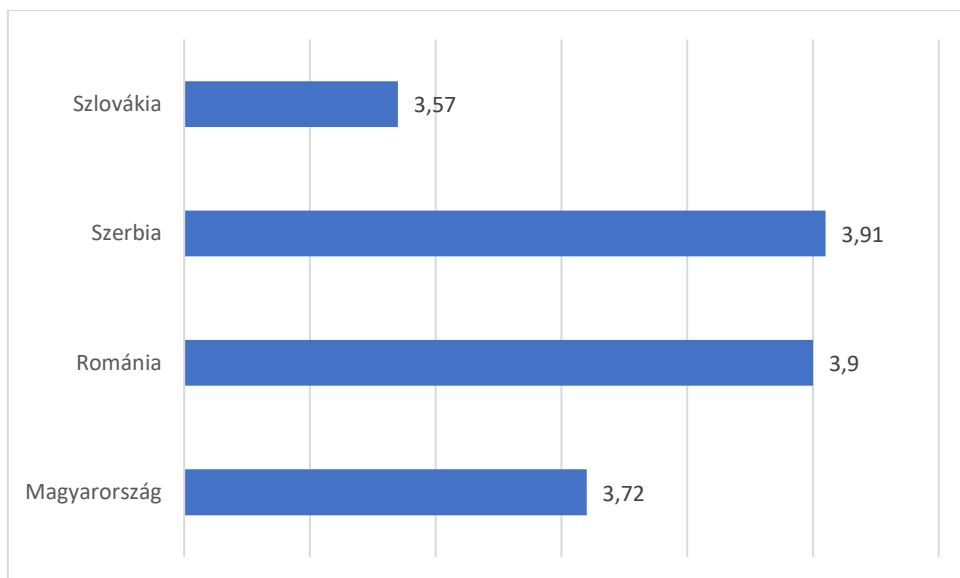
A család minden tagjának van rendszeres feladata (pl. valamely házimunka)

2. ábra

A következő kérdésnél arra voltunk kíváncsiak, hogy mennyire tartják azt fontosnak, hogy a család minden tagja végezzen el rendszeresen valamilyen rá bízott feladatot. Romániában tartozik ez leginkább a prioritások közé (3,97), melyet Szerbia követ (3,85), majd Magyarország (3,8) és végül Szlovákia (3,61).

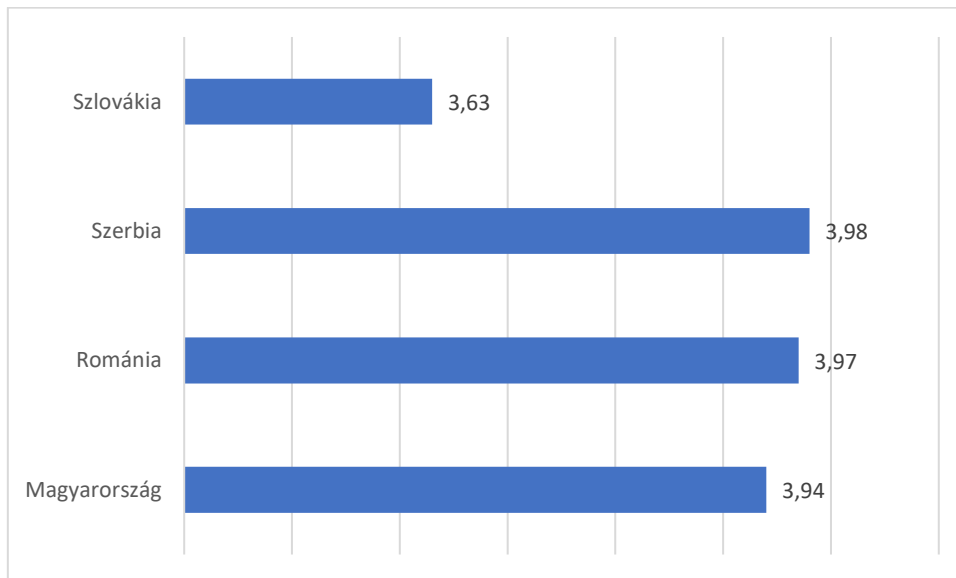
A családban fontos az önállóság

3. ábra

Az önállóságra való törekvés tekintetében ez a funkció Szerbiában (3,91) és Romániában (3,9) a leginkább kívánatos, Magyarországon ez az érték 3,72, Szlovákiába 3,57.

A családban alapvető elvárás, hogy felelősséget vállaljunk tetteinkért.

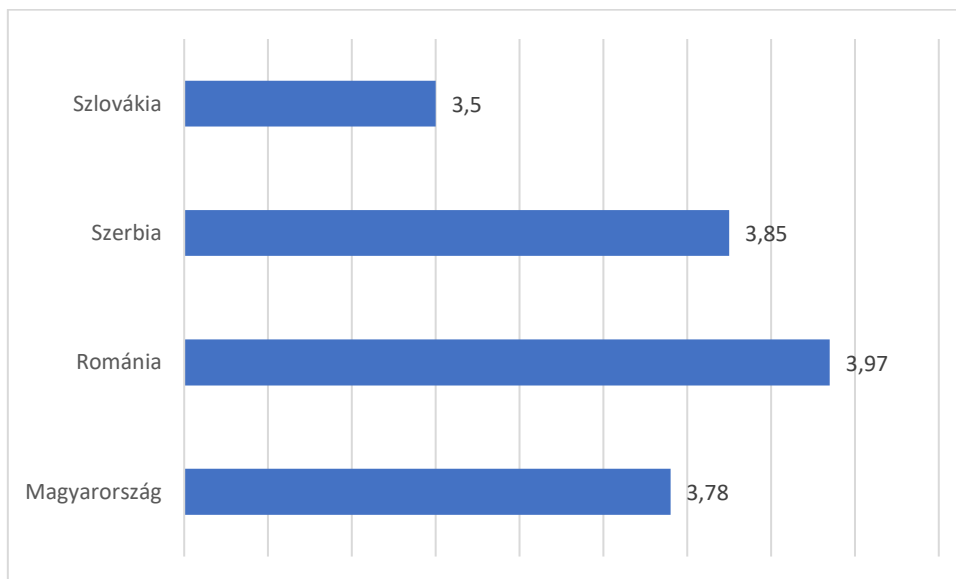

4. ábra

A felelősségvállalás a tettekért Szerbia (3,98), Románia (3,97) és Magyarország (3,94) esetében szinte megegyező arányban elvárás a családokban, Szlovákiában ez az érték 3,63-as eredményt ért el.

VI.2. A családok működése - összetartozás

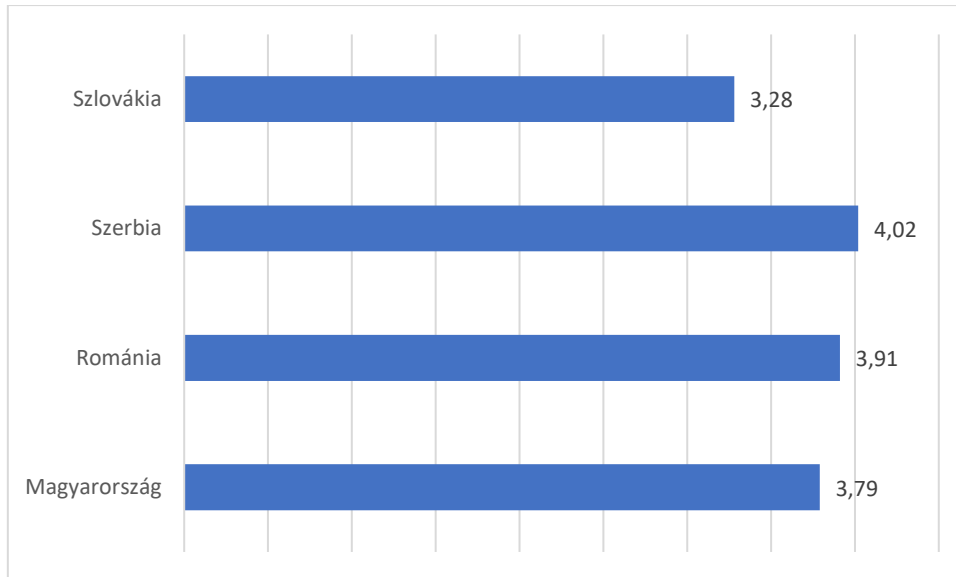
A családok hétvégén, egyidőben, egyszerre ülnek le az ebédhez

5. ábra

Egy olyan meghatározó rituálé, mint az együtt való étkezés Romániában tölt be leginkább meghatározó szerepet (3,97), majd Szerbia következik (3,85), Magyarországon a vizsgált országok sorrendjében a harmadik helyen szerepel ebben a tekintetben (3,78), Szlovákiában pedig a legkevésbé fontos és elvárás ezen tevékenység megléte a családokban (3,5).

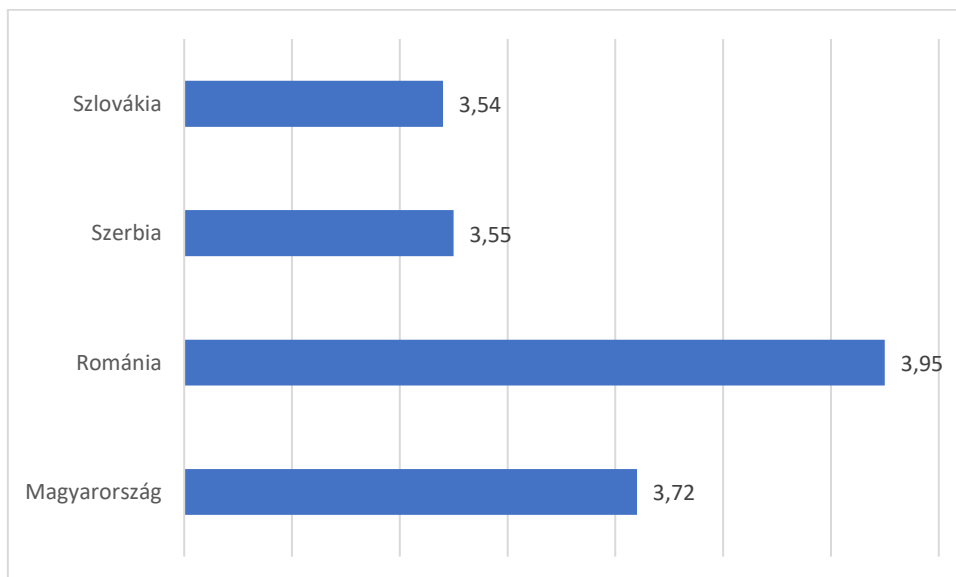
A családi ünnepeket mindig együtt tartják

6. ábra

Ha rátekintünk az ábrára, világosan látszik, hogy az ünnepek azok hatékonyan képesek összehozni a családokat, melyet szinte minden ország egy fontos értéknek tart. Szerbiában tulajdonítják a legnagyobb jelentőséget az ünnepeknek (4,02), második helyen Románia (3,91), harmadik Magyarország (3,79), negyedik Szlovákia (3,28).

A családokra jellemzők a rendszeres rokonlátogatások

7. ábra

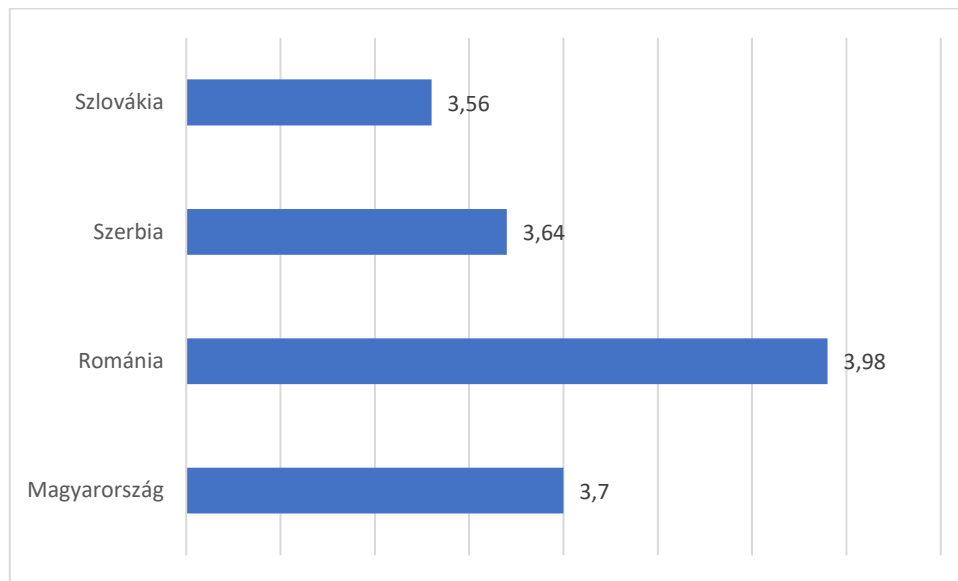
A tágabb értelemben vett családi kapcsolatok ápolására Romániában helyezik a legnagyobb mértékben a hangsúlyt (3,95), a többi országban ez a tevékenység valamelyest háttérbe szorul. Magyarország 3,72, a szerb és román válaszok közel azonos értéket mutatnak (3,55; 3,54).

Az egyes országokat tekintve megállapítható, hogy a legjellemzőbb tulajdonságok sorrendben a következők:

Szlovákia	Szerbia
1. Felelősségvállalás: 3,63	1. Családi ünnepek együtt töltése: 4,02
2. Rendszeres feladatok: 3,61	2. Felelősségvállalás: 3,98
3. Önállóság: 3,57	3. Önállóság: 3,91
4. Rendszeres rokonlátogatások: 3,54	4. Rendszeres feladatok: 3,85
5. Közös ebéd: 3,5	4. Közös ebéd: 3,85
6. Teljesítmény: 3,31	6. Teljesítmény: 3,82
7. Családi ünnepek együtt töltése: 3,28	7. Rendszeres rokonlátogatások: 3,55
Románia	Magyarország
1. Felelősségvállalás: 3,97	1. Felelősségvállalás: 3,94
1. Rendszeres feladatok: 3,97	2. Rendszeres feladatok: 3,8
1. Közös ebéd: 3,97	3. Családi ünnepek együtt töltése: 3,79
4. Rendszeres rokonlátogatások: 3,95	4. Közös ebéd: 3,78
5. Családi ünnepek együtt töltése: 3,91	5. Önállóság: 3,72
6. Önállóság: 3,9	5. Rendszeres rokonlátogatások: 3,72
7. Teljesítmény: 3,76	7. Teljesítmény: 3,51

VI.2. A családok működése - értékek

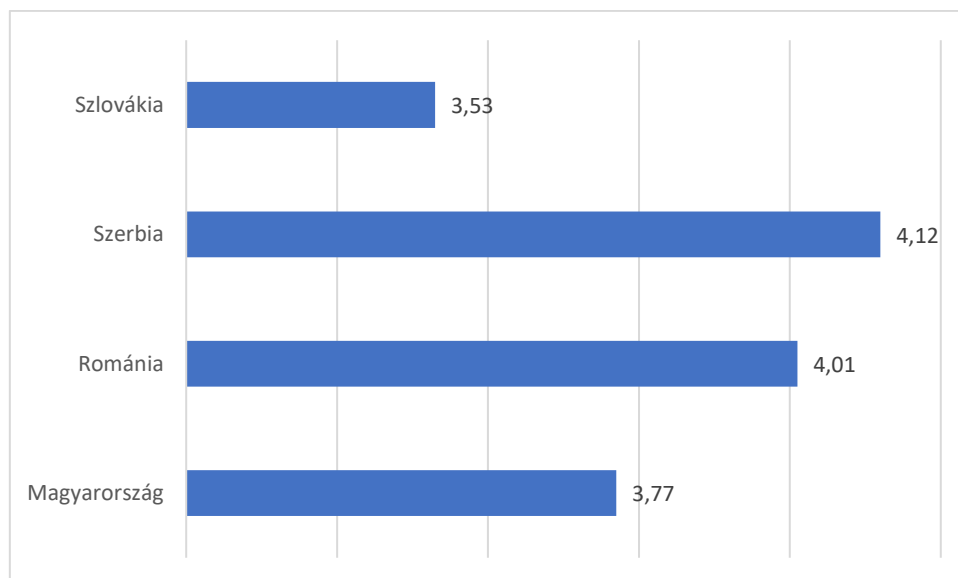
A családokban fontos a hagyományok őrzése

8. ábra

A hagyományok őrzését szintén Romániában tartják kiemelkedő jelentőségűnek a családban (3,98), míg ugyanez az érték Magyarországon 3,7, Szerbiában 3,64 és Szlovákiában 3,56-os eredményt ért el.

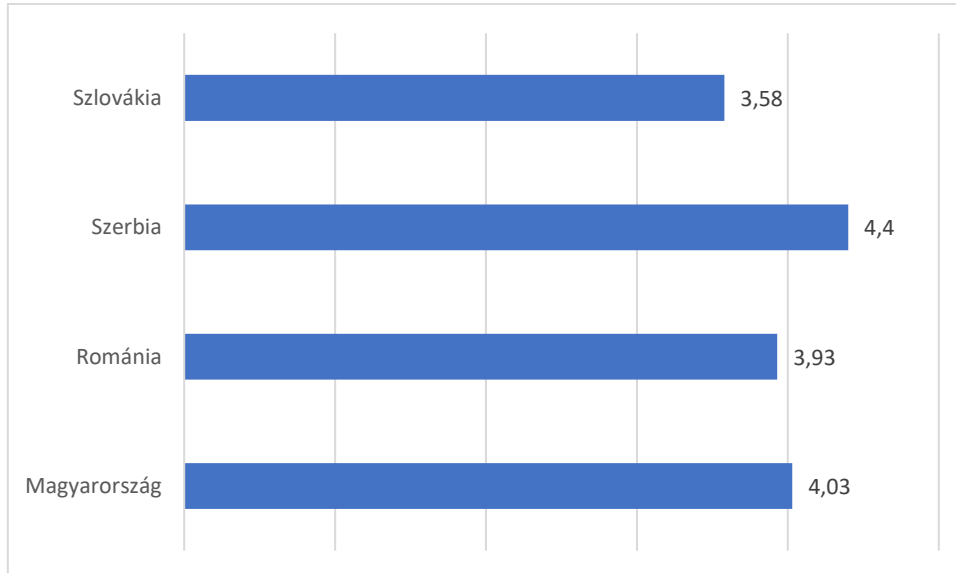
A családban fontos a kapcsolatok minősége

9. ábra

A családi kapcsolatok minősége a szerb családok körében a egy jelentős meghatározó tényező (4,12), de ugyanúgy nem elhanyagolható jelentőséggel bír a román családok tekintetében is (4,01). Magyarországon ez az érték 3,77, Szlovákiában 3,53 a kapott pontszámok átlagában.

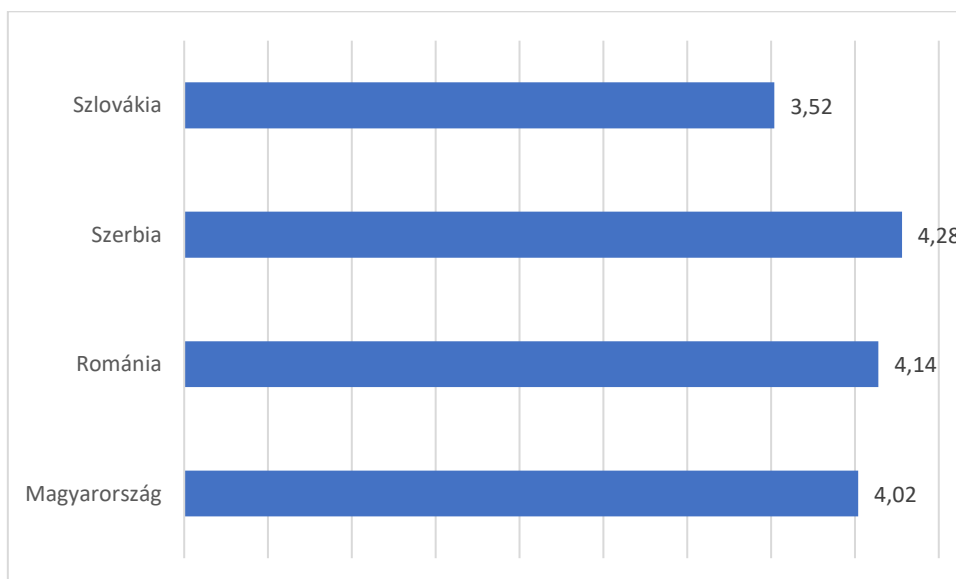
A családban fontos az egymás segítése

10. ábra

Szerencsére megállapíthatjuk, hogy valamennyi országban szinte egyaránt fontos értéknek számít a családtagok kölcsönös segítése és támogatása, de ha sorrendet kellene felállítanunk ez az érték Szerbiában a legjelentősebb (4,4), majd Románia következik (3,93), Magyarország (4,03) és végül Szlovákia (3,58).

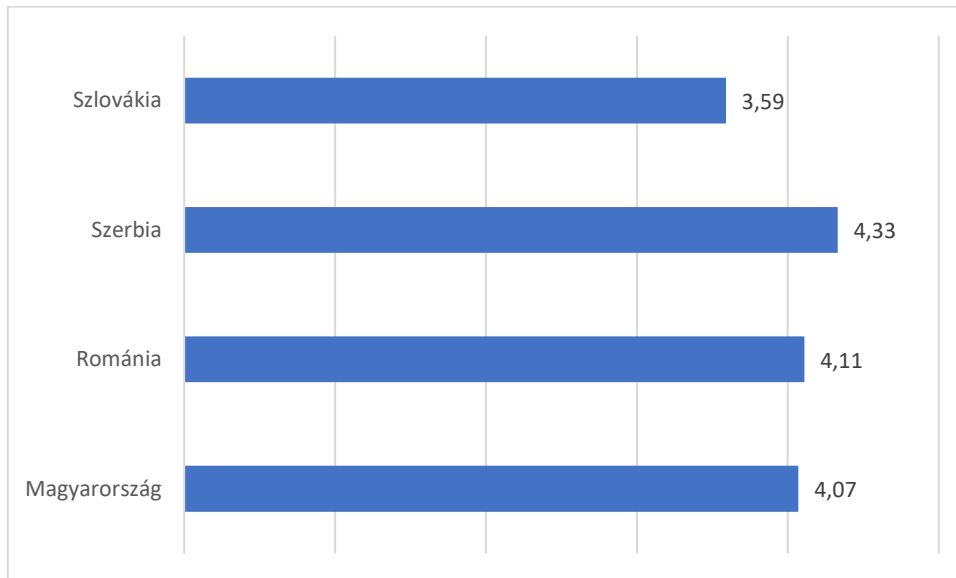
A családban alapvető érték a bizalom

11. ábra

Mi más tartaná a leginkább össze a családok tagjait, mint a kölcsönös bizalom? Ez az érték Szerbiában számít a legfontosabb összetartó erőnek (4,28), de szinte hasonló mód kiemelkedő jelentőséggel bír Romániában (4,14), Magyarországon (4,02) és Szlovákiában is (3,52).

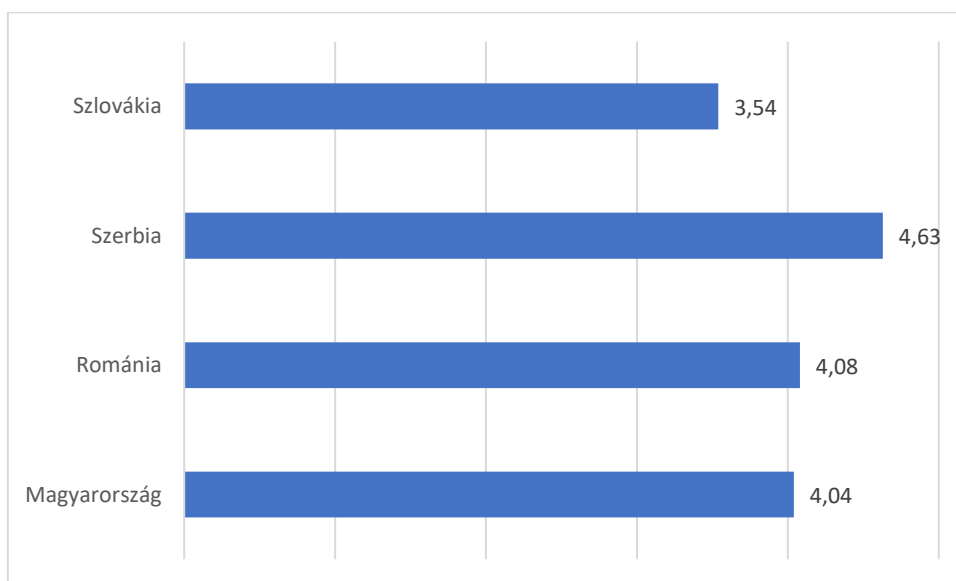
A családban alapvető fontosságú az őszinteség

12. ábra

A családtagok közötti bizalom őszinteség nélkül természetesen elképzelhetetlen, ami a válaszokból is egyértelműen kiderül. Túl nagy különbség egyik országot vizsgálva sincsen, Szerbiában ez az érték 4,33, Romániában 4,11, Magyarországon 4,07, Szlovákiában 3,59.

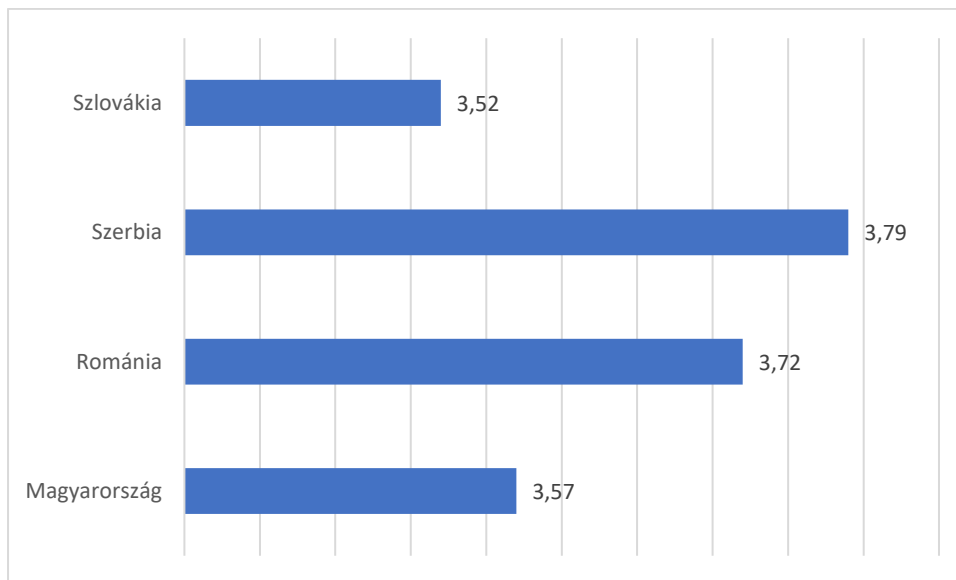
A családban fontos a családtagok egészsége

13. ábra

A legfontosabb érték az egészség – ismert a régi mondás. A kutatás tükrében ez mégis Szerbiában a legfontosabb (4,63), szinte egyenlő arányban Romániában és Magyarországon (4,08 és 4,04), majd Szlovákiában (3,54).

A család tagjai számára fontos a vallás

14. ábra

A válaszokból úgy tűnik, hogy a leginkább vallásos családok a Szerbek (3,79), majd a Románok (3,72), a legkevésbé a Magyarok (3,57) és a Szlovákok (3,52).

A családok értékeinek a tekintetében országonként az alábbi eredmény született a fontossági sorrendet tekintve:

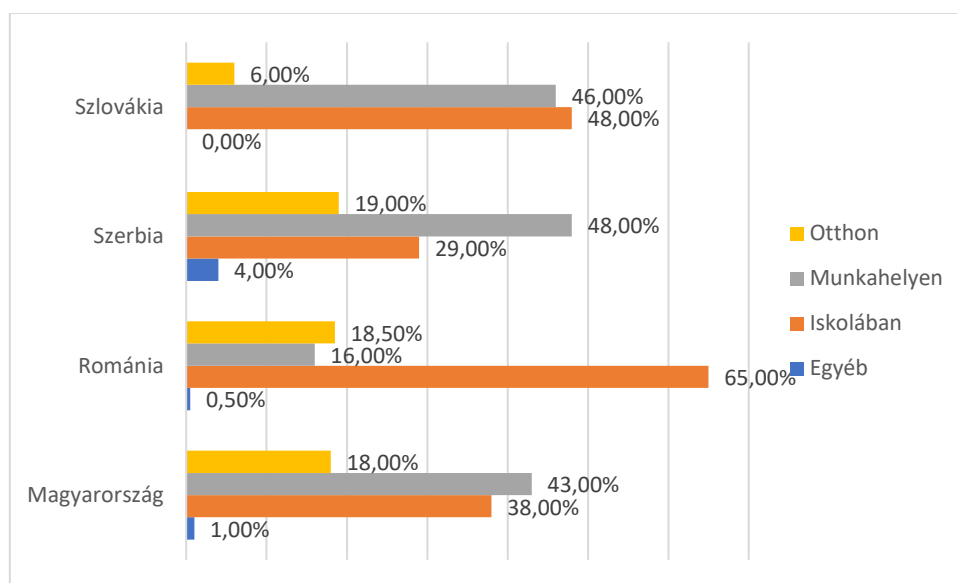
Szlovákia	Szerbia
1. Őszinteség: 3,59 2. Egymás segítése: 3,58 3. Hagyományok őrzése: 3,56 4. Egészség: 3,54 5. Kapcsolatok minősége: 3,53 6. Kölcsönös bizalom: 3,52 6. Vallás: 3,52	1. Egészség: 4,63 2. Egymás segítése: 4,4 3. Őszinteség: 4,33 4. Kölcsönös bizalom: 4,28 5. Kapcsolatok minősége: 4,12 6. Vallás: 3,79 7. Hagyományok őrzése: 3,64
Románia	Magyarország
1. Kölcsönös bizalom: 4,14 2. Őszinteség: 4,11 3. Egészség: 4,08 4. Kapcsolatok minősége: 4,01 5. Hagyományok őrzése: 3,98 6. Egymás segítése: 3,93 7. Vallás: 3,72	1. Őszinteség: 4,07 2. Egészség: 4,04 3. Egymás segítése: 4,03 4. Kölcsönös bizalom: 4,02 5. Kapcsolatok minősége: 3,77 6. Hagyományok őrzése: 3,7 7. Vallás: 3,57

VI.3. Értékek helyszínei

A következőkben azt vizsgáltuk, hogy a válaszadók véleménye szerint jellemzően hol kerül sor a következő értékek gyakorlására. Minden kérdés tekintetben négy válaszlehetőséget adtunk meg, melyek a következők voltak:

- otthon
- iskolában
- munkahelyen
- egyéb

Eltökélttség és kitartás

15. ábra

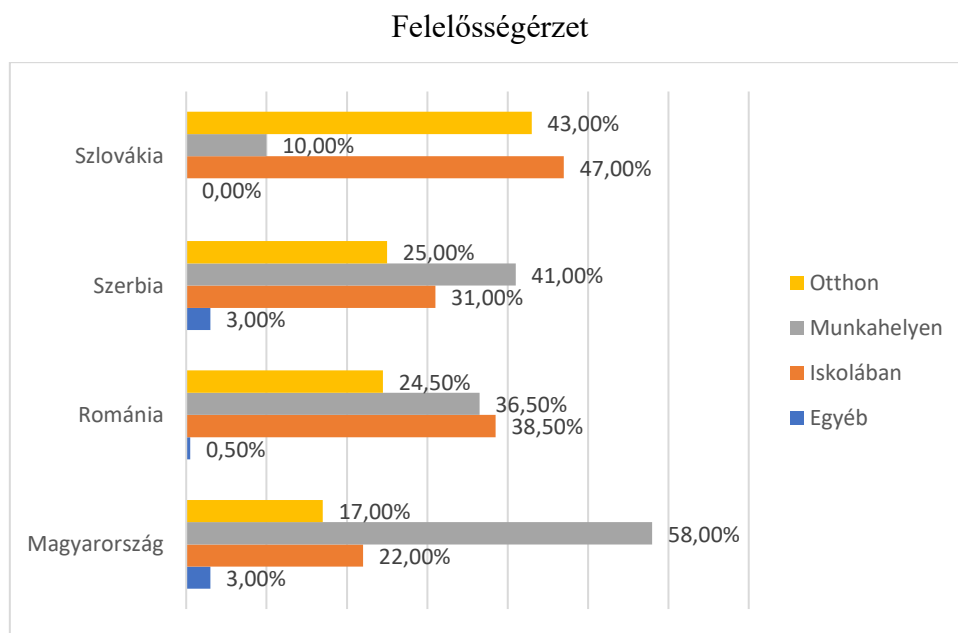
Azon tulajdonságoknak a gyakorlására, amely az eltökélttséget és a kitartást követeli meg, országonként az alábbi jellemző helyszíneket jelölték még a felmérésben résztvevő, kérdőívet kitöltő válaszadók:

Szlovákiában úgy tartják, hogy ezen értékeket elsősorban az iskolában (48%) és a munkahelyen (46%) van mód elsősorban elsajátítani, mindössze 6% gondolja úgy, hogy arra családi környezetben, az otthonokban kerül sor. A felsoroltakon kívül más helyszínt nem jelöltek meg a válaszadók.

Szerbiában kiugróan magas azoknak a száma, akik a munkahelyet jelölték meg (48%), melyet az iskolai helyszín követ (29%), de jelentős azoknak a száma, akik szerint ezen értékek gyakorlására az otthonokban kerül sor (19%). Más helyszínt a válaszadók 4 százaléka jelölt meg,

Romániában az elsősorú többség szerint erre az iskolákban kerül sor (65%), 18,5% szerint az otthonokban, 16,5% az iskolát jelölte meg, míg 0,5% véli úgy, hogy a felsoroltakon kívül, más helyen van lehetőség ezen értékek gyakorlására.

A magyar válaszok szerint a legjellemzőbb helyszín a munkahely (43%), második helyen az iskola (38%), harmadik az otthon (18%), míg a válaszadók 1% gondolja úgy, hogy az eltökéltség és a kitartás jellemzően a felsoroltaktól eltérő helyen kerül sor.

16. ábra

A felelősségérzet kialakítását vizsgálva megállapítható, hogy a vizsgált országokban nincs tökéletes egyetértés abban, hogy arra jellemzően hol, milyen helyszínen kerül sor a mindennapokban.

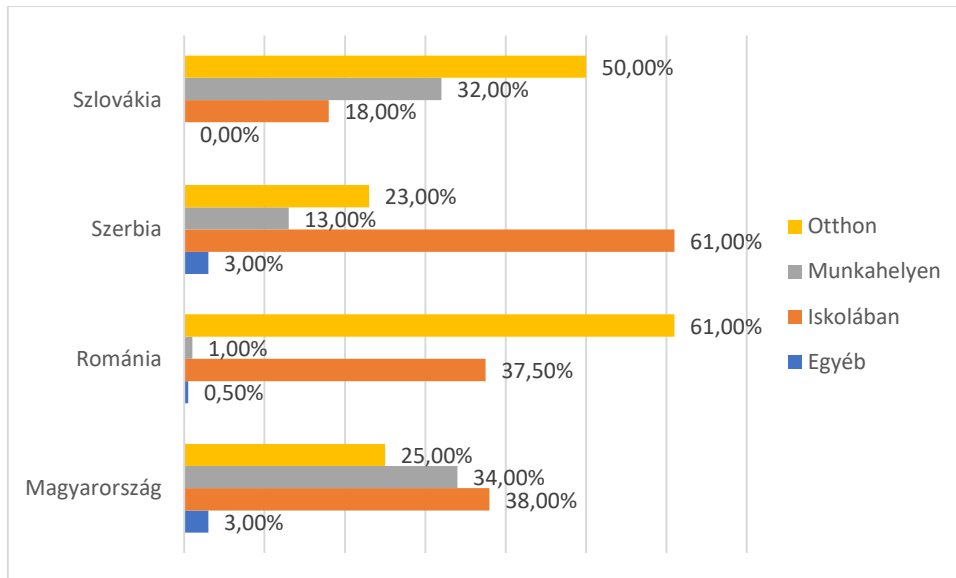
Szlovákiában úgy gondolják, hogy a legalkalmasabb hely ezen érték kialakítására a elsősorban az iskola (47%), de legalább ennyire fontos helyszínnek tartják a közvetlen családi környezetet is, hiszen a válaszadók 43 százaléka az otthont jelölte meg, míg a munkahelyet csupán 10%. Egyéb helyszínt a válaszadók nem említettek válaszaikban.

Szerbiában a munkahelyeket tekintik az értékek elsajátításának a terepéül (41%), melyet az iskola követ (31%), de viszonylag magas azoknak a száma, akik szerint erre otthon kerül sor (25%). Egyéb helyszínt a válaszadók 3 százaléka jelölt meg.

Romániában kissé kiegyenlített eredmények születtek, első helyen említik az iskolákat(38,5%), de szorosan mögötte megjelenik a munkahely (36,5%) és az otthoni, családi környezet is (24,5%). A kérdőívet kitöltők 0,5 százaléka jelölt meg egyéb helyszínt a kérdés tekintetében.

Magyarországon igen határozottan gondolják azt, hogy a felelősségérzet kialakítására és gyakorlására elsősorban a munkahelyen kerül sor, az összes válasz 58 százaléka jelölte meg ezt a helyszínt, ami a legmagasabb érték valamennyi ország válaszait figyelembe véve. Az iskolát a válaszadók 22 százaléka jelölte meg, nem sok különbséggel (17%) az otthoni környezetet vélik az arra legalkalmasabb helyszínnek. Egyéb terepet a kérdőívet kitöltők 3 százaléka jelölt meg a kérdést vizsgálva.

Jólneveltség

17. ábra

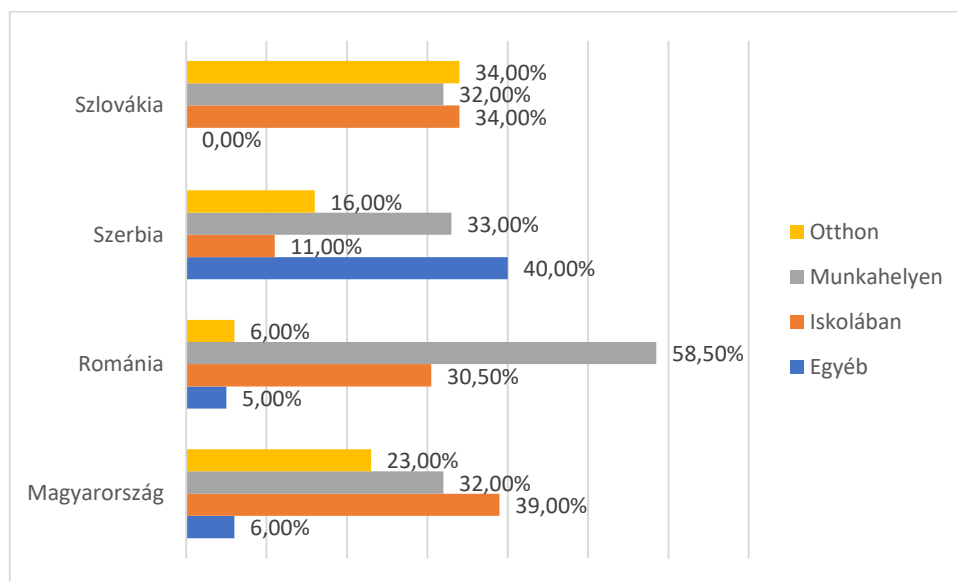
A jólneveltség elsajátításának a tekintetében sem tapasztalható tökéletes egyetértés az vizsgált országok válaszainak elemzésekor.

Szlovákiában a válaszadók fele, vagyis 50 százaléka gondolja úgy, hogy a jólneveltség kialakítása jellemzően a család feladatai közé tartozik, 32 százalék szerint a munkahely segíti őket ezen érték elsajátításában, míg az iskolát mindössze a válaszadók 18 százaléka jelölte meg. Szerbiában kimagasló azoknak a száma, akik úgy vélekednek, hogy a jólneveltség kialakítása a pedagógusok kompetenciái közé tartozik, egészen pontosan 61 százalék szerint. Az otthon 23 százalék, a munkahelyet pedig 13 százalék jelölte meg. A kérdőívet kitöltők 3 százaléka azonban úgy gondolja, ezen attitűd kialakítására a felsoroltaktól eltérő helyszínen kerül sor.

Romániában hasonlóan Szerbiához markáns elképzelés él arról a válaszadók fejében, hogy hol lehet szert tenni a jólnevelésre. 61 százalék véleménye szerint a család a legoptimálisabb közeg erre, 37,5% szerint pedig az iskola. Elenyésző a munkahelyet megjelölők száma (1%) és ezeken kívül más válaszokat nem említettek a felmérésben résztvevő szakemberek.

Magyarországon összességében megállapíthatjuk, hogy nem születtek kimagaslóan eltérő eredmények az egyes helyszíneket tekintve, viszonylag kiegyenlített adatokat kaptunk. A kérdőívet kitöltők 38 százaléka az iskolákat jelölte meg, mint a jólneveltség kialakításának az elsődleges színterei, de a munkahelyeket megjelölők aránya is 34 százalék. A családi környezetet 25 százalék véli alkalmas helyszíneknek és 3 százalék szerint ezen attitűd kialakítására az eddigiektől eltérő helyszínen kerül sor a jólneveltség elsajátítására.

Függetlenség

18. ábra

A független, önálló személyiség kialakítása is elengedhetetlenül fontos a személyiség egészséges fejlődése szempontjából, melynek elsődleges terei az országok szerint a következő:

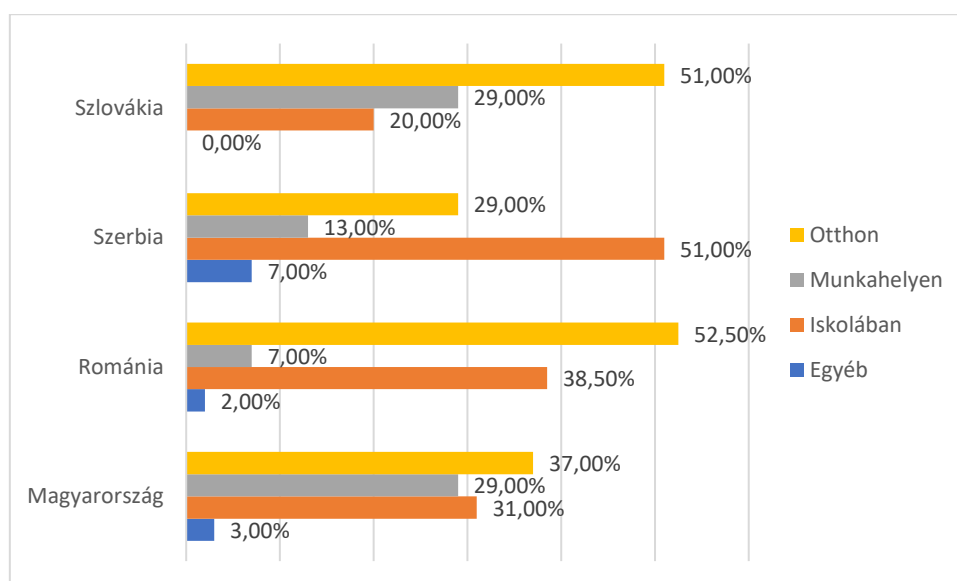
Szlovákiában nagyon kiegyenlített eredmények születtek a kérdésre adott válaszokat megvizsgálva, hiszen 34-34 százalék gondolja úgy, hogy annak elsődleges helyszínéül a család és az iskola szolgál, de 32 százalék jelölte meg a munkahelyeket is.

Szerbiában viszonylag magas azon vélekedők száma, akik a megadottaktól eltérő, más helyszínt jelöltek meg az önállóság elsajátításának a helyszínéül (40%). Második helyre a munkahelyeket sorolták, az otthon 16 százalékot kapott, utolsó helyre pedig az iskola került, mint helyszín.

Romániában egyértelmű, melyik két terep az, amiket alkalmasnak találnak az önállóság elsajátítására: 58,5 százalék azok aránya, akik a munkahelyeket jelölték meg, de az iskola is alkalmas rá a megkérdezettek 30,5 százaléka szerint.

Magyarországi viszonylatban hasonló eredmények születtek, mint Szerbiában, ami azt jelenti, nem mutatkozik túl nagy eltérés a független személyiség kialakításának helyszínének tekintetében. A válaszadók 39 százaléká véli úgy, hogy a pedagógusok azok, akik képesek átadni ezen értékeket, 39 százalék szerint a munkahelyi kollektíva, de a családot is megjelölte 23 százalék. Egyéb helyszínt a válaszadók 6 százaléká vél megfelelő helyszíneknek a vizsgálat tekintetében.

Engedelmesség

19. ábra

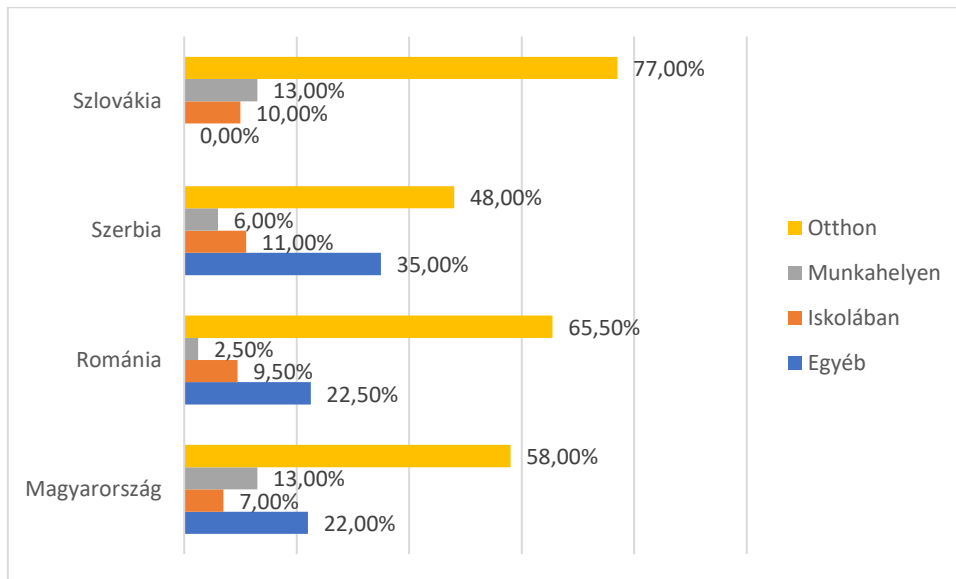
Az engedelmesség tekintetében Szlovákiában a megkérdezettek több mint fele, 51 százaléka szerint azt elsősorban a családi környezetben, az otthonban lehet megtanulni, 29 százalék véli úgy, hogy annak a munkahelyi környezet a meghatározó terepe, 20 százalék szerint pedig az iskola. Egyéb helyszín nem került megjelölésre a szlovák válaszadók körében.

Szerbiában is igen markáns elképzelések élnek arról, hogy hol lehet engedelmességet tanulni: 51 százaléka a szerb válaszadóknak gondolja azt, hogy az engedelmességre az iskolában tanítanak meg bennünket, 29 százalékuk a családot jelölte meg, 13 százalék a munkahelyet, még a többi országhoz viszonyítva némileg magasabb azoknak a száma (7%) akik valamilyen más helyszínt vélnek arra alkalmasnak.

Romániában megint más, szembetűnő eredmények születtek, 52,5 százaléka a felmérésben résztvevőknek egyértelműen a családi környezetet tartja primer helyszínnek, 38,5 százalékuk második helyen az iskolákat jelölte meg. Romániában a legkisebb azoknak a száma (7%) akik a munkahelyeket tartják ebben a tekintetben jellemző helyszínnek és 2 százalékuk jelölt meg a megadottaktól eltérő helyszínt.

A magyar válaszadók szerint az otthoni terep a leginkább meghatározó helyszín az engedelmesség elsajátításának tekintetében (37%), melyet az iskola követ 31 százalékkal. Harmadik helyen a munkahely szerepel (29%), míg egyéb helyszínt a Magyarok 3 százaléka jelölt meg.

Vallásos hit

20. ábra

A vallásos hit kialakítását és erősítését vizsgálva a szlovák válaszadók úgy gondolják, hogy ezen érték kialakítására elsősorban a családi környezetben van mód és lehetőség, 77 százalékuk jelölte meg ezt a válaszlehetőséget, ami a legnagyobb érték a többi ország válaszait figyelembe véve is. Lényegesen kevesebb a munkahelyet (13%) megjelölők száma, de az iskolát sem vélik tipikus helyszínnek (10%). Az egyéb lehetőséget egy válaszadó sem jelölte meg.

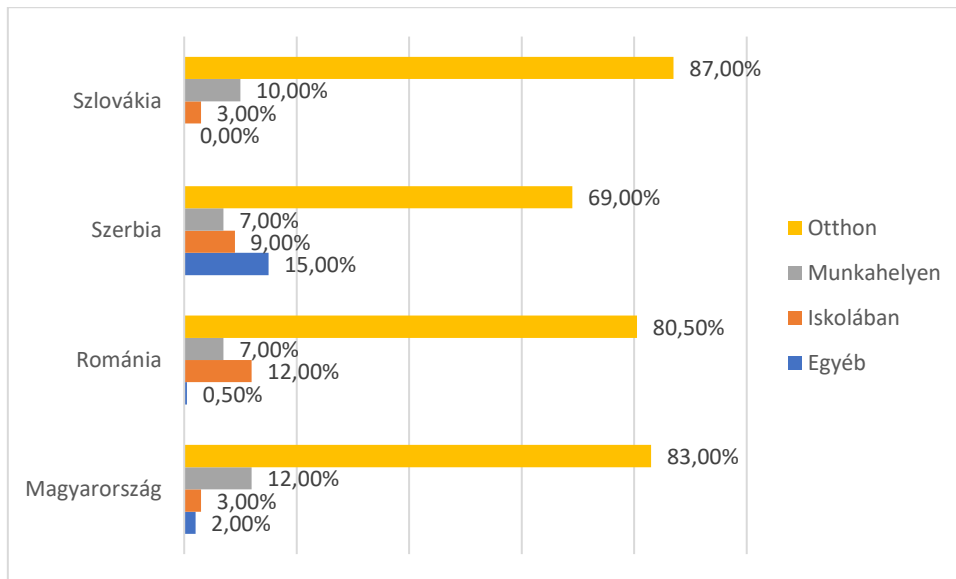
Szerbiában is az otthont tartják a leginkább megfelelő helyszínnek (48%), de igen magas azon válaszadók száma, akik szerint erre a megadott terepektől eltérő helyszínen kerül sor (35%). Az iskolát 11 százalékuk, a munkahelyet 6 százalékuk jelölte meg.

Romániában is egyértelmű eredmény született, 65,5 százaléka a felmérésben résztvevőknek a családi környezetet jelölte meg kimagasló arányban, második helyen azonban egyéb helyszínt vélnék erre alkalmasnak (22,5%). Az iskola 9,5 százalékot, a munkahely pedig csupán 2,5 százalékos eredménnyel zárt.

Magyarországot tekintve is kijelenthetjük, hogy a nukleáris közeg az, ahol a vallásos hit gyakorlására van a legtöbb lehetőség (58%), de arányaiban magas a más helyszínt megjelölők száma is (22%). A munkahely sorrenden a harmadik helyre került a maga 13 százalékával, míg az iskola végzett utolsó helyen 7 százalékos eredményével.

Bár az egyéb helyszín a kérdőívben nincs nevesítve, feltételezhető, hogy a különböző vallási helyszínek és intézmények vagy felekezeti közösségeket takarhatnak ezek a „láthatatlan” válaszok.

Takarékosság

21. ábra

Az ábrára tekintve megállapítható, hogy nem nagyon lehet túl sok magyarázatot hozzáfűzni ahhoz, hogy hol sajátítjuk el a takarékoskodás csínyját-bínyját. A pénz tudatos kezelésének fontosságáról már talán mindenki hallott, de talán az emberek mégsem mindig tudják, hogyan spóroljanak igazán hatékonyan. De ami még ennél is nagyobb kihívás, hogy ha mégis van egy kis félretett pénzük, azt hogyan gyarapítsák tovább anélkül, hogy útközben elköltenék.

Az általános megállapítást követően lássuk az eredményeket.

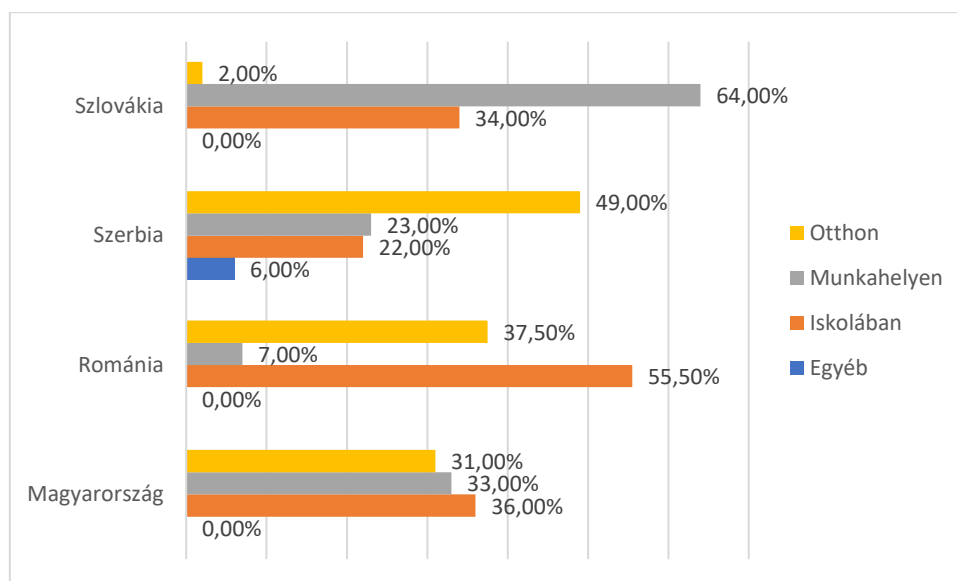
A szlovák megkérdezettek körében a legmagasabb azoknak az aránya, akik a családot, az otthont jelölték meg (87%), 10 százaléku az munkahelyet, 3 százaléku pedig az iskolát jelölte meg mint helyszínt, ahol a takarékoskodásra való nevelés megvalósul.

Szerbiában is a család került első helyre a maga 69 százalékaival, második helyen egyéb helyet jelöltek meg (15%), harmadik helyen az iskola (9%), míg negyedik helyre a munkahely került.

Romániában sem ér bennünket különösebb meglepetés, a válaszadók 80,5 százaléka

A magyarországi válaszok tekintetében sem ér bennünket különösebb meglepetés, hiszen nálunk is a család az elsődleges színtere a takarékoskodás megtanításának, továbbá a magyar válaszadók 12 százaléka vélekedik ugyanígy a munkahelyek tekintetében. Viszonylag alacsonynak mondható azoknak a száma, akik ezt a funkciót az iskolára (3%) vagy egyéb más helyre bízzák (2%).

Tolerancia és tisztelet

22. ábra

Első ránézésre úgy tűnik, hogy viszonylag minden országnak megvan a határozott válasza arra kérdésre, hogy melyek a tolerancia és a tisztelet elsajátításának a jellegzetes színterei.

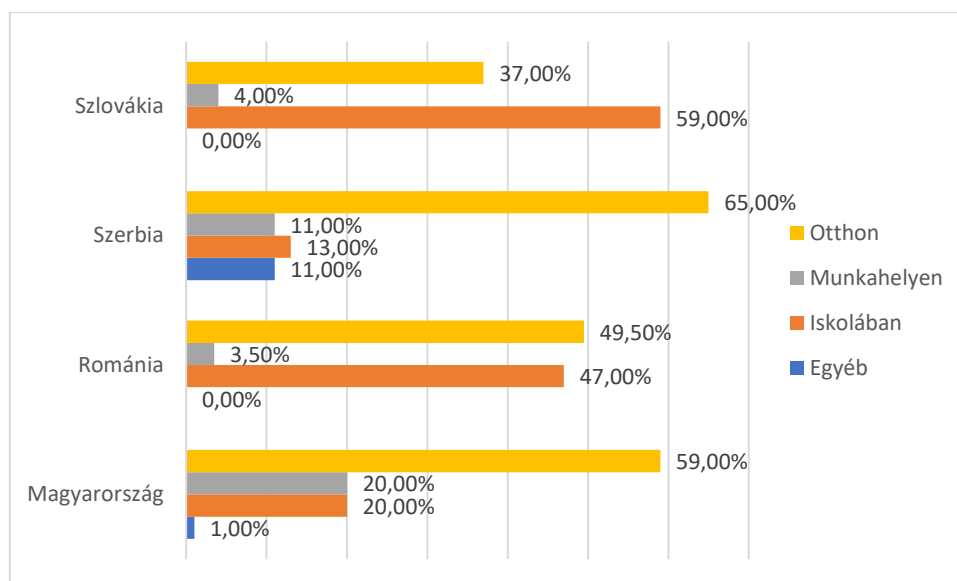
Szlovákiában igen magas azon válaszadók aránya, akiknek a véleménye szerint a munkahelyen lehet a leginkább elsajátítani ezen értéket (64%), de valamivel több mint harmada a válaszadóknak gondolja úgy, hogy ezt a küldetést az iskolai intézményrendszer hivatott teljesíteni (34%). Nagyon alacsony azoknak a száma, akik a családot, az otthont jelölték meg, mindösszesen 2%.

Szerbiában Szlovákiával ellentétben éppen a család az, ahol ezen értékek elsajátíthatók, a megkérdezett közel felen, 49 százaléka jelölte meg ezt a válaszlehetőséget. Szinte holtversenyben választották a munkahelyeket (23%) és az iskolákat is (22%), de 6 százalék úgy gondolja, hol ezen értékek elsajátítására valahol máshol kerül sor.

Romániában is teljesen máshogy vélekednek azok, akik kezükbe fogták a kérdőívünket, ott a megkérdezettek 55 százaléka egyértelműen az iskolát jelölte meg, de igen magas azoknak a száma, akik a családban látják az értékátadás helyszínét (37,5%). A munkahelyekre a megkérdezettek 7 százaléka szavazott, egyéb tipikus helyszínmegjelölés nem történt.

Magyarországon szinte harmadolni lehet az eredményeket, szinte egyenlő arányban érkeztek szavazatok az iskolára (36%), a munkahelyre (33%) és az otthoni környezetre (31%) egyaránt. Más helyszínt a magyar válaszadók nem jelöltek meg válaszaikban.

Önzetlenség

23. ábra

Önzetlen ember az, aki nem önzésből, nem a maga hasznát keresve, hanem mások javára cselekszik. Az ilyen emberre jellemző, hogy nem önzésből, nem egyéni haszonvágyból, hanem közösségi érzésből, emberszeretetből eredően cselekszik.

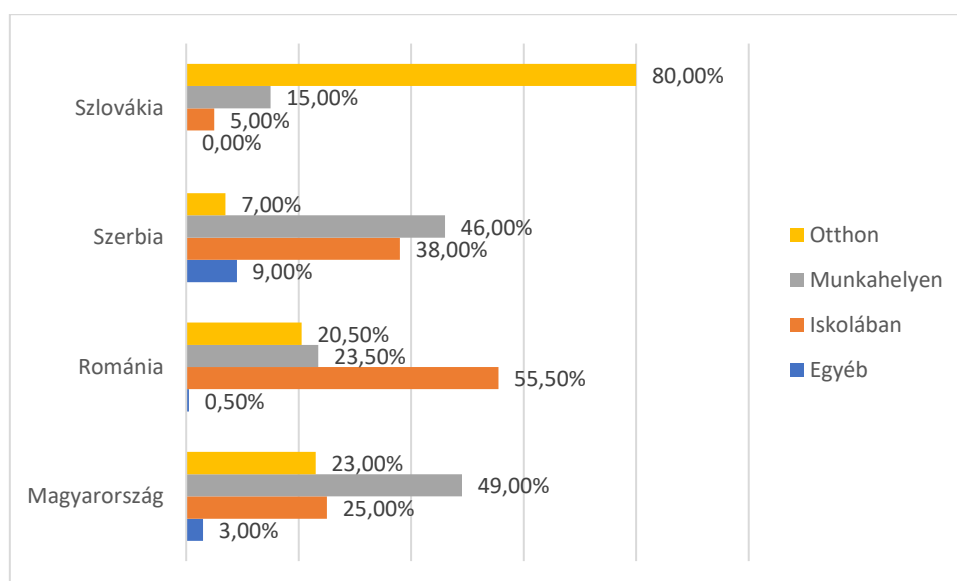
Az önzetlenség tipikus helyszínei a szlovák válaszok szerint egyértelműen az iskolák (58%) és a családi környezet (37%), a munkahelyeket csupán a válaszadók 4 százaléka jelölte meg. Egyéb helyszín nem került említésre egy esetben sem.

Szerbiában kiugróan magas azon válaszadók aránya, akik úgy vélekednek, hogy az önzetlenség elsajátításának a legjellemzőbb színterét a nukleáris közösség, vagyis a család adja (65%), míg a többi helyszín tekintetében viszonylagos egyetértés van: iskola (13%), munkahely és egyéb helyszín (11-11%).

Romániában is a családot jelölték meg a legtöbben (49,5%), de hasonlóan Szlovákiához, elég magas azoknak a száma is, akik az iskolákban látják az önzetlenség kialakításának a legmegfelelőbb helyszínét (47%). Kevesen ugyan, de a munkahelyeket is megjelölték (3,5%), a felajánlott válaszlehetőségeken túl az egyéb kategóriát kitöltetlenül hagyták.

Magyarországon is az előző két országhoz hasonlóan a családot emelték ki, mint önzetlenséget közvetítő terep (59%), ám hajszálpontosan úgy gondolta a válaszadók 20 – 20 százaléka, hogy alkalmasak erre a munkahelyek és az iskolák is. Azért érkezett 1%-al ugyan, de egyéb színtérjelölés is a kérdés tekintetében.

Kreativitás

24. ábra

A kreatív személy tulajdonságait elsősorban az intellektuális képességekkel hozza összefüggésbe. Minthogy a normák, szabályok, konvenciók a kommunikáció lehetőségeit, a megismerést és reagálást szabályozzák, sőt, korlátozzák, a kreatív attitűd egyik fő jellemzője a megszokottól való elszakadás igénye, a változásra, az újszerűségekre való törekvés.

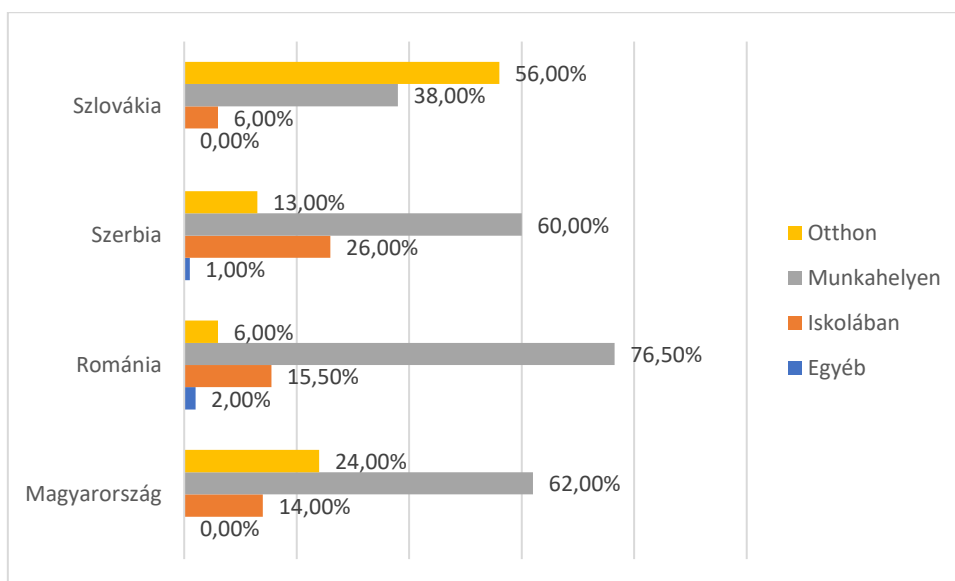
Hogy mindezt hol lehet a leginkább elsajátítani, arra a szlovák válaszadók egyértelmű és határozott választ adtak: 80 százalékuk gondolja úgy, hogy a kreatív személyiség kifejlődése elsősorban a közvetlen környezetnek, a családnak köszönhető. A munkahelyet a válaszadók 15 százaléka, az iskolákat az 5 százaléka ikszelte be.

Szerbiában ugyanerre a kérdésre az a válasz született, hogy első helyen a munkahelyek azok, ahol teret engedhetnek kreatív énjük kibontakoztatásának (46%), de az iskolák is kiváló terepet szolgáltatnak ezen tevékenység gyakorlására a válaszadók 38 százaléka szerint. Az egyéb helyszíneket a válaszadók 9 százaléka, míg a családot 7 százaléka jelölte meg.

A román válaszadók az iskolákban bíznak a legjobban, mint kreativitást fejlesztő intézmény (55%), melyet a munkahelyek követnek a sorban (23,5%), de közel ennyien gondolják úgy, hogy a családban van erre a legtöbb lehetőség (20,5%). Az egyéb helyszínt 0,5% jelölte meg.

Magyarországon a válaszadók közel fele, 49 százaléka a munkahelyen éli meg a kreativitás szépségeit, de a diákok sem panaszkodhatnak, mert a válaszadók negyede, 25 százaléka szerint van erre lehetőség az oktatási intézményekben is. A családra 23 százalékban voksoltak, míg egyéb helyszín az esetek 3 százalékában került említésre.

Kemény munka értéke - szorgalom

25. ábra

A szorgalom az a képesség, hogy megteremtjük és fenntartsuk az érdeklődést. A szorgalmas egyszerűen fenn tudja tartani az érdeklődését a tevékenység iránt, vagy legalább a cél iránt, amire a tevékenység irányul. Most, hogy tisztáztuk a fogalmat, vizsgáljuk meg, hogyan vélekednek a felmérésben résztvevők arról a kérdésről, hogy hol tudjuk a leginkább fejleszteni a szorgalmas énünket.

Szlovákiában a válaszok szerint elsősorban a családban tanuljuk meg ezt a képességet (56%), de munkahelyek is jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy érdeklődésünk fennmaradjon (38%). Az iskolákat is megjelölte a válaszadók 6 százaléka, míg egyéb helyszínmegjelölés a kérdés tekintetében nem történt.

A szerb válaszadók nem osztják a szlovákok véleményét, mert a megkérdezettek 60 százaléka a munkahelyet jelölte meg, mint szorgalomnövelő és fenntartó közeg, melyet az oktatási intézmények követnek 26 százalékkal, de a családra is a megkérdezettek 13 százaléka szavazott. Egyéb helyszínjelölés 1 százalékban történt.

Romániában úgy látják, méghozzá sokan úgy látják, hogy a munkahelyek a szorgalom fő helyszínei (76,5%), az iskolákat a válaszadók 15,5 százaléka, az otthon 6 százaléka míg az egyéb helyszínt 2 százaléka jelölte meg.

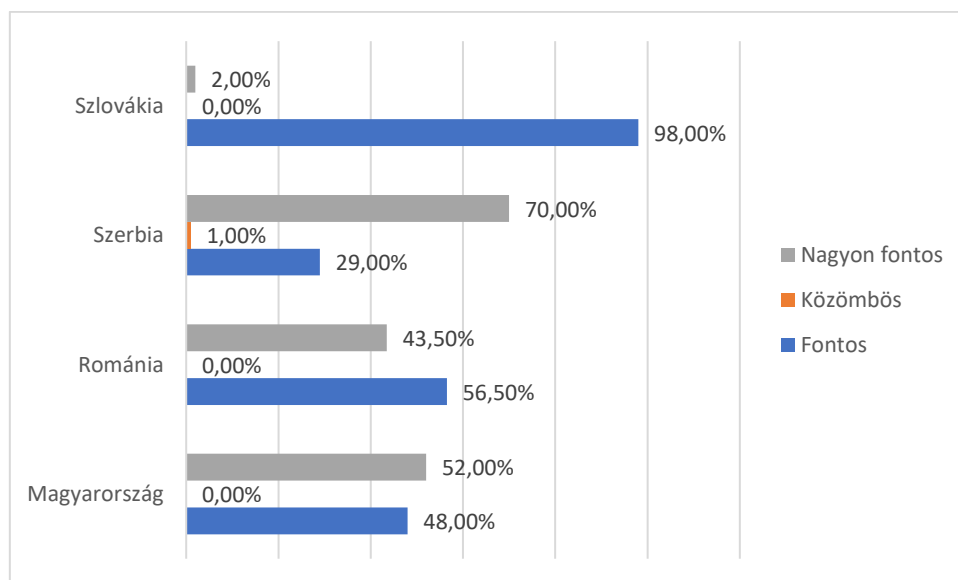
A magyar adatok azt mutatják, hogy mi is a munkahelyeken sajátítjuk el a szorgalom értékeit (62%), az otthon, a családot 24 százalék jelölte meg, de 14 százalék az iskolákat is alkalmas helyszínek véli. Az egyéb kategóriában nem történt válaszadás.

VI.4. Értékek hatása a családi életre

A következőkben arra kértük meg a felmérésben résztvevőket, hogy határozzák meg, mennyire fontosak a környezetükben élő családok számára az alábbi értékek:

- nyugodt, biztonságos élet
- anyagi jólét
- társadalmi egyenlőség
- családi boldogság
- egyéni szabadság
- tartalmas munka
- közösségi magatartás
- közélet, demokrácia

Nyugodt, biztonságos élet

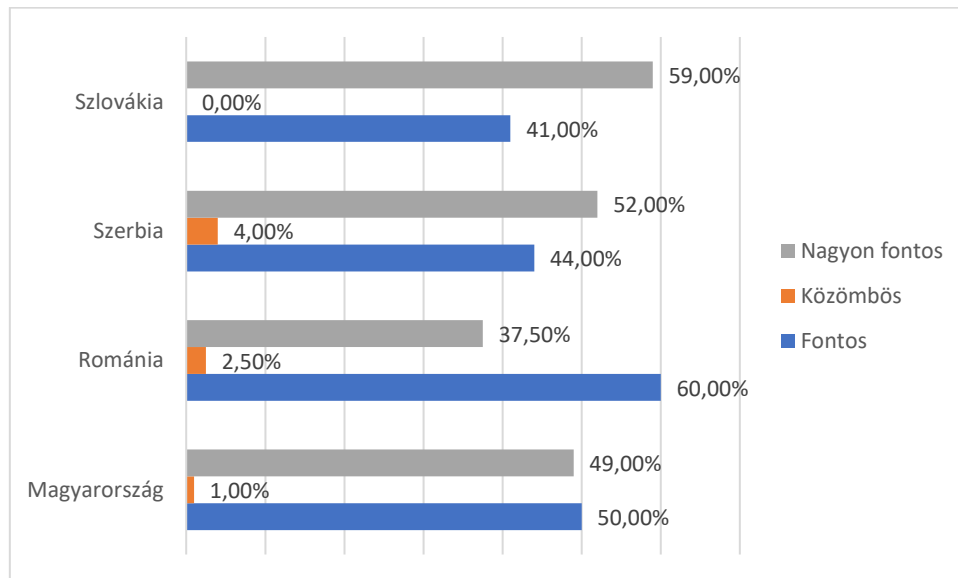
26. ábra

A szlovák válaszadók véleménye szerint a nyugodt, biztonságos élet kifejezetten fontos tényező a családok életében, 98 százalékuk fontosnak véli azt, de 2 százalékuk is úgy nyilatkozott, hogy az nagyon fontos. A közömbös kategóriát senki sem jelölte meg.

Szerbiában a legmagasabb azok aránya, akik szerint nagyon fontos (70%) ez a tényező, 29 százalékuk véli fontosnak, míg elenyésző, 1% számára közömbös a nyugodt, biztonságos élet. Romániában nagyon fontosnak 43,5 százalék, fontosnak 56,5 százalék jelölte meg, egy válaszadó sem aposztrofálta azt közömbösnek.

Magyarországon közel azonos eredmények születtek, 52 százalék véli a biztonsági tényezőt nagyon fontosnak, 48 százalék fontosnak, a közömbös kategóriát itt sem jelölték meg.

Anyagi jólét

27. ábra

Az anyagi biztonság azt jelenti, hogy rendelkezésre áll annyi megtakarítás, ami végszükség esetén a legalapvetőbb anyagi szükségleteket képes fedezni, de csak azt, semmi többet. Természetes, hogy az anyagi biztonság mindenkinek mást jelent, mert mások az igények és mások a szükségletek, de az általánosságban megállapítható, hogy nem a hónapról hónapra való életet jelenti, hanem feltételez egyfajta pénzügyi megtakarítást és nem utolsósorban tudatosságot. Ami viszont fontos, hogy lehetőleg ne keverjük össze az anyagi biztonságot az anyag függetlenséggel, mert mind a kettő mást jelent.

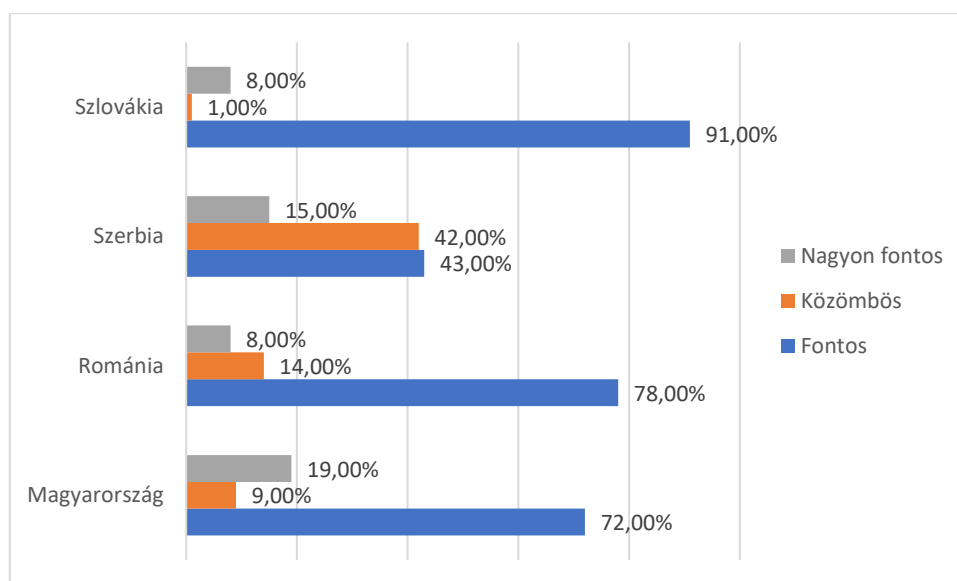
Az anyagi jólét tekintetében Szlovákiában úgy nyilatkoztak, hogy az nagyon fontos a családok számára, 59 százalék gondolja így, fontosnak 41 százalék ítéli meg, mely tényező az országban senki számára sem közömbös vagy jelentéktelen.

Szerbiában 52 százalék véli nagyon fontosnak az anyagi biztonság meglétét, 44 százalékuk fontosnak, de itt a legmagasabb azoknak a száma, 4 százalék, akiknek az anyagiak nem bírnak túl nagy jelentőséggel.

Romániában inkább fontosnak véli a válaszadók 60 százaléka, 37,5 százalékuk véli nagyon fontosnak és 2,5 százalékuk számára közömbös ezen tényező.

Magyarországon szinte fele – fele arányban született az az eredmény, akik úgy vélik, hogy nagyon fontos (49%) vagy fontos (50%) az anyagi biztonság megléte, mindössze 1%-uk számára közömbös annak megléte.

Társadalmi egyenlőség

28. ábra

A teljes társadalmi egyenlőség a társadalom valamennyi tagja számára azonos pozíciót jelentene minden egyes státusdimenzióban. Ez az állapot, az ún. kimeneti egyenlőség azonban elvileg is elképzelhetetlen. A bánásmód egyenlősége a liberális ideológia terméke. Ez a társadalmi egyenlőtlenek növekedését és a társadalom zártságát (kasztyosodását) eredményezi, hiszen az egyenlőtlenek egyenlő joga/lehetősége egyenlőtleniséget szül. Az esélyegyenlőség az előző 2 gondolat kombinációja. Ennek célja a társadalom minden tagja számára olyan starthelyzet (jövedelem, kulturáltság, lakás stb.) biztosítása, ami lehetővé teszi számára az adott társadalomban elérhető javakhoz való hozzájutást, az egyes státusdimenziókban történő előnyös helyzetbe kerülést. A fogalom tisztázása után lássuk az eredményeket:

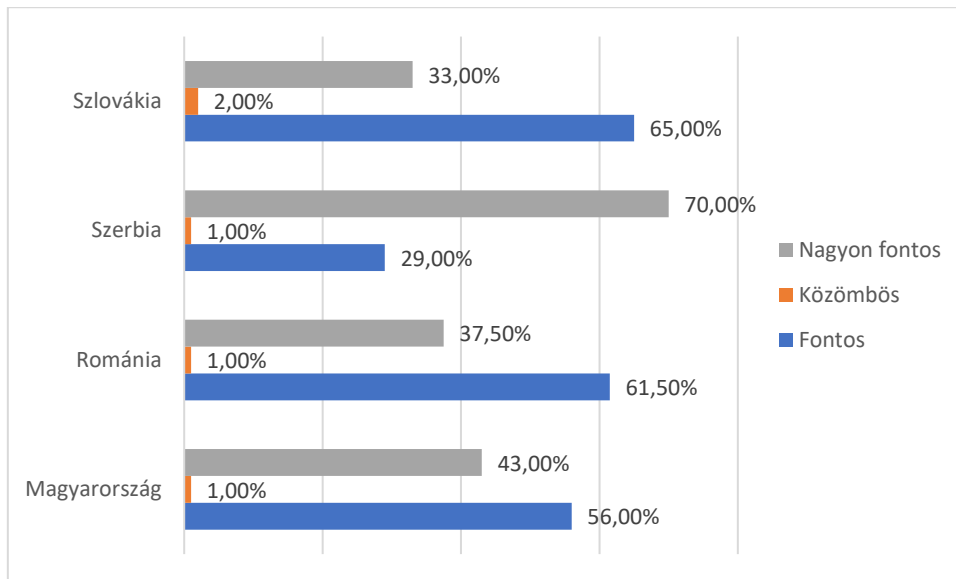
A szlovák válaszok 91 százaléka azt mutatja, hogy számukra fontos a társadalmi egyenlőség megléte, 8 százaléka számára pedig az nagyon fontos elvárás. A válaszadók mindössze 1 százaléka számára közömbös ezen érték megléte.

Szerbiában kissé visszafogottabban nyilatkoznak a témáról, 43 százalék szerint fontos, de közel ilyen mértékben közömbösök is az egyenlőséget illetően, nagyon fontosnak a válaszadók 15 százaléka ítélte meg a kérdést.

Romániában 78 százalék szerint fontos, 14 százalék számára semleges és mindössze 8 százalék szerint nagyon fontos ez az érték.

Magyarországon a megkérdezettek 72 százaléka számára bír fontos, 19 százaléka szerint nagyon fontos jelentőséggel, 9 százalék számára azonban nem jelent semmit.

A családi boldogság

29. ábra

A „boldog” szó eredete a WikiSzótár.hu szótár szerint az ősmagyar „boja”, „pulu” gazdag, bőséges jelentésű szavakra vezethető vissza, amely a pozitív érzelmekkel jellemezhető mentális állapot, amely a megelégedettségtől az egészen intenzív örömezésig terjedhet. A boldogságot nem csak állapotnak, hanem egy folyamatnak is lehet érteni.

Ha egy állapotnak tekintjük, és elérhetőnek tartjuk, akkor ki az aki ezt elérte? (Őszintén!) Ebben a megközelítésben a boldogság egy út a céljaink felé. Egy folyamat. Ugyanis nem létezik boldogság, boldog ember, cél-célok nélkül! A célok felé haladva az akadályokat leküzdve lehet boldog az ember és a család egyaránt.

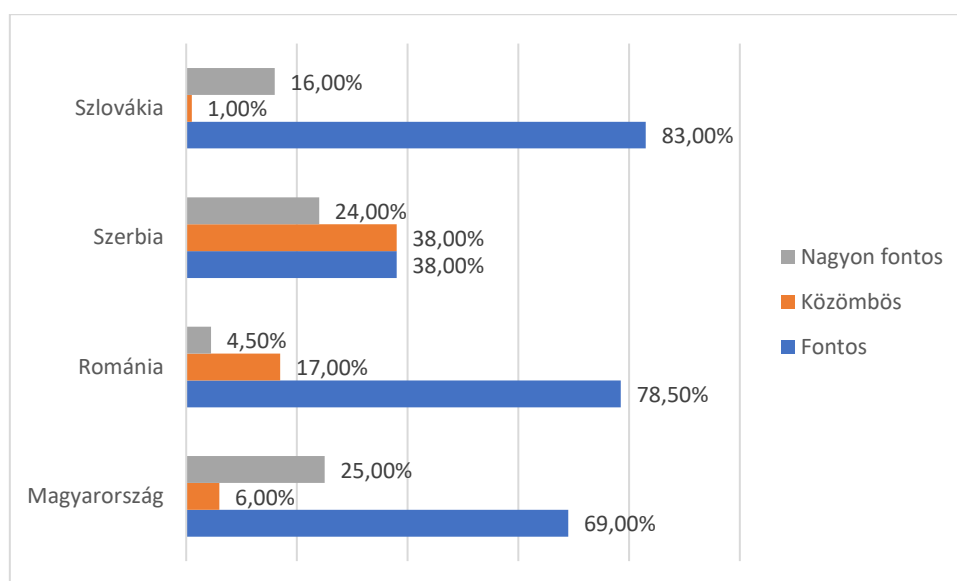
Ez az állapot vagy folyamat a szlovák válaszadók 65 százaléka szerint fontos, 33 százaléuk szerint nagyon fontos, míg 2 százaléuk véleménye szerint teljesen közömbös tényező.

Szerbiában már sokkal inkább jelentős tényező a boldogság iránti igény, 70 százaléuk szerint nagyon fontos ez a családok életében, de jelentős azoknak az aránya is, akik azt fontosnak vélik (29%). 1 százaléuk számára közömbös.

Romániában 61,5 százaléban jelölték a kérdést fontosnak, 37,4 százaléknak nagyon fontosnak, 1 százaléknak közömbösnek.

Magyarországon is nagyon fontos elvárás a családban a boldogság megléte (56%), fontos az esetek 43 százalékában, míg közömbösnek 1 százaléknak itéli azt.

Egyéni szabadság

30. ábra

Az egyéni szabadság fogalma távolról sem egyértelmű. Sir Isaiah Berlin fontos és nagy hatású különbséget tett a szabadság „pozitív” és „negatív” jelentése között. E nézet szerint a „pozitívan” értelmezett, a „valamire való” szabadság azt jelenti, hogy — mindent figyelembe véve — mi áll szabadságában az egyénnek, és mi nem. Az utóbbi okai nem különösebben érdekesek e felfogás számára, vagyis nem foglalkozik azzal, hogy az egyén esetleg azért nem képes valamit megtenni, mert ebben valaki más — alkalmasint épp a kormány — megakadályozza. Ezzel szemben a szabadság „negatív” felfogása, azaz a „korlátozásoktól való” szabadság pontosan arra koncentrál, hogy mennyire hiányzik a korlátozások azon halmaza, amelyeket egyik ember a másikkal, vagy az állam, illetve valamely intézmény az egyes egyénnel szemben alkalmazhat.

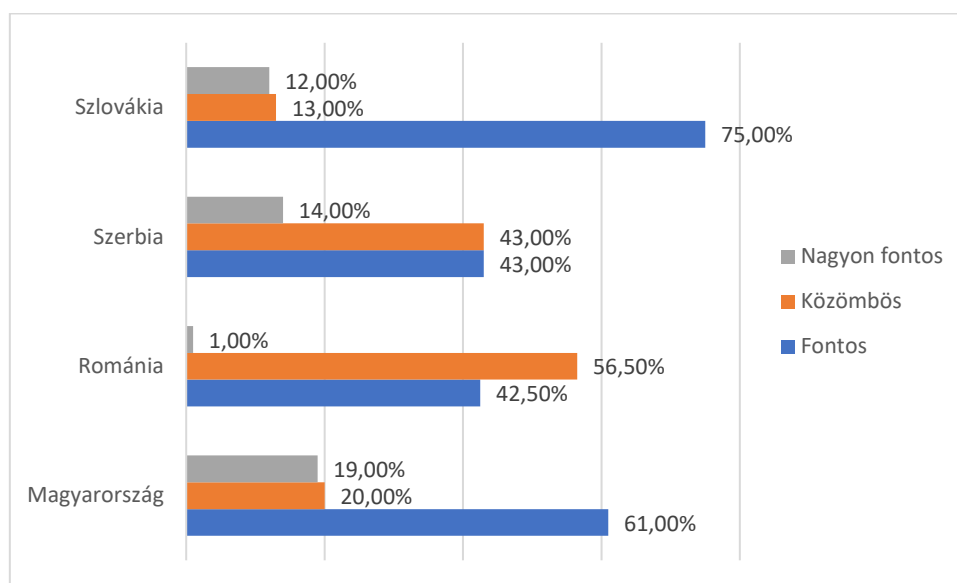
A szlovák válaszadók 83 százalékának fontos ezen egyéni szabadság megléte, 16 százalékuk gondolja azt nagyon fontosnak és elenyésző, 1 százalék azok aránya, akiknek a szabadság nem hordoz magában különösebb jelentőséget mindennapi életében.

Szerbiában születtek a leginkább kiegyenlített válaszok, 38-38 százalékuk véli azt legalább annyira fontosnak, mint közömbösnek, 24 százalékuknak azonban nagyon fontos helyet foglal el az életében ez a jog.

Romániában a felmérésben résztvevők 78,5 százaléka számára fontos, 17 százalék szerint közömbös és mindössze 4,5 százalék szerint nagyon fontos az egyéni szabadság megléte.

Magyarországon 69 százalék számára fontos, 25 százalék szerint nagyon fontos (legmagasabb érték a kategóriát tekintve), 6 százalék véleménye alapján azonban közömbös a kérdés.

A tartalmas munka

31. ábra

A munkavállalók elégedettsége befolyásolja a lojalitás mértékét, azaz a megtartás arányát. A vállalatoknak több szempontot kell figyelembe venniük, ha meg akarják tartani a tehetséges munkavállalóikat, ami tipikusan HR vagy vezetői feladat. Mindezeket fontosnak tartjuk tisztázni, ha tudni akarjuk mit is jelent a tartalmas munka kifejezés, hiszen ha valaki hasznosnak és megbecsültnak érzi magát a munkahelyén, akkor fogják úgy érezni, tartalommal teli is az, amit csinál. Munkavállalói oldalról és a kérdőív eredményeit figyelembe véve azt vizsgáltuk, mennyire érinti ez a különböző családokat és környezetüket a megkérdezettek szerint.

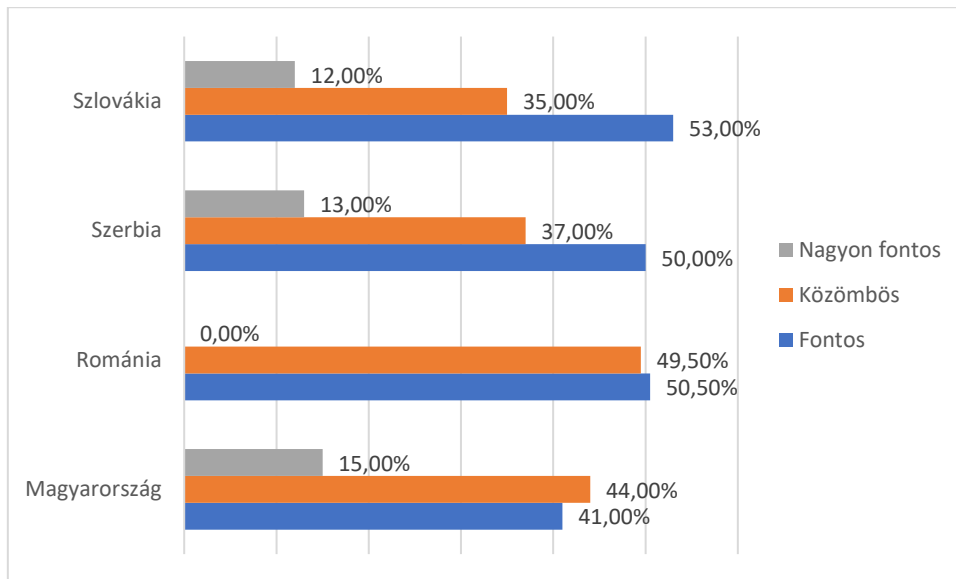
Szlovákiában úgy gondolják, hogy a tartalmas munka inkább kedvezően érinti a családokat (55%), kedvezőtlennek 33 százalék véli, míg 12 százalékuk szerint ez a tényező nem bír jelentős befolyással.

Szerbiában a válaszadók 41 százaléka inkább kedvező, 39 százaléka szerint inkább kedvezőtlen, 20 százalék szerint semmilyen hatással nem bír.

Romániában a felmérésben résztvevők többsége, 49 százaléka gondolja úgy, hogy inkább kedvezőtlenül érinti, 28 százalék inkább kedvezőnek véli és esetükben a legmagasabb azok aránya (23%), akikre ez nincs különösebb hatással.

Magyarországon a legmagasabb azoknak a száma, 73 százalék, akik úgy nyilatkoztak, hogy kedvezően érinti a családi kapcsolatokat a tartalmas munkavégzés, 16 százaléka szerint inkább kedvezőtlenül és 11 százalék szerint közömbös.

Közösségi magatartás

32. ábra

A személyiség teljes értékű kialakulásában a különböző csoportok, különösen pedig a társadalom értékrendjével azonosuló közösségek befolyásának kiemelkedő a jelentősége. A közösség szerepe a társadalmilag legértékesebb, erkölcsi jellegű magatartás- és tevékenységformák kialakítása tekintetében. Ezt a felértékelődést annak a ténynek a világos felismerése indokolja, hogy a morális cselekvés általában egy szociális vagy csoportkontextusban játszódik le, és ennek a kontextusnak mélyreható befolyása van az individuumok morális döntéseire.

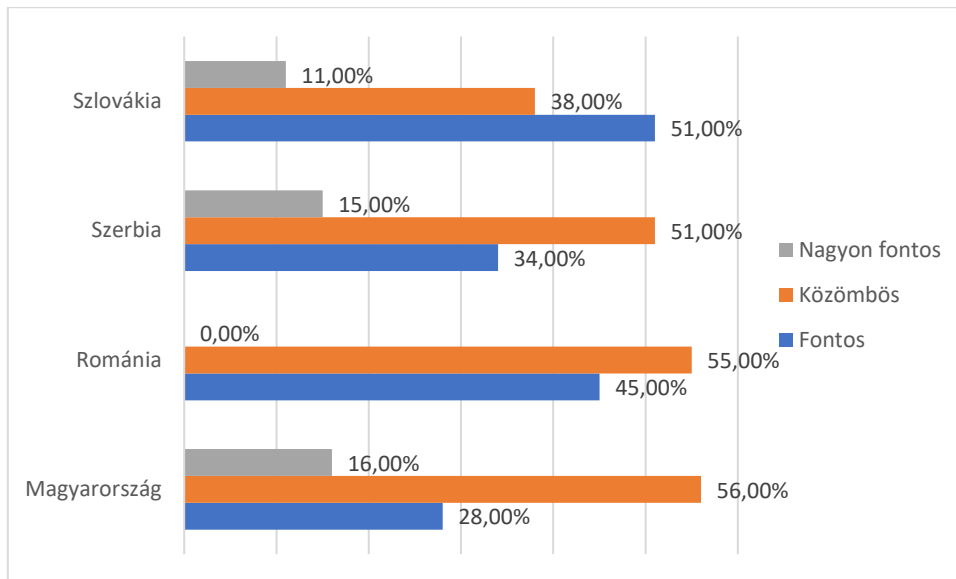
Szlovákiában a válaszadók 53 százaléka szerint fontos hatással bír a közösségi magatartás a családok életére, de valamivel több, mint egyharmaduk szerint az nincs rá semmilyen hatással, míg egy szűk 12 százalék gondolja úgy, hogy bizony az nagyon fontos hatással rendelkezik.

A szerb válaszok is közel hasonlóan az előzőhöz, 50 százalék szerint fontos, 37 százalék szerint közömbös és 13 százalék szerint nagyon fontos a közösségi magatartás hatása.

Romániában közel azonos azoknak az aránya – a vizsgált országok között a legmagasabb – akik úgy vélik, a közösségek milyensége semmilyen hatással nem bír a szűkebb családi környezetre nézve (49,5%), a válaszadók 50 százaléka szerint azonban fontos hatással bír, de kiemelkedő jelentőségűnek senki sem minősítette.

Magyarországi viszonylatban pozitívum, hogy nálunk a legmagasabb azoknak az aránya, akik azt gondolják, hogy nagyon fontos hatással bír a családokra a közösségi magatartás (15%), fontos 41 százalék és közömbös 44 százalék véleménye szerint.

Közélet - demokrácia

33. ábra

A demokratikus értékek kialakulása elsősorban a családban, kortárs csoportokban és iskolában átélt elismeréstől függ. A demokratikus értékek elsajátításában a legfontosabb szerepet a család strukturális helyzete és ezzel szorosan összefüggő légköre tölti be. Az állampolgári értékek egyaránt magukban foglalnak önmagunkra és a többiekre vonatkozó ítéleteket, kijelölve az önbecsülés és a másik elismerésének kereteit. Az eredmények pedig mindehez mérten igen meglepőek.

A szlovák álláspont talán a legkedvezőbb, mert a válaszadók 51 százaléka gondolja úgy, hogy fontos befolyással bír a családi életre a demokrácia megléte, náluk a legalacsonyabb azoknak a száma akik számára ez nem jelent semmit (38%) és 11 százalék számára jelent jelentős befolyást.

Szerbiában ez az arány úgy alakul, hogy a megkérdezettek több mint felének (51%) ez a kérdés közömbös, 34 százalék számára fontos és 15 százalékuknak nagyon fontos jelentőséggel bír.

Romániában is magas, 55 százalék azoknak a száma, akik úgy gondolják, a társadalmi, politikai berendezkedés nem bír rájuk nézve különösebb hatással (55%), 45 százalék számára fontos hatással van ám senki sem gondolja úgy, hogy az jelentős, nagyon fontos tényező lenne.

Magyarország tekintetében sem túl megnyugtató a helyzet, 56 százalék számára közömbös, 28 százalék mondja azt, hogy fontos, 16 százalék pedig hogy nagyon fontos hatással bír rájuk nézve az a tény, hogy demokratikus társadalmi és politikai környezetben élhetnek.

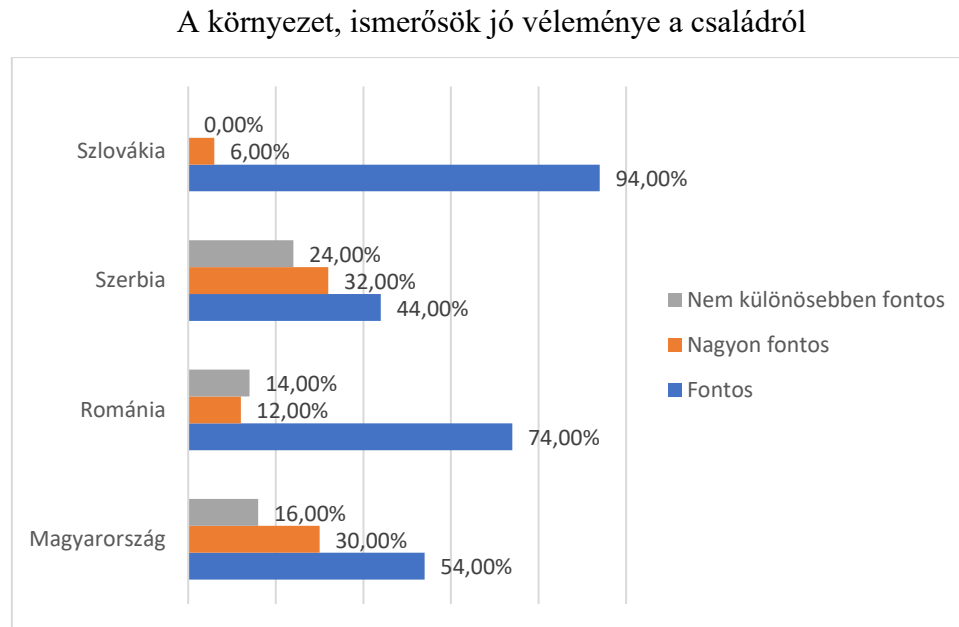
VI.5. Családi mindennapok, családi funkciók

A következőkben arra kértük a válaszadókat, hogy rangsorolják az alábbi családi funkciókat fontosságuk szerint egy 1-től 7-ig terjedő skálán, ahol az 1 az egyáltalán nem fontos, a 7 a nagyon fontos kategóriát jelenti. A pontokat összeadva országonként az alábbi eredmények születtek a következő funkciókat vizsgálva:

Szerbia	Románia
1. Gondozó-ellátó funkció (493 pont) 2. Érzelmi vagy emocionális funkció (491 pont) 3. Szociális funkció (448 pont) 4. Szellemi, kulturális funkció (447 pont) 5. Irányítási és ellenőrzési funkció (337 pont) 6. Pszicho-szociális funkció (312 pont) 7. Reprodukciós funkció (274 pont)	1. Szellemi, kulturális funkció (1045 pont) 2. Érzelmi vagy emocionális funkció (980 pont) 3. Szociális funkció (916 pont) 4. Gondozó-ellátó funkció (818 pont) 5. Pszicho-szociális funkció (746 pont) 6. Irányítási és ellenőrzési funkció (607 pont) 7. Reprodukciós funkció (488 pont)
Szlovákia	Magyarország
1. Gondozó-ellátó funkció (642 pont) 2. Érzelmi vagy emocionális funkció (495 pont) 3. Irányítási és ellenőrzési funkció (459 pont) 4. Szociális funkció (434 pont) 5. Szellemi, kulturális funkció (375 pont) 6. Pszicho-szociális funkció (264 pont) 7. Reprodukciós funkció (133 pont)	1. Érzelmi vagy emocionális funkció (564 pont) 2. Irányítás és ellenőrzési funkció (564 pont) 3. Gondozó-ellátó funkció (516 pont) 4. Szellemi, kulturális funkció; Szociális funkció (402 pont) 6. Pszicho-szociális funkció (321 pont) 7. Reprodukciós funkció (207 pont)

VI.6. Környezeti megítélés

Ebben a blokkban az volt a válaszadók feladata, hogy határozzák meg a következő dimenziókban milyen jelentőséget tulajdonít azoknak a környezet.

34. ábra

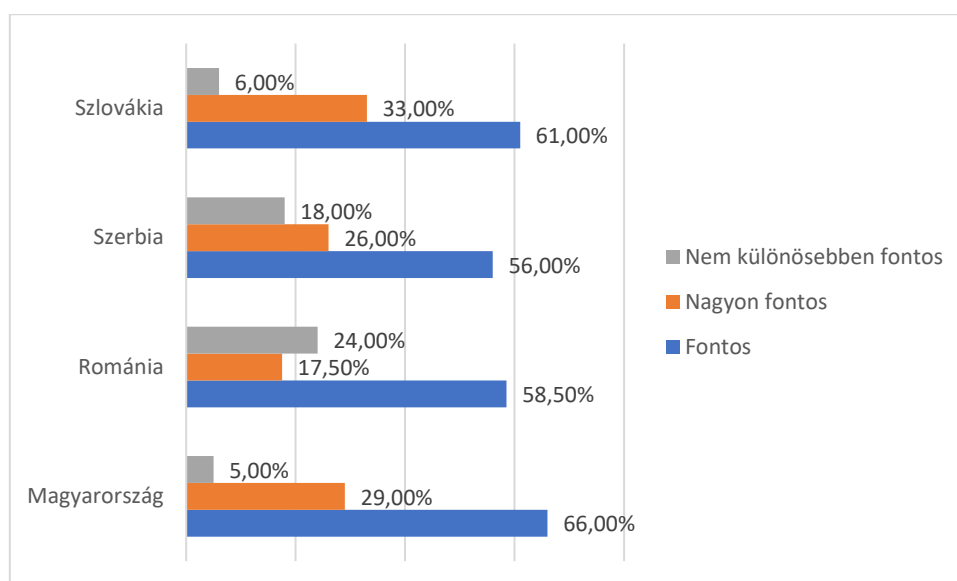
A felmérés eredményei azt mutatják, hogy Szlovákiában a megkérdezettek 94 százaléka számára fontos, hogy mit gondolnak róluk szomszédai, ismerőseik, 6 százalékuknak pedig ez nagyon fontos az életében. Egyedüli országok, ahol mindenkinek fontos valamilyen módon mások véleménye.

Szerbiában azért már akad 24 százalék, akik számára mindez közömbös, ám a legmagasabb azoknak a száma is a többi ország adataihoz viszonyítva, akiknek nagyon fontos ez a tényező (32%), de 44 százalék számára ha nem is hangsúlyosan, de fontos, hogy mások jó véleménnyel legyenek róluk.

Romániában 74 százaléka a válaszadóknak nyilatkozott úgy, hogy fontos számára a kérdés, 14 százalék úgy, hogy az számára semmilyen jelentőséggel nem bír, 12 százalék pedig nagyon is figyel rá.

Magyarországon ez az arány úgy alakul, hogy 54 százalék számára hordoz valamilyen fontosságot, 30 százalékuknak még ennél is nagyobb mértékben, de 16 százalék úgy gondolja, nem foglalkozik azzal, mások jó véleménnyel vannak-e a családjáról, avagy sem.

Házasságban ne legyen semmilyen titok a házastársak között

35. ábra

“A jó házasság titka örök titok.”-így szól az idézet. De az is biztos, a titkolózás hosszútávon egyetlen kapcsolatnak sem tesz jót. Ha titkaink vannak egymás előtt, azzal egy láthatatlan vonalat húzunk kettőnk közé. De mi számít titoknak egy párkapcsolatban? Minden olyan elhallgatott információ, amiről partnerünk nem szeretné, hogy tudomást szerezzünk róla. Emberi természetünk sajátja, hogy mindannyian rejtegetünk valamit, így abba is bele kell törődnünk, társunkkal kapcsolatban mindig lesznek olyan dolgok, amelyeket nem oszt meg velünk. A titoktartás pusztán önvédelem csupán, amire azért van szükség, hogy partnerünknek ne okozzunk csalódást, fenntartsuk a bizalmát, és megvédjük szeretteinket önmagunktól. Ezen rövid bevezető után lássuk az eredményeket.

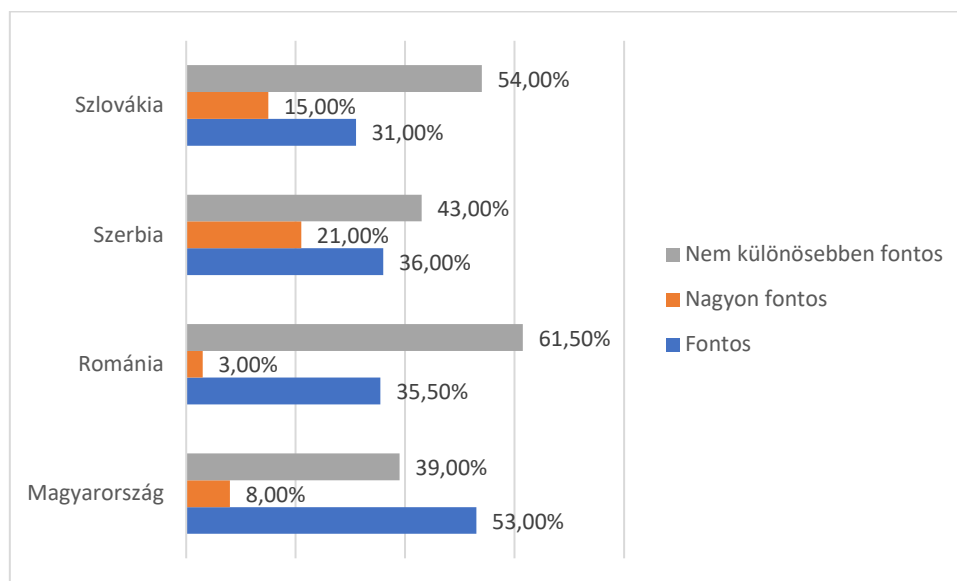
Szlovákiában a megkérdezettek úgy gondolják, hogy a teljes őszinteség fontos a kapcsolatukban (61%), 33 százalék számára mindez különösen fontos, 6 százalék számára azonban nem különösebben meghatározó egy-egy vagy több titok megléte.

Szerbiában ugyanerre a kérdésre 56 százalék nyilatkozta azt, hogy fontos a titok nélküli együttélés, 26 százalék számára nagyon fontos, 18 százalékuk számára nem igazán.

A jó román házasság titka 58,5 százalékban a teljes őszinteség, de mások, 24 százalék szerint még az is beleférhet, 17,5 százalék szerint még apróbb titkok sem.

Magyarországon a felmérésben résztvevők 66 százalékának fontos, 29 százalékának nagyon fontos, 5 százalékának pedig nem különösebben fontos szerepet tölt be házas életében a vizsgált kérdéskör.

Ha az embernek gyermeke van, mondjon le saját céljairól,
 hogy a gyermekek körül és a háztartásban minden rendben legyen

36. ábra

A család az a primér közösség, amelybe minden gyermek beleszületik, ez az első közösség, amellyel kapcsolatba kerül. Csoportjellegű közösség, amelyben az egyes családtagok közötti viszony megszabja mindenkinek helyét és szerepét. Más csoportoktól eltérően a család természetes és szükséges abban az értelemben, hogy a gyermek születésekor olyan csoportban találja magát, amelynek feladata az ő gondozása, létszükségleteinek kielégítése, biztonságának megteremtése, nevelése, ugyanakkor azokkal a viselkedési sémákkal is szolgál, amelyek a társas viselkedés, a különböző közösségekbe (óvodai, iskolai, munka- stb. közösségek) való beilleszkedés előfeltételei. A család hatása olyan sokrétű és döntő fontosságú a személyiség kialakulására, hogy tekintetbe kell venni a családok valamint a gyermeknek a család felnőtt és gyermek tagjaihoz való viszonyát. Kérdés, mindez milyen befolyással bír a szülők életére és céljaira?

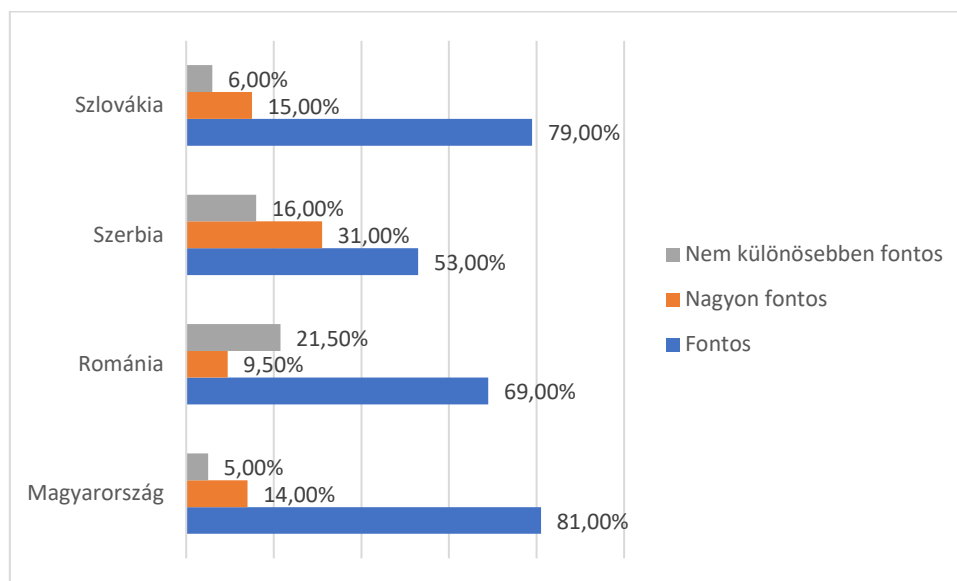
A szlovák kitöltők 54 százaléka gondolja úgy, hogy nem különösebben határozza meg a gyermek a szülők egyéni céljait, 31 százalék úgy, hogy az valamilyen hatással van, 15 százalék pedig úgy, hogy a saját céljaikat mindenképpen alá kell rendelniük a gyermeknevelésnek.

Szerbiában 43 százalék szerint nem különösebben fontos ez a szülőkre nézve, 35 százalék szerint fontos, 21 százalék szerint nagyon fontos befolyással bír egy gyermek.

Romániában a legmagasabb azoknak a száma, akik szerint nem különösebben fontos (61,5%), 35,5 százalék szerint fontos, 3 százalék szerint nagyon fontos.

Magyarországon 53 százalék nyilatkozott úgy, hogy valamilyen szinten meghatározó, 39 százalék szerint nem különösebben, 8 százalék szerint nagyon befolyásolja a gyermek egyéni céljaikat.

A szülőnek nagy tekintélye legyen és a gyermeket engedelmségre nevelje

37. ábra

Vannak szülők, akik nyíltan vállalják: elvárják, hogy tekintélyük legyen a gyerek előtt. Más szülők tartózkodnak ettől a szótól avitt, poroszos hangulata miatt, de nekik is jól esik, ha a csemete legalább egy kicsit felnéz rájuk, és ha nem is mindig, de hallgat rájuk. Használjuk most jó értelemben a szülői tekintélyt: amikor nem félelemkeltést vagy a katonás engedelmség kiprovokálását értjük ezalatt, hanem azt, hogy a gyermek úgy tekint a szülőre, mint kompetens, erős személyre, aki megvédi, ha baj van, és akire – legalábbis legtöbbször - érdemes hallgatni. Szlovákiában a felmérésben résztvevők döntő többsége gondolja úgy, hogy fontos a szülői tekintély (79%), 15 százalék véli ezt nagyon fontosnak, míg 6 százalék szerint ez nem különösebben marginális kérdés.

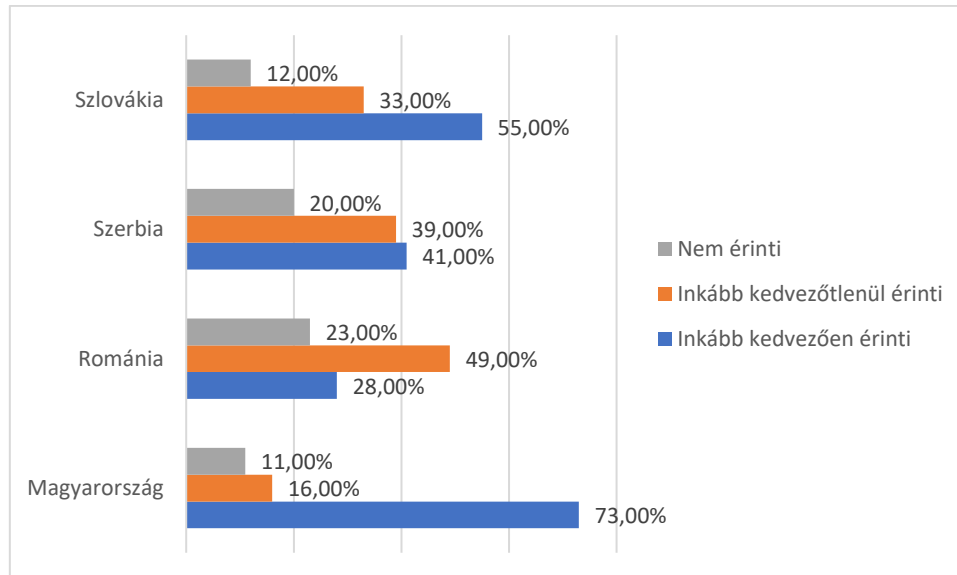
Szerbiában az vélemény, hogy 53 százalékuk számára fontos, 31 százalék számára nagyon fontos, 16 százalék számára nem különösebben fontos a tekintély és engedelmség.

Romániában a válaszadók 69 százaléka gondolja úgy, hogy fontos a tekintély megléte, de körükben a legmagasabb azoknak az aránya, akik szerint az nem különösebben elvárás (21,5%), és a legalacsonyabb abban a tekintetben, hogy az nagyon fontos kell legyen (9,5%).

Magyarországon a megkérdezettek 81 százaléka számára fontos a szülő tekintély és a gyermek részéről való engedelmség megléte, 14 százalék szerint mindez döntő fontosságú, s csupán 5 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy a gyermeknevelésnek nem ez a fő motívuma.

A következőkben arra kértük a kitöltőket, hogy döntsék el, az alább felsorolt dolgok kedvezően vagy inkább kedvezőtlenül érintik a környezetében élő családokat.

Manapság sokkal önállóbbnak, kezdeményezőbbnek kell lenni

38. ábra

A kezdeményezőképeség kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben és a munkahelyén is abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újtásra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a mindennapi tevékenységek során van szükség.

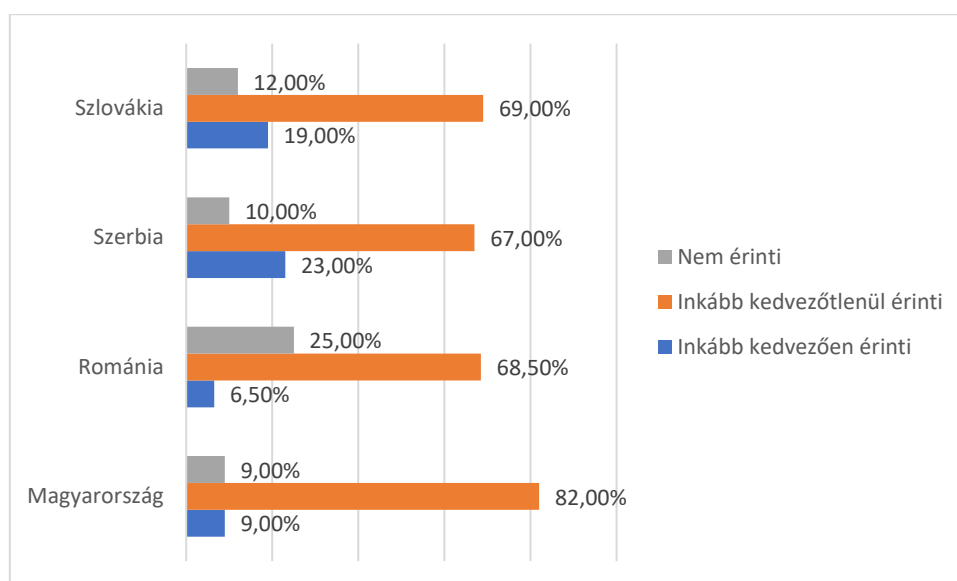
Szlovákiában a megkérdezettek 55 százaléka véli úgy, hogy a tárgyalt tényező inkább kedvezően érinti, de 33 százalékat inkább kedvezőtlenül, míg 12 százalék van azon az állásponton, hogy ez az attitűd őt egyáltalán nem érinti.

Szerbiában közel azonos azoknak az aránya, aki szerint őket inkább kedvezően érinti a kezdeményezőképeség és az önállóság (41%) és azok aránya, akiket inkább kedvezőtlenül (39%). 20 százalék nyilatkozott úgy, hogy őket egyáltalán nem befolyásolják a fentiek.

Romániában a legmagasabb azoknak az aránya, akiket inkább kedvezőtlenül érintenek a tárgyalt elvárások (49%), 28 százalékukat érinti inkább kedvezően és 23 százalékukat érinti semleges módon.

A magyar válaszok a leginkább pozitívak, a válaszadók 73 százaléka számolt be előnyös érintettségről, 16 százalék kedvezőtlennek, 11 százalék semlegesnek tekint a kérdésre.

Meg kell szokni, hogy a jövő kiszámíthatatlan, sok a kockázat

39. ábra

A jövő bizonytalansága természetesen negatív hatással van a mindennapi életünkre, hiszen keressük azok a bizonyos biztos pontokat és kapaszkodókat, amelyek valamilyen fajta előre látható és kiszámítható utat jelent számunkra, családunkra, szűkebb és tágabb környezetünkre tekintve. Egy-egy hirtelen jött változás megköveteli a megküzdési stratégiák hatékony alkalmazását, hiszen a változások a kiszámíthatatlanságuk miatt következnek be elsősorban, melyek jöhetnek belülről és kívülről is egyaránt.

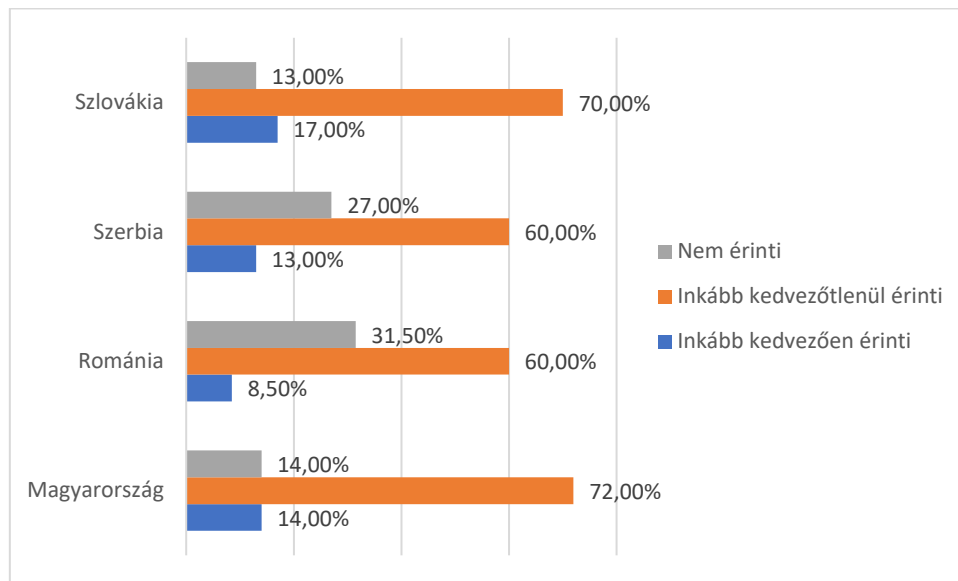
Szlovákiában a megkérdezettek 69 százaléka éli meg inkább kedvezőtlenül az ezekhez a változásokhoz való alkalmazkodásokat és kockázatokat, ha a jövő bizonytalan, 19 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy a változásokhoz hatékonyan tud alkalmazkodni és 12 százalékuk mondja azt, hogy rá a kiszámíthatatlanság semmilyen hatással nincs,

Szerbiában is érthető módon magas azoknak az aránya, akiket kedvezőtlenül érint a téma (67%), pozitívan éli meg 23 százalék és nem érez érintettséget 10 százaléka a válaszadóknak.

Romániában érzik leginkább úgy, hogy nem érznek semmit a kiszámíthatatlanság és kockázat témakörében, számuk eléri a 25 százalékot, 68,5 százalék azok aránya, akik kedvezőtlen hatásokról és mindössze 6,5 százalékuk számol be kedvezőekről számolnak be.

Magyarországon a legmagasabb azon személyek száma, akik kedvezőtlen hatásokról nyilatkoznak meg (82%), de megegyező arányban érzik azt semlegesnek vagy kedvező tényezőnek (9-9 százalékban).

Most sokkal nagyobb a konkurencis

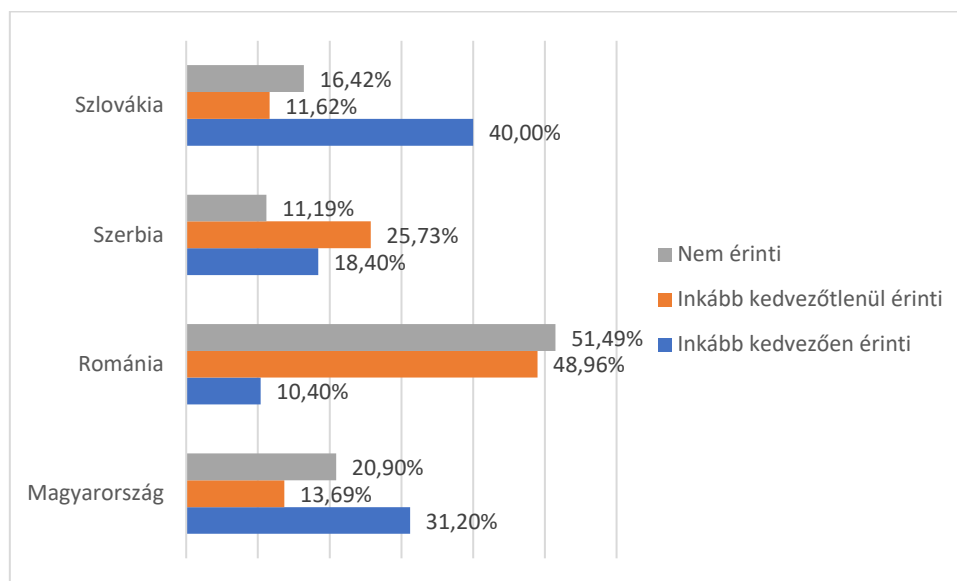
40. ábra

A konkurencia mindig valamilyen versenytársat jelent, így nem meglepő, hogy első ránézésre kiugróan magas minden ország esetébe azoknak a száma, akik kedvezőtlen érintettségről számolnak be a szó hallatán, de azért a többi kategóriát tekintve mutatkoznak némi eltérések. Szlovákiában a felmérésben résztvevők 70 százaléka él meg kedvezőtlen hatásokat ha a konkurenciára gondol, azonban körükben a legmagasabb azoknak az aránya, akik kedvező érintettségről számolnak be (17%). 13 százaléuk számára a konkurencia nem jelent se többet sem kevesebbet egy üres szónál.

Szerbiában 60 százalék nyilatkozott kedvezőtlen érintettségről, 27 százalék számára semleges, 13 százalék számára azonban kedvező hatások jelennek meg a konkurenciának köszönhetően. Romániában a legmagasabb azoknak a száma, akik úgy vélik, nem érinti őket a konkurencia jelenléte (31,5%), 60 százaléuk számol be kedvezőtlen és mindössze 8,5 százaléuk kedvező érintettségről.

Magyarországon a legmagasabb azoknak a száma, akiket kedvezőtlenül érint a konkurencia (72%), de megegyezők azoknak az aránya akiket semlegesesen vagy éppen pozitívan érint (14-14%).

A munkahelyen és a mindennapokban
állandóan új követelményeknek kell megfelelni

41. ábra

Az újabbnál újabb követelményeknek bizony meg kell felelni, továbbá némi párhuzam is húzható a változásokhoz való sikeres alkalmazkodáshoz. Ha valaki ezeknek a követelményeknek nem tud megfelelő módon megfelelni, az valószínűleg folyamatos stresszt és szorongást okoz az egyéneknél, kérdés, hogyan tudnak ehhez alkalmazkodni az emberek?

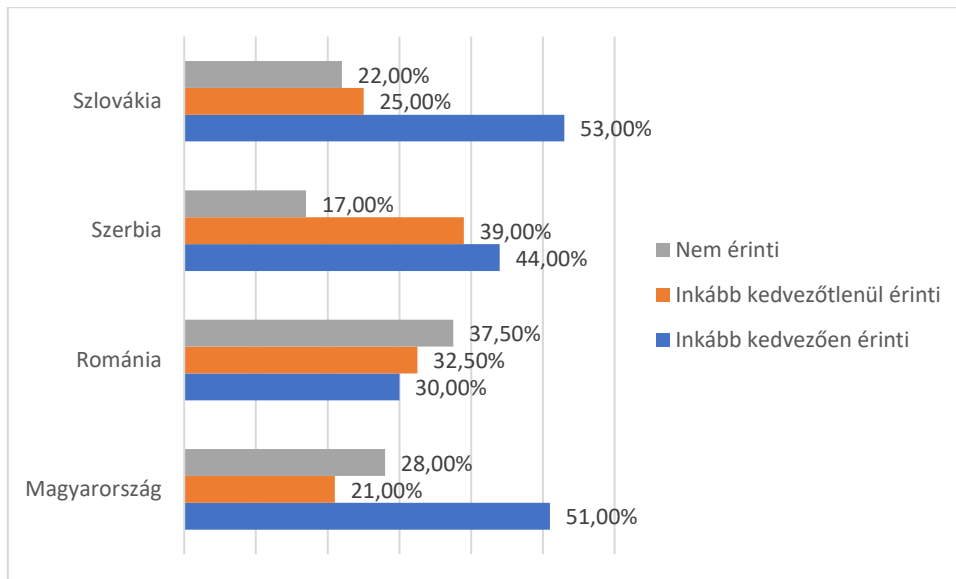
Szlovákiában az feldolgozott adatok szerint úgy tűnik, egészen jól meg tudnak birkózni ezekkel a kihívásokkal, mivel 40 százaléuk számol be arról, hogy inkább pozitívan hatnak rá a különböző munkahelyi elvárások, 16,42 százalékuk nem számol be sem pozitív, sem negatív hatásról és 11,62 százalék gondolja azt, hogy kedvezőtlenül érik ezek a hatások.

Szerbiában a felmérésben résztvevő személyek 25,73 százalékának okoz kellemetlen, kedvezőtlen hatásokat, 18,4 százalékuk véli úgy, hogy kedvezőeket, de 11,19 százalék azt nyilatkozta, őket nem érinti semmilyen szempontból a kihívásoknak való megfelelés.

Romániában valamivel több, mint a válaszadók felét, 51,49 százalékát érinti semleges, de nagyon magas azoknak a száma, akiket inkább érint kedvezőtlenül a folyamatosan változó munkahelyi elvárásoknak való megfelelés (48,96%) és 10,40 százalékban számolnak be csupán pozitív hatásokról.

Magyarországon 31,2 százalék azoknak a száma, akikre pozitívan hatnak a munkahelyi elvárások, 20,9 százalékot saját megítélésük szerint nem érint és 13,69 százalék a válaszadóknak viszonyul hozzá kedvezőtlenül.

Az egyéni képességeket, ismereteket állandóan fejleszteni kell

42. ábra

A készség egy tevékenység gyakori ismétlődése révén ténylegesen automatizálódik, majd a cselekvés során tudatos felidézés nélkül működik. (A készség szintjén működik például a számolási készség, az íráskészség vagy az olvasási készség stb.) Ez azt jelenti, hogy egy egyszerű matematikai művelet elvégzéséhez (pl. szorzótábla) nem kell az ismeretet tudatosan felidézni, hanem az a tevékenység során automatikusan aktivizálódik. A képesség fogalma magában foglalja az eredményes tevékenység belső feltételeit, a mozgósítható belső erők összességét. A képesség mindig egy tevékenység eredményes műveléséhez szükséges tudás, valamint a személyiségjegyek együttese.

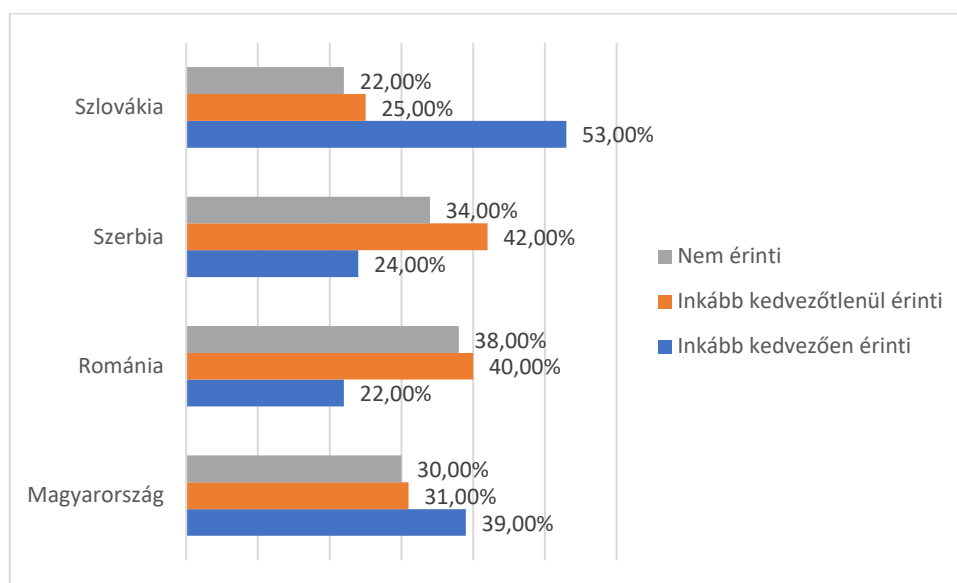
Az egyéni képességek fejlesztése a szlovák megkérdezettek körében inkább kedvezően hat 53 százalék számára, kedvezőtlen 25 százalék és semleges 22 százalékuknak.

Szerbiában az előzőhöz képest kevesebb azok aránya, akik ezt az élethosszig tartó tanulást pozitívan élik meg (44%), 39 százalékukat éli azt meg kedvezőtlennek és 17 százalék számol be arról, hogy őket ez nem érinti.

Romániában többek vannak azok, akik úgy vélik hogy őket a képességfejlesztés nem érint semmilyen formában (37,5%), kedvezőtlen hatásokat él meg 32,5 százalék, kedvezőnek pedig 30 százalék ítéli.

Magyarországon is a megkérdezettek több mint fele számol be pozitív érintettségről (51%), 28 százalék gondolja semlegesnek és 21 százalék inkább negatívnak.

Nagyobb a lehetőség arra, hogy valaki megtalálja a számítását
és sikeres legyen, de arra is, hogy elszegényedjen

43. ábra

Minden ember igyekszik úgy teljesíteni és alakítani az életét, hogy lehetőleg sikeres és elismert legyen, valamint képes legyen megteremteni azt a bizonyos anyagi biztonságot – és nem feltétlenül a függetlenséget, mint ahogy arról már korábban is szó volt. Ha van lehetőség fejlődni, természetes hogy lehetőség van lefelé is csúszni, így nem árt, ha valamennyien rendelkezünk valamilyen megoldási alternatívákkal a velünk szembejövő folyamatos kihívásoknak való megfelelés végett.

A szlovák válaszadók 53 százaléka számol be arról, hogy úgy érzi, ezek a lehetőségek inkább kedvezően érintik őket, de közel azonos azoknak az aránya, akik kedvezőtlen (25%) vagy semleges (22%) viszonyulással rendelkeznek a témát illetően.

Szerbiában már valamivel kedvezőtlenebb kép tárul elénk, ami a megkérdezettek válaszait illeti, 42 százalékuk éli meg kedvezőtlennek, 34 százalékuk semlegesnek és csupán 24 százalékuk kedvezőnek a kérdést.

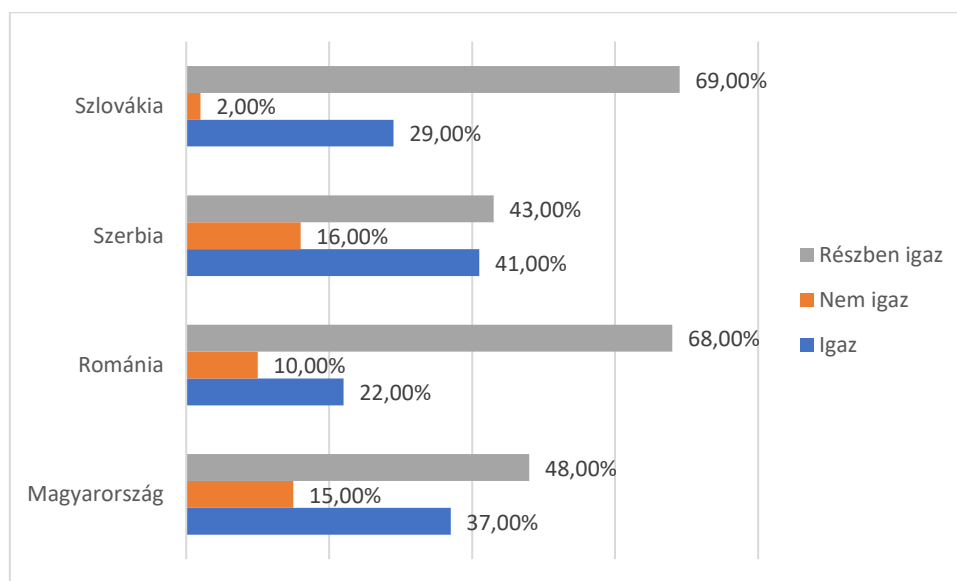
Romániában is hasonló a helyzet a szerb válaszadókéhoz, itt 40 százalékuk éli meg kedvezőtlennek, 38 százalékuk semlegesnek és csupán 22 százalékuk számol be pozitív hozzáállásról.

Magyarországon valamelyest optimistábbak, 39 százalék beszél kedvező hatásokról, 31 százalék kedvezőtlenről és 30 százalék nyilatkozott úgy, hogy őt nem érintik a lehetőségek.

VI.7. Munka, vállalkozás

A társadalomban végbemenő változások a családi életre is jelentősen kihatnak. Itt arra voltunk kíváncsiak, hogy a megkérdezettek szerint az alább felsoroltak tekintetében véleményük szerint a környezetükben található családokra mennyire igazak.

Ma nagyobb a szülők felelőssége a gyermekek taníttatása terén,
amiatt, hogy felnőttként majd érvényesülni tudjanak az életben

44. ábra

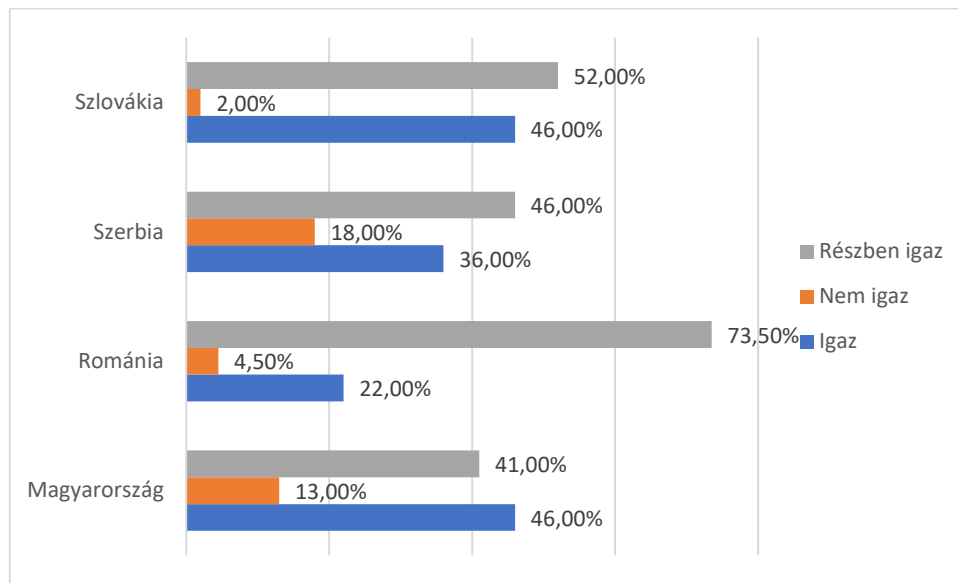
Szlovákiában a megkérdezettek 69 százaléka azon az állásponton van, hogy csak részben igaz, hogy a szülőknek felelőssége van abban, hogy a gyermekeik érvényesülni tudjanak az életben, így részt kell vállalniuk a tanításban, taníttatásban. 29 százalék ezzel az állítással teljes mértékben egyetért és csupán 2 százalék cáfolja meg ezen állítást.

A szerb válaszadók 43 százaléka tartja a fenti állítást részben igaznak, 41 százalék teljes mértékben alátámasztottnak és 16 százalék nem ért egyet vele.

Romániában is kiugróan magas azon válaszadók aránya, akik részben értenek egyet az állítással, 22 százalékuk teljes mértékben igaznak véli és 10 százalék azoknak a száma, akik elutasítják azt.

Magyarországon is 48 százalékban értenek részben egyet abban, hogy a szülőknek van felelőssége a gyermekek taníttatásában, 37 százalékuk szerint ez halmozottan igaz, 15 százalék szerint pedig egyáltalán nem.

A munkahelyi gondok, a munka elvesztése ma jobban próbára teszik a szülők,
a partnerek között kapcsolatot.

45. ábra

Természetes, hogy a családok csak akkor tudják maximálisan betölteni funkcióikat, ha nem csak a családi, házastársi, hanem a munkahelyi szerepeiknek is meg tudnak felelni a felek, ami elsősorban a munkahely megtartását, a munkahelyi konfliktusok és krízisek lehetőség szerinti helyén kezelését jelenti.

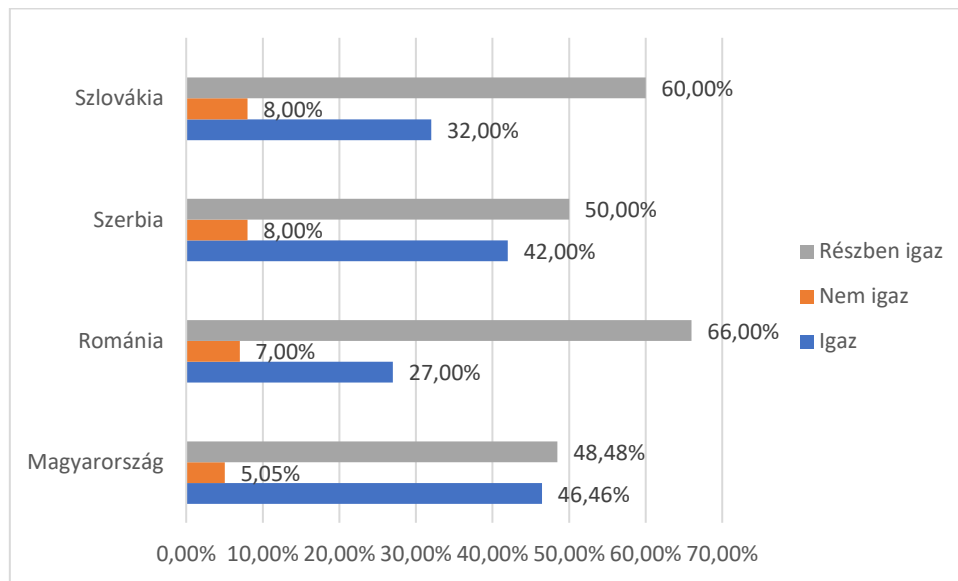
Szlovákiában a megkérdezettek 52 százaléka vélekedik úgy, hogy a fenti állítás részben igaz, 46 százalékuk ért vele teljes mértékben egyet, míg csupán 2 százalék vetette el teljesen.

Szerbiában 46 százalék ért az állítással részben egyet, 36 százalék teljes mértékben, azonban a legmagasabb számban a szerb válaszadók utasítja el teljesen azt az állítást, mely szerint a munkahely bármit is befolyásolna a magánéletükben.

Romániában a legmagasabb azon személyeknek a száma, akik úgy gondolják, hogy az állítás csak részben igaz (73,5%), igaznak 22 százalék, nem igaznak 4,5 százalék tartja.

Magyarország az egyetlen a kutatás résztvevői véleménye alapján, ahol úgy látják, hogy a munkahely nagyban befolyásolja a családi lét milyenségét és minőségét, 46 százalék ért teljes mértékben egyet, 41 százalék szerint részben igaz, 13 százalék szerint viszont hamis az állítás.

A mai követelmények mellett még több teher hárul a dolgozó nőkre
a háztartás és a gyermeknevelés terén.

46. ábra

A nők munkavállalásának a XX. században az egyik legfőbb mozgatórugója a gazdasági szükséglet volt. A tradicionális családmódok olyannyira átalakultak, hogy mára már kétkeresős családmódok váltak jellemzővé. A magyar nők gazdasági aktivitása a fejlett piacgazdaságokét messze felülmúlta. A munkavégzés a nők életében egyre fontosabb helyet foglal el, statisztikák szerint több időt is töltenek vele mint a férfiak. Ennek következtében egyre nehezebb megtalálni az egyensúlyt a család a munkahely és a karrier között, mindennek egyenes következménye, hogy az anyai és házastársi szerepek sérülnek vagy sérülhetnek.

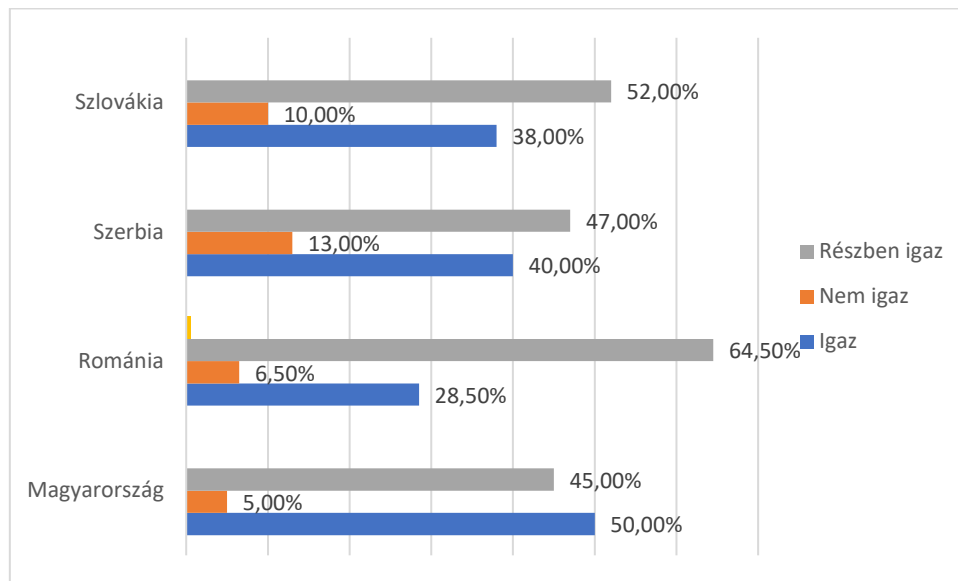
Szlovákiában a válaszadók 60 százaléka szerint részben igaz, hogy több teher hárul a nőkre a háztartás és a gyereknevelés terén, 32 százalékuk ért teljes mértékben egyet ezzel az állítással és csupán 8 százalék utasítja azt el.

Szerbiában már többen vélik ezt teljes mértékben valós problémának (42%), a válaszadók fele csak részben ért ezzel egyet, 8 százalék szerint pedig nem okoz különösebb problémát.

A román válaszadók 66 százaléka véli részben igaznak, 27 százaléka igaznak és 7 százaléka utasítja azt el.

Magyarországon a legmagasabb azoknak a válaszadóknak a száma, akik szerint teljes mértékben helytálló az állítás (46,46%), 48,48 százalék véleménye az, hogy ez csak részben igaz, 5,05 százalékuk szerint viszont egyáltalán nem.

Manapság olyan nagyok a munkahelyi követelmények, hogy a nőknek nehezebb összeegyeztetni az anyaságot a munkahelyi előrelépéssel, mint korábban.

47. ábra

A nők karrierlehetőségeinek lassú, de biztosnak tűnő bővülése ellenére még mindig nyilvánvaló a munkapiaci nemi szegregáció, a fizetésbeli különbség, a nők elenyésző jelenléte a vezetés felsőbb szintjein. A vélt vagy az eltérő szocializáció során kialakult tényleges nemi különbségek, a nemi sztereotípiák és nemi szerepelvárások, illetve a szervezeti sajátosságok együttesen, egymást áthatva fejtik ki hatásukat a nők és a férfiak eltérő munkapiaci helyzetére, előidézve a nemi szegregációt, az üvegplafon- vagy éppen az üvegfaljelenséget. Meg kell találniuk a kényes egyensúlyt egyrészt a sokszor egymással nehezen összeegyeztethető, családdal kapcsolatos teendők és a munka között, másrészt a női és a vezető szerepek való megfelelés egymásnak ellenmondó követelményei között.

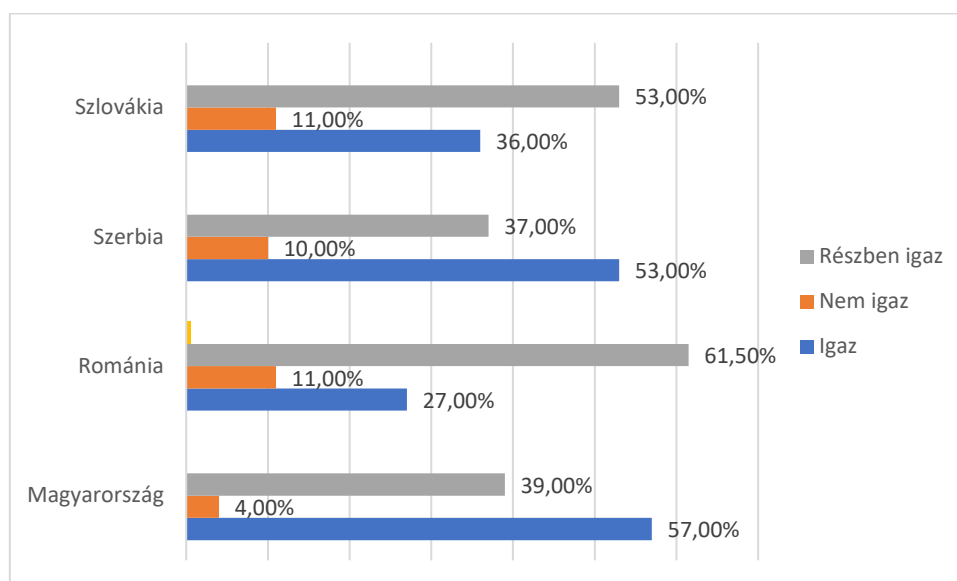
Hogy hogyan élik ezt meg a szlovák válaszadók, az adatok azt mutatják, hogy 52 százalékuk szerint csak részben igaz a fenti állítás, 38 százalékuk ért vele teljes mértékben egyet, 10 százalékuk pedig elutasítja.

Szerbiában 47 százalék szerint részben igaz, 40 százalék szerint teljes mértékben és esetükben a legnagyobb, 13 százalék azoknak az aránya, akik ezzel egyáltalán nem értenek egyet.

Romániában a válaszadók nagy része 64,5 százaléka ért az állítással részben egyet, 28,5 százaléka teljes mértékben, 6,5 elutasítja.

Magyarországon a megkérdezettek fele tud az állítással egyetérteni ellenvetés nélkül, 45 százalékuk némi ellenvetéssel és nálunk a legalacsonyabb az elutasítók aránya (5%).

Egy kisgyermekes anyának ma sokkal nehezebb munkát találni,
mint a gyermektelennek vagy a férfiaknak

48. ábra

A nők munkaerő-piaci helyzete merőben különbözik a férfi munkavállalókéétól. Európai viszonylatban is kirívó a kisgyermekes nők rendkívül nagyarányú inaktivitása, de nehezen tudnak elhelyezkedni a képzetlen, a nyugdíj előtt álló, és újabban a fiatal nők is. Kizárólag a nők munkaerő-piaci helyzetét rendíti meg a gyermekvállalás, míg a férfiak pozícióját éppenséggel javítja. Összességében a nők foglalkoztatási esélyét 37 százalékkal rontja, a férfiakét pedig 8 százalékkal növeli a szülővé válás.

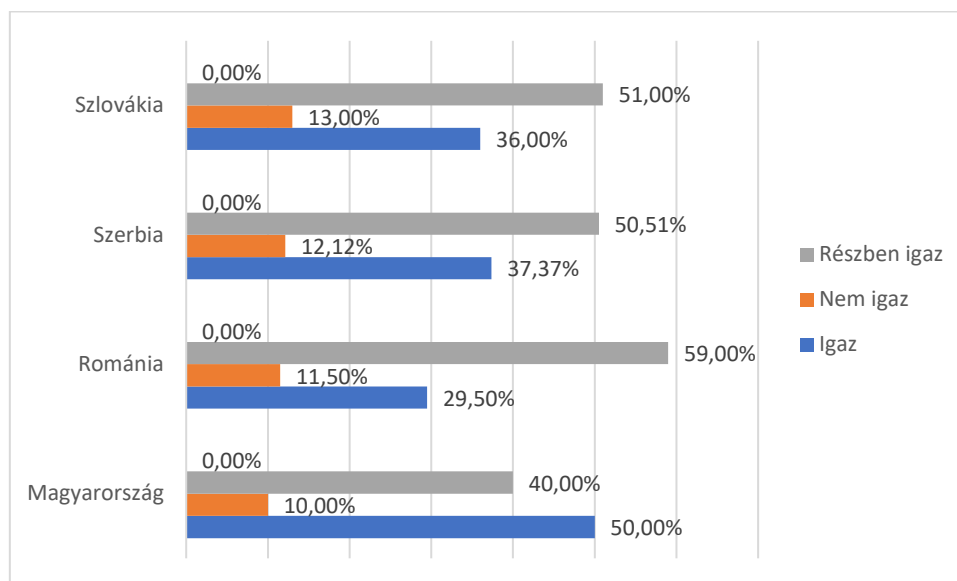
Szlovákiában a felmérésben résztvevők 53 százaléka szerint részben igaz, hogy a nők munkaerő-piaci esélyei rontja egy kisgyermek megléte, 36 százalékuk ért vele teljes mértékben egyet, 11 százalékuk azonban teljesen elutasítja ezt az állítást.

Szerbiában szembe ötlően magas azoknak a személyeknek a száma, akiknek a meggyőződése szerint abszolút mértékben hátrányt jelent a gyermekvállalás, 37 százalék ért vele részben egyet, 10 százalék pedig egyáltalán nem.

Romániában a legmagasabb azoknak a száma, akik részben osztják az állítás valóságtartalmát (61,5%), 27 százalékuk tud azzal minden szempontból azonosulni, 11 százalékuk veti el teljesen.

Magyarországon a legmagasabb azon véleményét osztók aránya, akik teljes mértékben egyetértenek azzal, hogy sok esetben nehezíti a női munkavállalást a gyermek megléte (57%), 39 százalék ért ezzel részben egyet, s nálunk a legalacsonyabb azoknak a száma, akik szerint a gyermekvállalás semmilyen hatással nincs a gyermekvállalásra.

Bizonytalanabbá vált, hogy a gyermekgondozással töltött idő után
egy nőnek sikerül-e visszamenni a munkahelyére

49. ábra

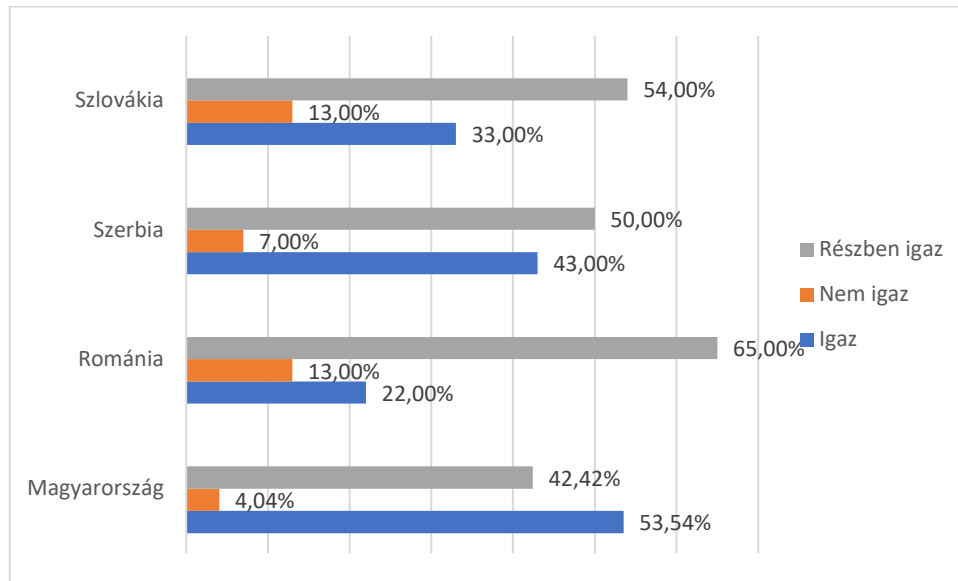
Ha az anya (vagy a gyermekét egyedül nevelő apa) már a gyermek hároméves kora előtt visszatér a munkába, a gyermek hároméves koráig korlátozott felmondási lehetősége van a munkáltatónak. Lényegében csak abban az esetben mondhat fel a munkáltató, ha a munkavállaló olyan magatartást tanúsít, amely miatt az azonnali hatályú felmondás feltételei állnak fenn – tehát tulajdonképpen a legsúlyosabb esetekben. Továbbá lényeges szabály az is, hogy ha a munkavállaló szülési vagy a gyermek gondozása céljából fizetés nélküli szabadságot nem vesz igénybe, úgy a gyermek hároméves koráig munkavállaló képességével vagy a munkáltató működésével összefüggő okból csak abban az esetben mondhat fel jogszerűen a munkáltató, ha nincs másik, a munkavállaló számára megfelelő betöltetlen munkakör vagy a munkavállaló az erre irányuló ajánlatot elutasította. A jogszabályok után a kutatás eredményei. Szlovákiában részben egyetért azzal az állítással a kitöltők 51 százaléka, hogy gyermekgondozás után nehezebb egy nőnek visszatérnie a munka világába. 36 százalék ért ezzel az állítással teljes mértékben egyet, elutasítja 13 százalék.

Szerbiában szinte ugyanez az eredmény született: igaz 37,37%, részben igaz 50,51 százalék és nem igaz 12,12 százalék véleménye szerint.

Romániában is többen vannak azok, akik részben értenek egyet a fenti állítással (59%), 29,5 százalékuk teljes mértékben, 11,5 százalék elutasítja.

Magyarországon a legmagasabb azoknak az aránya, akiknek meggyőződése, hogy nagyon nehéz a gyermekgondozás után egy nőnek visszatérnie a munkába (50%), 40 százalék szerint részben, 10 százalék szerint pedig semmi akadálya a nők munkába való visszatérésének.

A mai munkahelyeken rontja az állás biztonságát,
ha az anya a gyermek betegsége miatt sokat hiányzik.

50. ábra

Ismerjük a kérdést, és persze tudjuk: azt akarják a munkáltatók hallani, hogy a nők meg tudják oldani, van nagymama, van apja is a gyerekeknek, stb. Aztán ez vagy elég a győzelemhez, vagy nem. Tulajdonképpen lehetsz egy női munkavállaló akármilyen felkészült szakmailag, akármilyen kedves-rendes személyiség, akivel jól lehetne dolgozni, sok helyen mégis ezen fog múlni, hogy felveszik vagy megtartják-e a kisgyermekes női munkaerőt.

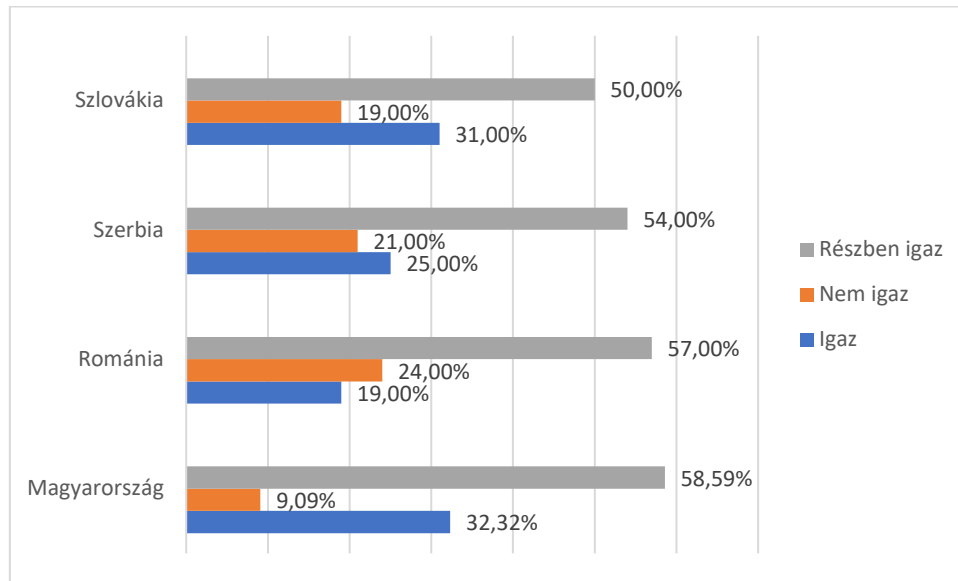
Szlovákia kutatásban való résztvevőinek 54 százaléka véli úgy, hogy ezen aggodalomra csak részben van ok, 33 százalék szerint ez egy reális és valós veszély, 13 százalékuk szerint azonban semmi ok az aggodalomra.

Szerbiában jóval többen vélik ezt reális veszélynek, itt már a válaszadók 43 százaléka jelölte meg ezt a válaszlehetőséget, a kitöltők fele részben tart a nevezett jelenségtől, 7 százalékuk pedig egyáltalán nem.

Romániában a legmagasabb azoknak a száma, akik részben értenek egyet az állítással (65%), melyet a jogosan megalapozott véleménnyel rendelkezők követnek 22 százalékkal, ám a tagadók száma is viszonylag magas, 13 százalék.

Magyarországon kimagaslóan nagy azoknak az aránya, akik teljes mértékben egyetértenek ezzel a hátrányos megkülönböztetéssel (53,54%), 42,42 százalék részben, míg egyáltalán nem 4,04 százalék.

A munkahelyek igyekeznek megszabadulni attól a női munkaerőtől,
 aki gyermekszülés miatt kiesik a munkából

51. ábra

Az új Munka Törvénykönyve a kezdetekben még előírta az előzetes tájékoztatási kötelezettséget a várandós munkavállalóknak, azonban mivel egy szenzitív adatról van szó, az alkotmánybíróság kimondta, hogy az előzetes tájékoztatás jogellenes, a munkáltató a munkavállalótól ezt nem kérheti. Az Alkotmánybíróság döntésének hatására született jogszabály-módosítás szerint elegendő akkor közölni a várandósság tényét, amikor a munkáltató közli a felmondást. Ez abban az esetben is igaz, ha a felmondás postán érkezik, vagy a felmondást követő napokban derül ki az érintett hölgy számára, hogy gyermeket vár, ugyanis a tájékoztatás utólag is lehetséges. Az információ birtokában a munkáltató tizenöt napon belül visszavonhatja a felmondást.

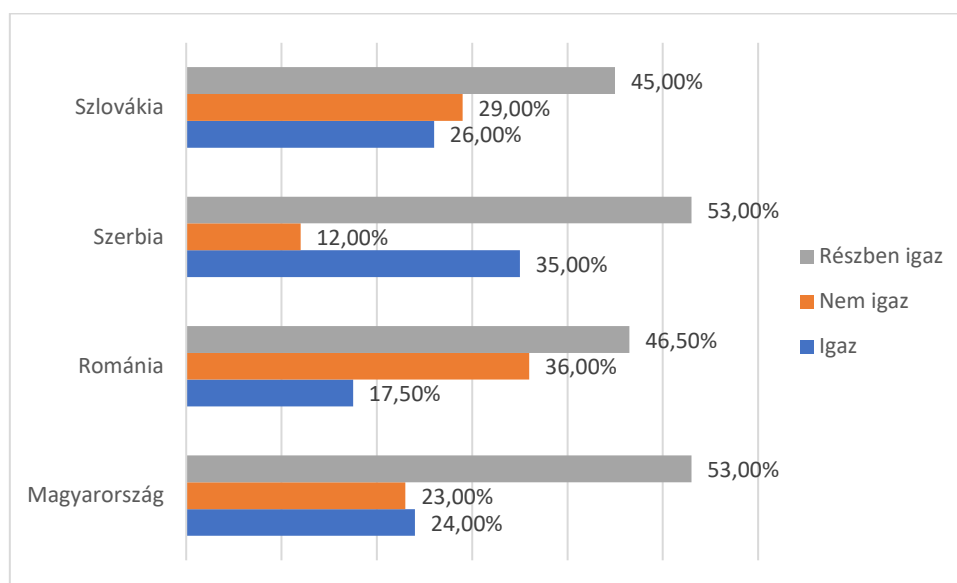
Szlovákiában a felmérésben résztvevők fele gondolja úgy, hogy a munkáltatók próbálnak mindent elkövetni annak érdekében, hogy a várandós kismamák munkaszerződése megszűnjön, 31 százalék ezt tényként kezeli és 19 százalék az, akik azt gondolják, a várandósságnak semmi köze nincs a munkaviszonyhoz.

Szerbiában ugyanezt az állítást 54 százalék véli részben igaznak, 25 százalék valós problémának 21 százalék azonban nem ért egyet a megállapítással.

Romániában is nagyobb az állítással részben egyetértők száma (57%), egyetért 19 százalék, de itt a legmagasabb az elutasítók aránya: 24 %!

Magyarországon a többség, 58,59 százalék fogadja el ezt a megállapítást részben, 32,32 százalék teljes mértékben és nálunk vannak a legkevesebben (9,09%) akik nem látnak összefüggést.

Manapság, ha egy fiatal nő szeretne előre jutni a szakmájában,
le kell mondania arról, hogy gyermeknevelés miatt otthon maradjon 1-2 évre

52. ábra

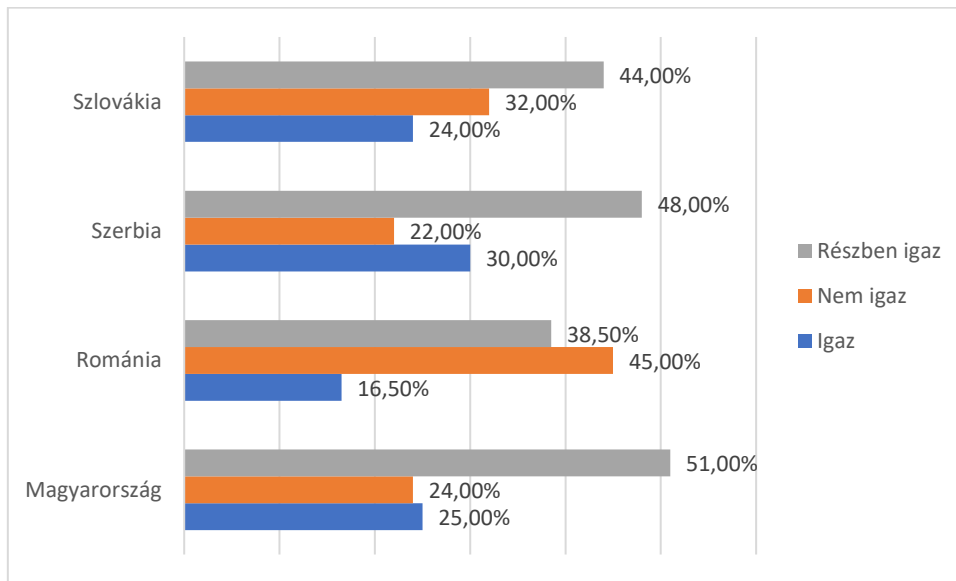
A kérdés ezek után adja magát, így az előbbi tények és az eddig adatok tükrében érdemes megvizsgálni, hogy milyen véleményen vannak a női karrierútról a megkérdezett szakemberek. Szlovákiában 45 százalékuk gondolja úgy, hogy teljesen nem lehet elvetni azt a megállapítást, hogy ha egy nő hasonló karriert szeretne befutni mint férfitársai, bizony-bizony vannak esetek, amikor inkább érdemes elgondolkodnia vagy akár le is mondani a gyermekvállalásról – 45 százalék szerint. 29 százalékuk azonban úgy gondolja, nincs arra semmi szükség, hogy akár csak egy pillanatig is gondot jelentsen a gyermekvállalás, ám 26 százaléka a kitöltőknek azon az állásponton van, hogy ez egy teljesen valós társadalmi jelenség.

Szerbiában még ennél is pesszimistábbak, ott a válaszadók 53 százaléka ért egyet valamilyen szinten a fenti állítással, 35 százalékuk teljes mértékben elfogadja, hogy ez a helyzet, 12 százalék azonban tagadja, hogy igaz lenne.

Romániában a legnagyobb azoknak az aránya, akik úgy vélik, ez úgy ahogy van nem a realitáson alapul, több, mint a megkérdezettek harmada, 36 százaléka szerint. 46,5 százalékuk egyet is ért meg nem is, 17,5 százalék pedig teljes mértékben elfogadja az állítás valóságtartalmát.

Magyarországon 53 százalék, akik részben elfogadják, 24 százalék ért vele mindenben egyet, 23 százalék pedig akik egyáltalán nem.

Gyakorlatilag attól kell tartani, hogy mire a gyermekek kicsit nagyobbak, vagyis az anya 40 év körüli lesz, már sokkal nehezebben talál munkát, mert a munkaadók elsősorban fiatalabbakat keresnek.

53. ábra

Ha még nem lenne eléggé megnehezítve a női munkavállalás esélye a férfiakkal szemben, felmerül a kérdés, vajon az életkornak a megkérdezettek szerint van-e valamilyen gátló tényezője.

A Szlovákok 44 százaléka azon az állásponton van, hogy igen-igen, van benne valami, hogy 40 év felett a nők már nem annyira keresettek a munkaerőpiacon, hiába a tapasztalat és az évek, egy fiatalabb női munkavállaló talán jobb esélyekkel indul egy-egy állásinterjún. 32 százalék szerint ez azonban nem így van, míg 24 százalék szinte teljesen biztos benne.

Szerbiában 48 százalék vallja magát az ingadozók közé, 30 százalék teljesen biztos benne, 22 százalék pedig abban, hogy a nők életkorával és munkavállalási esélyeivel kapcsolatos probléma nem létezik.

Romániában egyértelműen azok vannak többen, akik teljes mértékben elutasítják a fenti állítás realitását, 38,5 százalék részben egyetért vele és mindössze 16,5 százalék lát esélyegyenlőtlenséget.

Magyarországon 51 százalék ért vele részben egyet, 25 százalék teljes mértékben, 24 százalék szerint viszont nincs ilyen szűrő a munkaadók körében.

VI.8. A sikeres vállalkozás összetevői

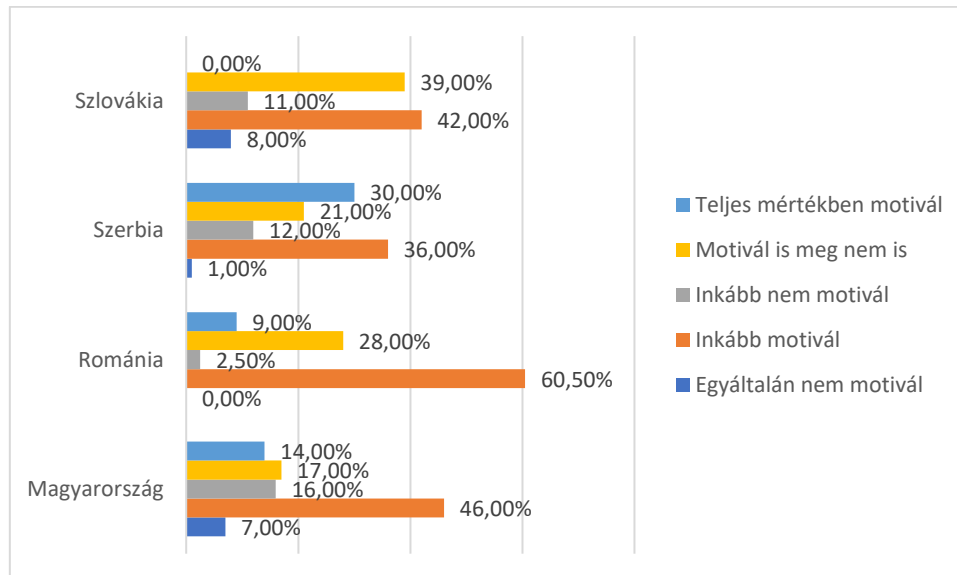
Megkértük a felmérésben résztvevőket, hogy rangsorolják, szerintük mi szükséges egy sikeres vállalkozáshoz! A legfontosabb 1 pontot, a legkevésbé fontos 7 pontot kapott, majd a pontokat összegezve születtek az alábbi sorrendek az egyes országokban.

Magyarország	Románia
<ol style="list-style-type: none">1. Egy jó ötlet 5032. A közvetlen környezet támogatása 4773. Kapcsolatrendszer 4414. Megfelelő szakismeret 3925. Megfelelő tőke 3486. Vállalkozó szellem 3407. Megfelelő infrastruktúra 303	<ol style="list-style-type: none">1. A közvetlen környezet támogatása 9712. Megfelelő szakismeret 9653. Megfelelő infrastruktúra 8854. Vállalkozó szellem 8495. Kapcsolatrendszer 7736. Egy jó ötlet 7397. Megfelelő tőke 422
Szerbia	Szlovákia
<ol style="list-style-type: none">1. Megfelelő infrastruktúra 4502. Megfelelő szakismeret 4233. A közvetlen környezet támogatása 4184. Vállalkozó szellem 4035. Egy jó ötlet 4026. Megfelelő tőke 3567. Kapcsolatrendszer 350	<ol style="list-style-type: none">1. A közvetlen környezet támogatása 5842. Egy jó ötlet 5543. Megfelelő szakismeret 4904. Kapcsolatrendszer 3825. Vállalkozó szellem 3676. Megfelelő infrastruktúra 2317. Megfelelő tőke 190

VI.9. Akadályozó és ösztönző tényezők

A kutatás utolsó részében megkértük a résztvevőket, szerintük mennyire akadályozó vagy ösztönző tényezők egy saját vállalkozás indításához az alábbiak?

Saját, rugalmas időbeosztás

54. ábra

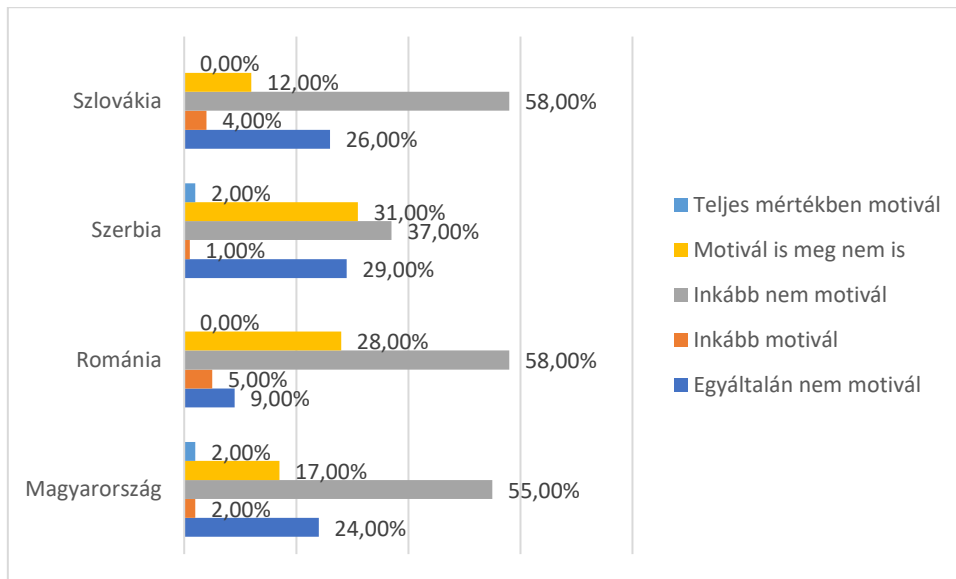
Szlovákiában a válaszadók a rugalmas időbeosztást nem tartják a legjobb motivációs tényezőnek, mivel egyszer sem jelölték meg az abszolút motivátorok közé, 39 százalékuk számára jelent is meg nem is motivációt, 11 százalékukat inkább nem motiválja, 42 százalékukat inkább motiválja, 8 százalékuknak pedig egyáltalán nem számít semmit, ha egy vállalkozó saját időbeosztással rendelkezik.

Szerbiában inkább preferálják az ezzel kapcsolatos előnyöket, 30 százalékukat teljes mértékben motiválja, 36 százalékukat inkább, 21 százalék nem tudja egyértelműen eldönteni, 12 százalékukat inkább nem, 1 százalékukat pedig egyáltalán nem motiválja.

Romániában 60,50 százaléka a válaszadónak nyilatkozott úgy, hogy inkább motiválja a rugalmas munkaidőbeosztás egy vállalkozás során, 28 százalékuk ingadozó, 9 százalékukat teljesen motiválja, mindössze 2,5 százalék akiket inkább nem és nem volt olyan válaszadó, akit egyáltalán nem mozgat meg a saját időbeosztás.

Magyarországon 46 százalék azok aránya, akiket inkább motivál ez az előny, 17 százalék nem tudja eldönteni, 16 százalékot inkább nem motivál, 14 százalékot teljes mértékben és 7 százalék azok aránya, akiket egyáltalán nem.

Nincs kiszámítható, fix fizetés

55. ábra

A korábbi fejezetekben már volt szó a kiszámíthatatlanságról és annak az egyénre gyakorolt hatásairól (39. ábra), mely eredmények ennél a kérdésnél is hasonlóan alakultak a megkérdezettek körében.

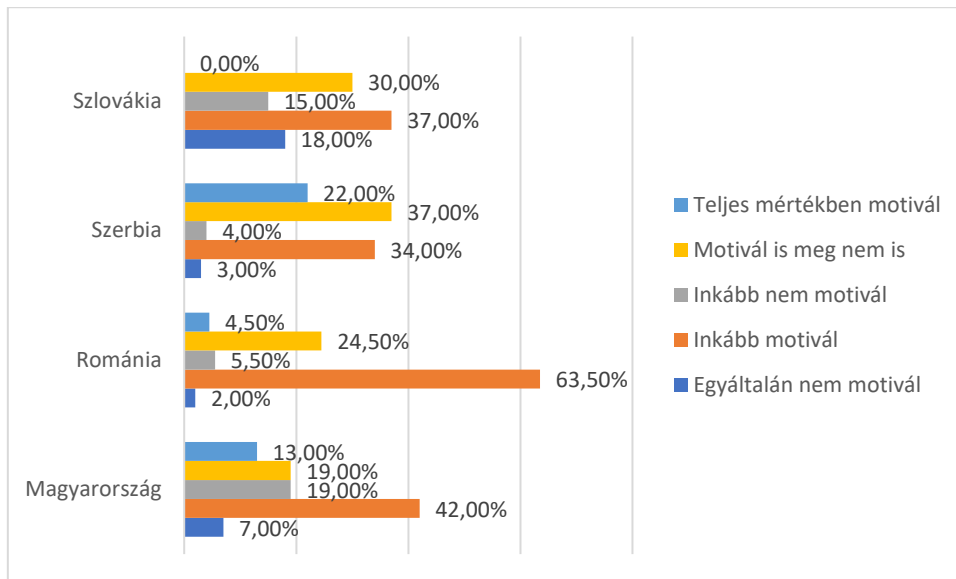
A szlovák kitöltők 58 százalékát a vállalkozások ezen tulajdonsága inkább nem motiválja, 26 százalékukat egyáltalán nem, 12 százalék tartozik az ingadozók közé, 4 százalékukat inkább motiválja és nem volt senki, aki teljes mértékben azonosulni tudna a vállalkozói lét ezen „szépségével”.

Szerbiában 37 százalékukat inkább nem, 31 százalékuk nem tudja eldönteni, 29 százalékukat egyáltalán nem motiválja, azonban 2 százalékra tehető azok aránya, akiket teljes mértékben és 1 százalékra akiket inkább motivál a kiszámíthatatlan jövedelem.

Romániában 58 százalék vélekedik úgy, hogy inkább nem motiválja, 28 százalékot motivál is meg nem is, 9 százalék teljes mértékben nem tud ezzel azonosulni és senki sem tartozik azok közé, akiket teljes mértékben motiválna.

Magyarországon magas azoknak a száma, akiket inkább nem motivál a kiszámíthatatlanság (55%), 24 százalékát a válaszadóknak egyáltalán nem, 17 százalék nem tudja eldönteni, 2-2 százalék azok aránya akiket inkább igen, vagy teljes mértékben.

Nincs főnök

56. ábra

Az elemzés előtt azt azért el kell mondanunk, hogy nem való mindenkinek a vállalkozói életforma, mert ami első ránézésre előnynek tűnik, az legalább annyira lehet hátrány is. Nagyon erős énismerettel, hatékony időbeosztással és egy sor olyan dologgal kell rendelkeznie egy vállalkozónak, amiknek a hiánya nagyon hamar meg fog mutatkozni a sikertelenségben, megléte is csak részben járulhat hozzá a sikerhez. Az, hogy nincs felettünk egy főnök, elsőre csábító lehet, de a legnehezebb saját magunk főnökének lenni – el is mondja ezt sok helyen a szakirodalom.

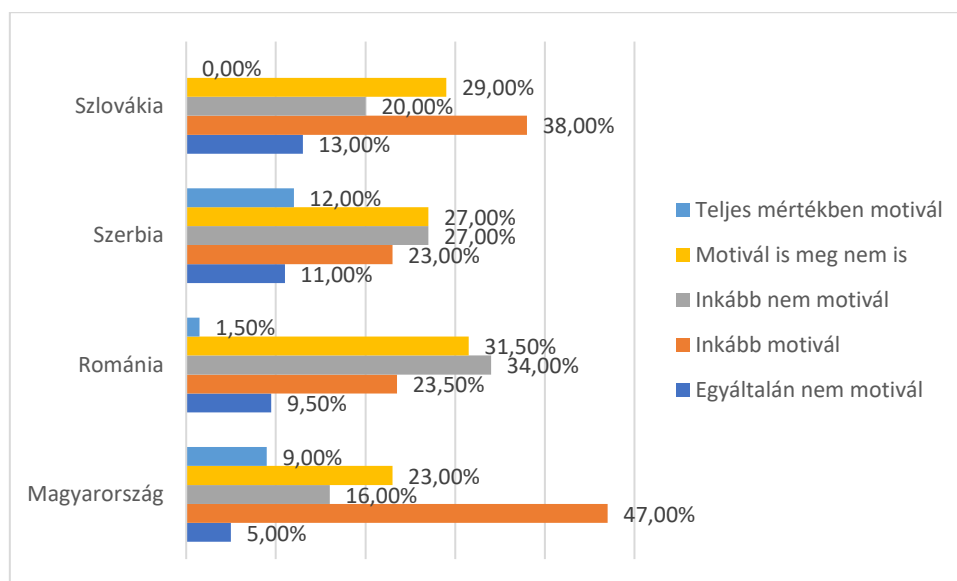
Ennek tükrében Szlovákiában a megkérdezettek 37 százalékát inkább motiválja a főnöktelen lét, 30 százalékot motivál is meg nem is, 18 százalék teljesen elutasító, 15 százalékot inkább nem motivál és nem volt senki, aki ezt abszolút előnynek minősítené.

Szlovákiában inkább pozitívan állnak a kérdéshez, annak ellenére, hogy 37 százalék nem tudja eldönteni, 34 százalékukat inkább motiválja, 22 százalékukat teljes mértékben motiválja, 4 százalékukat nyilatkozott úgy, hogy inkább nem és 3 százalékukat egyáltalán nem.

Romániában nagyon vonzó a vezető nélküli lét, 63,5 százalékuk biztos abban, hogy inkább motiválja egy ilyen helyzet, 24,5 százalékukat motiválja is meg nem is, 5,5 akiket inkább nem motivál, 2 százalék teljesen elutasító és 4,5 azok aránya, akiket teljes mértékben motivál.

Magyarországon már óvatosabbak a kérdéshez való hozzáállásban, 42 százalékukat inkább motiválja, 19-19 százalék akiket motivál is meg nem is és akiket inkább nem, 13 százalék jelölte be a teljes mértékben motiválja lehetőséget és 7 százalék volt teljesen elutasító.

Vállalkozás fejlesztési támogatások

57. ábra

A vállalkozásfejlesztési támogatások hasznosak, ám mint minden tevékenységnek, ennek is megvannak a kockázatai, egy jól átgondolt üzleti terv és cash-flow nélkül elég nagy bátorság kell egy akármilyen vállalkozás elindítására, vállalkozás ide, vállalkozás oda. Érdemes úgy gondolni ezekre a támogatásokra, mint egy üzemanyagra, ami beindítja a vállalkozást, de nagyon nem mindegy, hogy milyen autóba kerül betöltésre az az üzemanyag, ha képletesen fogalmazva rossz vagy nincs is motor.

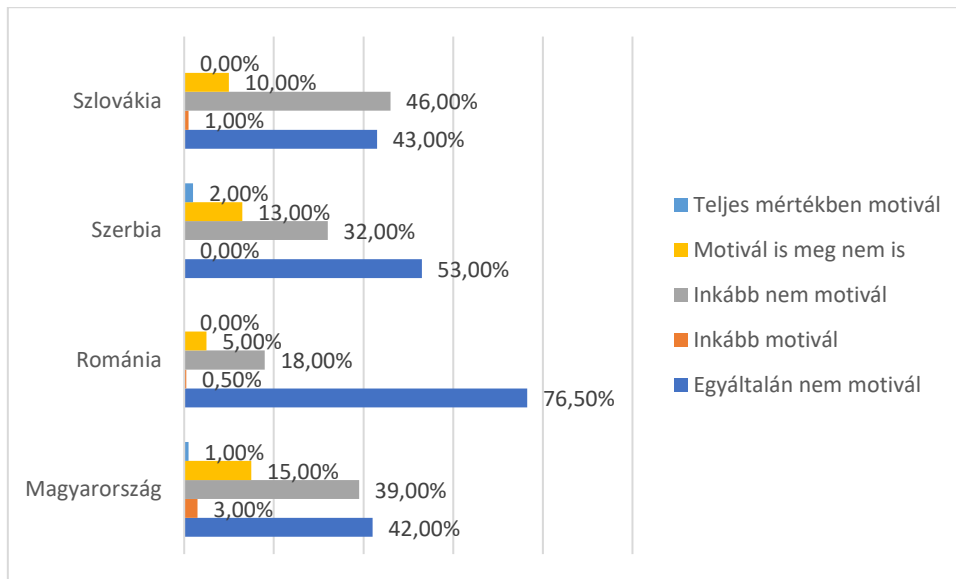
Szlovákiában a kutatás résztvevőinek 38 százalékát inkább motiválják ezek a támogatások, 29 százalékukat motiválja is meg nem is, 20 százalékukat inkább nem, 13 százalékukat egyáltalán nem és nem akadt senki, akit teljes mértékben motiválna.

Szerbiában viszonylag kiegyenlített eredmények születtek, 27-27 százalékukat motivál is meg nem is vagy inkább nem motiválja, 23 százalékukat inkább motiválja, 12 százalékukat teljes mértékben és 11 százalékukat egyáltalán nem.

Romániában többen vannak azok, akiket inkább nem motiválnak ezek a források (34%), 31,5 százalékukat motiválja is meg nem is, 23,5 százalékukat inkább motiválja, 9,5 százalékukat egyáltalán nem és csupán 1,5 százalékukat teljes mértékben.

Magyarországon toronymagasan azok vannak többségben, akiket inkább motivál (47%), 23 százalék bizonytalan, 16 százalékot inkább nem, 9 százalékot teljes mértékben és 5 százalék, akiket egyáltalán nem motivál az anyagi támogatás.

Magas adókulcsok

58. ábra

A magas adókulcsokra adott válaszok egyértelműek, túl sok magyarázatra nem szorulnak.

Szlovákiában 46 százaléka a válaszadóknak nyilatkozott úgy, hogy az inkább nem motiválja, 43 százalékukat egyáltalán nem, 10 százalékukat motiválja is meg nem is, de akad 1 százalék, akiket ez hajt előre.

Szerbiában 53 százalék azoknak az aránya, akiknek nem tartozik a fő motivátorok közé az adókulcsok nagysága, 32 százalékukat inkább nem motiválja, 13 százalék bizonytalan és 2 százalékuknak ez a fő motivációs tényezője.

Romániában a legmagasabb azoknak a száma, akiket a magas adókulcsok egyáltalán nem motiválnak (75,5%), 18 százalékukat inkább nem motiválja, 5 százalékukat motiválja is meg nem is, 0,5 százalék pedig akiket inkább motivál.

Magyarországon 42 százalékot egyáltalán nem, 39 százalékot inkább nem, 3 százalékot inkább, 1 százalékot teljes mértékben motiválnak az adókulcsok.

VII. Összefoglalás

A családok jelenlegi helyzete alapvetően meghatározza a szakemberek körében végzendő további kompetencia-fejlesztések célját és irányát. Alapvető feladata tehát az ellátó és támogatórendszernek, hogy gondolkodó és tudatformálásra képes személyek érték-orientált ismeretekkel való előkészítését és érzelmi megalapozását a tudás gyakorlati felhasználására, a készségek aktív hasznosítása irányába, úgymint a konfliktuskezelés, a helyzetek felismerése, a nyitottság és az elfogadás.

A legnagyobb eredménye a projektünknek a nemzetközi partnerektől átvett jó gyakorlatok kompetencia-fejlesztő hatásával értük el, amelynek révén a szakma politikai jövőbeni tervezése és az együtt gondolkodás erősödik, hatékonyabbá válik. Fontos továbbá, hogy a célcsoportot folyamatosan legyenek képesek elérni a szakemberek, oly módon, hogy az hasson ösztönzőleg a szakemberek és a családok közötti kommunikáció minőségére.

Általánosságban megállapítható, hogy a családok szétesése az európai társadalmakra, nemzetgazdaságokra illetve adó- és nyugdíjrendszerekre is jelentős anyagi terheket ró, ezért a családokra napjainkra nehezedő számos teher kezelése ösztársadalmi feladat is egyben. Ezért is fontos a szakterületen fellelhető módszerek, eljárások megismerése.

A jelen kutatás eredményei reményeink szerint hozzájárulnak ahhoz, hogy a további nemzetközi kapcsolatteremtés új dimenziói nyíljanak meg és ezen trendek megismerése fejlesztő hatást lesz képes gyakorolni mindenki munkájára, mivel a transznacionális projektek valódi hatása hosszútávon érződik leginkább.

KÉRDŐÍV

Tisztelt Megkérdezett!

Szervezetünk az EFOP-5.2.2.-17-2017-00110. számú, Család, munka és vállalkozás a Kárpát-medencében című pályázata keretében kérdőíves felmérést, kutatást végez arra vonatkozóan, hogy a projektbe bevont országokban milyen a családok társadalmi megítélése, a családi élettel hogyan hangolható össze a munka és/vagy a vállalkozás.

Kérjük segítse munkánkat azzal, hogy válaszol kérdőívünk kérdéseire.

A kikérdezés kizárólag kutatási célokat szolgál, a több száz kérdőív közül személy szerint senkinek a válaszait nem lehet visszakeresni. A kérdőív kitöltése anonim módon történik.

Megértő együttműködését előre is köszönjük!

I. Családok működése

1. Kérjük, hogy 1-5-ig terjedő skálán értékelje, hogy az Ön környezetében az alábbi tulajdonságok mennyire jellemzik a családokat! (1- egyáltalán nem jellemző, 5 – teljes mértékben jellemző)

- a. A családokban fontos, hogy ki milyen teljesítményt nyújt (akár iskolában, akár munkahelyen)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- b. A család minden tagjának van rendszeres feladata (pl. valamely házimunka)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- c. A családban fontos az önállóság

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- d. A családban alapvető elvárás, hogy felelősséget vállaljunk tetteinkért.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. Kérjük, hogy 1-5-ig terjedő skálán értékelje, hogy az Ön környezetében a családokban mennyire fontos az összetartozás, a család egységben való kezelése, a hagyományok átörökítése! (1- egyáltalán nem jellemző, 5 – teljes mértékben jellemző)

- a. A családok hétvégén, egyidőben, egyszerre ülnek le az ebédhez

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- b. A családi ünnepeket mindig együtt tartják

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- c. A családokra jellemzők a rendszeres rokonlátogatások

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- d. A családokban fontos a hagyományok őrzése

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. Kérjük, hogy 1-5-ig terjedő skálán értékelje a családon belüli kapcsolatokat, azok minőségét! (1- egyáltalán nem jellemző, 5 – teljes mértékben jellemző)

- a. A családban fontos a kapcsolatok minősége

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- b. A családban fontos az egymás segítése

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- c. A családban alapvető érték a bizalom

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- d. A családban alapvető fontosságú az őszinteség

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. Kérjük, hogy 1-5-ig terjedő skálán értékelje a testi-lelki egészség, valamint a hit tényezők értékét! (1- egyáltalán nem jellemző, 5 – teljes mértékben jellemző)

- a. A családban fontos a családtagok egészsége

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- b. A család tagjai számára fontos a vallás

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

II. Értékek

1. Kérjük jelölje a táblázatban, hogy Ön szerint a környezetében az alábbi értékek elsajátításának mi a jellemző helyszíne! Csak a legjellemzőbbet jelölje!

Érték	Az érték elsajátításának legjellemzőbb helyszíne			
	Otthon	Iskolában	Munkahelyen	Egyéb
eltökéltség és kitartás				
felelősségérzet				
jól neveltség				
függetlenség				
engedelmesség				
vallásos hit				
takarékosság				
tolerancia és tisztelet				
önzetlenség				
kreativitás				
kemény munka értéke (szorgalom)				

2. Az Ön véleménye szerint a környezetében élő családok számára mennyire fontos:

	3. Nagyon fontos	2. Fontos	1. Közömbös
a nyugodt, biztonságos élet			
az anyagi jólét			
a társadalmi egyenlőség			
a családi boldogság			
az egyéni szabadság			
a tartalmas munka			
a közösségi magatartás			
a közélet demokrácia			

III. Családi mindennapok

1. Rangsorolja a család alábbi funkcióit! A legfontosabb 7 pont, a legkevésbé fontos 1 pontot kap.

Funkció	Rangsor
Reprodukciós funkció	
Pszicho-szociális funkció (mentálhigiénés)	
Irányítási és ellenőrzési funkció	
Érzelmi vagy emocionális funkció	
Szocializációs funkció	
Szellemi-kulturális funkció	
Gondozó-ellátó funkció	

2. Ön szerint mennyire fontos a környezetében az, hogy

	Nagyon fontos	Fontos	Nem különösebben fontos
a). ... a környezetnek, az ismerősöknek jó véleménye legyen a családjáról?			
b) ... egy házasságban ne legyen semmiféle titok a házastársak között?			

c) ... ha az embernek gyermeke van, mondjon le saját céljairól, hogy a gyermekek körül és a háztartásban minden rendben legyen?			
d) ... a szülőknek nagy tekintélye legyen és a gyermeket engedelmességre nevelje?			

3. Kérjük döntse el, hogy az alább felsorolt dolgok kedvezően vagy inkább kedvezőtlenül érintik a környezetében élő családokat!

	Inkább kedvezően érinti	Inkább kedvezőtlenül érinti	Nem érinti
Manapság sokkal önállóbbnak, kezdeményezőbbnek kell lenni			
Meg kell szokni, hogy a jövő kiszámíthatatlan, sok a kockázat			
Most sokkal nagyobb a konkurencia			
A munkahelyen és a mindennapokban állandóan új követelményeknek kell megfelelni			
Az egyéni képességeket, ismereteket állandóan fejleszteni kell			
Nagyobb a lehetőség arra, hogy valaki megtalálja a számítását és sikeres legyen, de arra is, hogy elszegényedjen.			

IV. Munka, vállalkozás

1. A társadalomban végbemenő változások a családi életre is jelentősen kihatnak. Ön szerint ezek a környezetében található családokra mennyire igaz?

	Igaz	Részben igaz	Nem igaz
Ma nagyobb a szülők felelőssége a gyermekek taníttatása terén, amiatt, hogy felnőttként majd érvényesülni tudjanak az életben			
A munkahelyi gondok, a munka elvesztése ma jobban próbára teszik a szülők, a partnerek között kapcsolatot.			
A mai követelmények mellett még több teher hárul a dolgozó nőkre a háztartás és a gyermeknevelés terén.			
Manapság olyan nagyok a munkahelyi követelmények, hogy a nőknek nehezebb összeegyeztetni az anyaságot a munkahelyi előrelépéssel, mint korábban.			
Egy kisgyermekes anyának ma sokkal nehezebb munkát találni, mint a gyermektelenek vagy a férfiaknak			
Bizonytalanabbá vált, hogy a gyermekgondozással töltött idő után egy nőnek sikerül-e visszamenni a munkahelyére			
A mai munkahelyeken rontja az állás biztonságát, ha az anya a gyermek betegsége miatt sokat hiányzik.			
A munkahelyek igyekeznek megszabadulni attól a női munkaerőtől, aki gyermekszülés miatt kiesik a munkából			
Manapság, ha egy fiatal nő szeretne előre jutni a szakmájában, le kell mondania arról, hogy gyermeknevelés miatt otthon maradjon 1-2 évre			
Gyakorlatilag attól kell tartani, hogy mire a gyermekek kicsit nagyobbak, vagyis az anya 40 év körüli lesz, már sokkal nehezebben talál munkát, mert a munkaadók elsősorban fiatalabbakat keresnek.			

2. Kérjük rangsorolja, hogy Ön szerint mi szükséges egy sikeres vállalkozáshoz! (Legfontosabb 1 pont, legkevésbé fontos 7 pont)

Megfelelő tőke	
Kapcsolatrendszer	
Egy jó ötlet	
A közvetlen környezet támogatása	
Megfelelő szakismeret	
Vállalkozó szellem	
Megfelelő infrastruktúra	

3. Ön szerint mennyire akadályozó vagy ösztönző tényező egy saját vállalkozás indításához az alábbi?

	1 – Egyáltalán nem motivál	2 – Inkább nem motivál	3 – Motivál is meg nem is	4 – Inkább motivál	5 – Teljes mértékben motivál
Saját, rugalmas időbeosztás					
Nincs kiszámítható, fix fizetés					
Nincs főnök					
Vállalkozás fejlesztési támogatások					
Magas adókulcsok					

Köszönjük, hogy a kérdőív kitöltésével hozzájárult munkánkhoz!